

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

Факультет цивільної та господарської юстиції

Кафедра іноземних мов

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ З ФІЛОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

**І міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 25-річчю Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Одеса, 24 листопада 2022 р.

Одеса, 2022

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 14 лютого 2023 р.)*

Голова оргкомітету:

Аракелян Мінас Рамзесович – перший проректор, доктор юридичних наук, професор Національного університету «Одеська юридична академія».

Заступники голови оргкомітету:

Неугодніков Андрій Олександрович – проректор з міжнародних зв'язків, кандидат юридичних наук, доцент Національного університету «Одеська юридична академія»;

Колодін Денис Олексійович – декан факультету цивільної та господарської юстиції, кандидат юридичних наук, доцент Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету:

Томчаковська Юлія Олегівна – завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент;

Строченко Леся Василівна – професор кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук;

Варешкіна Наталія Володимирівна – доцент кафедри іноземних мов, кандидат педагогічних наук;

Ладиненко Альбіна Павлівна – доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук;

Швелідзе Лідія Дмитрівна – доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук;

Лесневська Катерина Вікторівна – старший викладач кафедри іноземних мов.

За загальною редакцією кандидата філологічних наук, доцента *Ю. О. Томчаковської*

А 38 Академічні студії з філології : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф., присв. 25-річчю Нац. ун-ту «Одеська юридична академія» (Одеса, 24 листоп. 2022 р.) / за заг. ред. канд. філол. наук, доц. Ю. О. Томчаковської ; НУ «Одеська юридична академія». – Одеса, 2022. – 130 с.
ISBN 978-966-928-863-9

Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції містять дослідження актуальних проблем вивчення романських, германських, слов'янських та інших мов, загального мовознавства, теорії й практики перекладу, методики викладання іноземних мов, теорії літератури та порівняльного літературознавства.

Видання буде корисним для філологів, магістрів, аспірантів, докторантів, викладачів.

УДК 81

ПРИВІТАННЯ
Президента Національного університету
«Одеська юридична академія»

Шановні учасники I Міжнародної науково-практичної конференції
«Академічні студії з філології»!

За чверть сторіччя Національний університет «Одеська юридична академія» здобув статус флагману у сфері вищої освіти та став одним із провідних наукових центрів України. Завдяки сумлінній праці багатотисячного колективу наш заклад вищої освіти динамічно розвивається. Два роки тому на базі університету розпочато підготовку за спеціальністю «Філологія».

У рік свого 25-річчя університет розширює напрями наукових заходів, запроваджуючи щорічну Міжнародну науково-практичну конференцію «Академічні студії з філології». Географія учасників – професори, доценти, викладачі і здобувачі вищої освіти з усіх куточків України: Київ, Одеса, Запоріжжя, Кривий Ріг, Івано-Франківськ, Ужгород, а також учасники із-за кордону – Базель (Швейцарія).

Прийміть мої щирі вітання із початком роботи міжнародної конференції, яка збирає під дахом Національного університету «Одеська юридична академія» науковців різних галузей для жвавої дискусії стосовно цілої низки актуальних питань сучасної філологічної науки! Збірник містить матеріали, які приділяють значну увагу комунікативно-прагматичним напрямкам лінгвістичних студій, когнітивним аспектам мовознавчих досліджень, питанням теорії та практики перекладу, світової літератури в контексті міжкультурної комунікації, методики викладання іноземних мов тощо.

Матеріали конференції стануть джерелом багатьох наукових «розвідок» у сфері когнітивістики, прагмалінгвістики, контрастивної лінгвістики, перекладознавства та методики і посприяють розвитку наукових шкіл гуманітарного профілю на теренах Одещини. Глибоко переконаний, що започаткування щорічної науково-практичної конференції з філології дасть потужний імпульс для розвитку та популяризації цього напрямку освіти і науки.

Бажаю учасникам конференції плідної праці, подальших творчих досягнень у дослідницькій та викладацькій роботі та найголовніше – мирного неба!

Сергій Ківалов
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
Президент Національного університету
«Одеська юридична академія»,
заслужений юрист України

ЗМІСТ

Боровик К.Ю. ПОЛІКОДОВІ ТЕКСТИ ЯК ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	7
Варешкіна Н.В. ЗНАЧЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТЕОРІЙ У РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	10
Волкова Д.М., Дробчак А.Л. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ СЬОГОДЕННЯ	14
Грігорян А.І. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>SECRET</i> В АНГЛОМОВНІЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ	18
Гусейнова К.С. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НОМІНАЦІЙ КОСМЕТИЧНИХ І ПАРФЮМЕРНИХ ЗАСОБІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	21
Дихта Н.М. ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ	24
Капінус О.Л. СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО СУДОВОГО ДИСКУРСУ	28
Кисляк Л.Н. ПРАГМАТИКА ПИТАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПРОПОВІДЯХ БЛАЖЕННІШОГО ЛЮБОМИРА ГУЗАРА	31
Кучера А.М., Коритко Л.Я. РІЗНОАСПЕКТНА ТВОРЧІСТЬ РЕМАРКА (В ЦИТАТАХ) ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СЬОГОДЕННЯ	36
Ладиненко А.П. ЛІНГВОСТИЛИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТАХ «ІНТЕГРОВАНІХ» КРИТИКІВ 1990-Х – ПОЧАТКУ 2000-Х	39
Подковирофф Н. ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГРЕЦЬКОЇ МОВИ	42
Попік І.П. КІНЕСИЧНИЙ АСПЕКТ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	47

Прима В.В. АНГЛОМОВНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ДИСКУРС У ПОЛКОДОВОМУ ВИМІРІ	50
Приходченко О.О. КОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА МОВНИЙ ВИЯВ ПРОТИЛЕЖНОСТЕЙ	54
Приходько Г.І. СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ	56
Станко Д.В. ФАНФІКШЕН ЯК РІЗНОВИД ВТОРИННОЇ КОМУНІКАЦІЇ	58
Строченко Л.В. ГЕНІЙ ЯК МОВНА ОСОБИСТІСТЬ	60
Строченко Л.В., Волович Є.І. АНГЛОМОВНИЙ МЕМ ЯК ЖАНР КОМУНІКАЦІЇ	65
Томчаковська Ю.О. МЕТОДИКА ДИСКУРС-АНАЛІЗУ	67
Томчаковська Ю.О., Дротенко В.В. СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	70
Томчаковська Ю.О., Зубченко А.С. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	72
Томчаковський О.Г., Зверева Ю.О. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА	74
Тхор Н.М. СТРУКТУРНА КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	77
Фрумкіна А.Л. ІНШОМОВНО-МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ	82
Швелідзе Л.Д. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ОПОЗИЦІЇ <i>ЗАМОЖНІСТЬ / БІДНІСТЬ</i> У БРИТАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ: ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ	87
Шевченко-Бітенська О.В. СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ З МЕДІАСТИЛІСТИКИ	92

Alexeyev M. INFORMATION TECHNOLOGIES FOR TRAINING TRANSLATORS AND INTERPRETERS: UKRAINIAN AND EUROPEAN EXPERIENCE	96
Bailo I.Ya. TOPICALITY OF TEXT CORPORA ISSUES AND THE ANALYSIS OF RECENT RESEARCHES	100
Chetaikina V.V. THE ROLE OF RELIGIOUS VOCABULARY IN POLITICAL DISCOURSE	104
Kalitseva O. FLIPPED LEARNING IN LANGUAGE TRAINING OF LAW STUDENTS	107
Kolodin D.O. THE ROLE OF AN INTERPRETER IN LEGAL PROCEEDINGS	109
Lesnevska K. PECULIARITIES AND TRANSLATION DIFFICULTIES OF LEGAL ENGLISH TEXTS	112
Potenko L. IMPLEMENTATION OF BLENDED LEARNING IN HIGHER EDUCATION	116
Rzayev S.G., Drobchak A.L. INNOVATIVE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES	120
Tomchakovskiy O. NON-VERBAL COMMUNICATION MEANS IN THE ENGLISH LEARNERS' DICTIONARIES	123
Ulianova H.O. TRANSLATION AND COPYRIGHT	126

Боровик К.Ю.

старший викладач,

Київський національний торговельно-економічний університет

ПОЛІКОДОВІ ТЕКСТИ ЯК ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Лінгвістичні та дидактичні засоби навчання польської мови, як другої іноземної, належать до наукових категорій, що містять у своїй структурі традиційні, педагогічні одиниці і своєрідні, зумовлені предметом навчання, - тобто мовою та її реалізацією в спілкуванні й комунікації - мовленням. З-поміж засобів навчання мови особливо значущим є текст. У тексті діють мовні одиниці усіх рівнів, формуючи його структуру й семантику та зберігаючи навчальну інформацію. Динамічний розвиток у нашому суспільстві інформаційно-комунікаційних засобів, зокрема поширення в них візуального, зображувального (іконічного) складника, зумовлює нові лінгвістичні пошуки й методичне переосмислення традиційних одиниць передачі навчальної інформації. Вивчення тексту відзначені різними підходами до трактуванням текстознавчих понять, термінологічною неоднозначністю. У визнанні тексту як поняття не тільки вербального й невербального (полікодового, іконічного) лінгводидактика спирається на положення лінгвістики, методики навчання іноземних мов, психолінгвістики й теорії комунікації [Нікітіна, 2015].

Теоретичний аналіз і спостереження над процесом навчання мови у вищій школі доводять, що особливе місце в науково- методичних студіях учених і в практичній діяльності словесників посідає навчальний текст [Гуменюк, 2020]. Комунікативним кодом тексту прийнято вважати вербальні й невербальні одиниці. До вербального коду належить мова, до невербального – усе, що не виражене словом, але також передає інформацію, впливає на її сприйняття адресатом, реалізує прагматичні настанови мовця – автора тексту. Реалії сучасного життя вимагають усе більшої уваги до невербальних засобів відтворення інформації в тексті [Нікітіна, 2015]. Наукові студії вчених містять значну кількість термінів на позначення семіотичних засобів відображення текстової інформації, їх взаємозв'язків і домінування в текстах [Прима, 2016].

Поєднання аудіо-, відеоматеріалів з графічним текстом за допомогою інтерактивних технологій сприяє комплексному засвоєнню професійного мовлення, оскільки впливає не тільки на понятійну, але й на емоційну, чуттєву сферу студентів. Відтворення зразків правильно побудованого мовлення у відповідних професійних ситуаціях дає можливість максимально наблизити процес навчання до майбутньої сфери діяльності студентів. Застосування таких полікодових текстів як негативних зразків комунікації стає основою для аналізу, редагування, а відтак – розвитку критичного мислення, розуміння комунікативної ситуації, мовного чуття, лінгвістичної компетентності та ін. [Прима, 2016; Дроздова, 2013].

Навчальний текст, застосований у будь-якому з візуалізованих напрямків, може бути трансформований у полікодовий (з різноманітними формами виявлення), що позитивно впливає на кожен напрямок реалізації і на створення професійного контексту загалом.

Значному посиленню дидактичного потенціалу навчальної інформації сприяє подання її у вигляді гіпертексту, який може об'єднувати матеріал у вигляді схем, таблиць, графічного тексту, мультимедіа та ін., а також прямих посилань на них. Уперше з'явившись у праці американського науковця Т. Нельсона у 1965 році, термін «гіпертекст» використовується в значенні «системи, що дозволяє користуватися певним набором інформації так, щоб мати до неї доступ у будь-якій послідовності» [Місяць, 2002]. Як засіб реалізації текстоцентричної технології навчання мови, а саме польської, гіпертекст виявляє свою ефективність у таких організаційних формах: створення електронних підручників і посібників, з інтерактивними елементами тексту (слова, речення, зображення тощо), перетворюючись на гіперпосилання. Таким чином наукові поняття, цитати, приклади стають швидкодоступними, полегшуючи сприймання матеріалу й скорочуючи період його засвоєння. Причому послідовність ознайомлення обирає сам користувач, не підпорядковуючись наперед визначеним правилам, що створює відчуття свободи й самостійності. Організація самостійної роботи студентів, результатом якої стає презентація

власної діяльності – інформаційний проект, впорядкований у вигляді гіпертексту, що складається з прослуханих лекцій, опрацьованих наукових джерел, словників, самостійно дібраних зразків та зроблених висновків. Робота з інтернет-текстами (сайтами, форумами, соцмережами, чатами) під час навчання іноземної мови, що передбачає пошук інформації, виконання практичних завдань чи підготовку до презентації результатів навчальної діяльності, оскільки практично кожна веб-сторінка – це гіпертекст.

Отже, розглядаючи тексти як форму організації матеріалу, в якій одночасно існує безліч інформації, об'єднаної за допомогою посилань, наголошуємо на своєрідному дидактичному потенціалі такого полікодового тексту, що стає невід'ємним та особливо важливим за умов дистанційного навчання.

Список літератури

- Гуменюк І. Полікодовий текст як засіб реалізації текстоцентричної технології навчання. *Наука і освіта*. 2020, Вип. 3. С. 97-103. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2020-3-14>
- Дроздова І.П. Типологія навчальних текстів для розвитку професійного мовлення студентів вищих навчальних закладів нефілологічного профілю. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2013. Випуск 23. С. 15–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmvp_2013_23_4 (дата звернення: 19.08.2020).
- Місяць Н. Гіпертекст – новий крок у розвитку тексту. Волинь-Житомирщина. *Історикофілологічний збірник з регіональних проблем*. 2002. № 9. С. 103–105. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38233> (дата звернення: 19.08.2020).
- Нікітіна А. В. Полікодові тексти як лінгводидактичні засоби навчання української мови. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. Випуск 3. С. 219-223.
- Прима В.В. Особливості функціонування англомовної туристичної термінології у путівниках по Україні (у світлі сучасних подій). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. філологічна*. Вип. 60. 2016. С. 287–289.

Варшкіна Н.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЗНАЧЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТЕОРІЙ У РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка викладача іноземних мов передбачає навчання складного комплексу знань, основними складовими яких є практичне володіння мовою, знання законів її розвитку та форм існування, методичної системи навчання, розуміння вікових та психологічних особливостей здобувачів вищої освіти. Не применшуючи значення жодного із зазначених факторів, зазначимо, що на нашу думку, на перший план висувається мова як система, глибоке знання якої багато в чому визначає ступінь володіння цією мовою. Викладач іноземної мови повинен мати високий рівень підготовки у галузі теорії мовознавства.

Для методики викладання іноземних мов дуже значними видаються такі лінгвістичні дослідження: 1) вивчення живого мовлення; 2) трактування природи мови; 3) пильна увага до явищ двомовності та багатомовності.

Слід зазначити, що останнім часом у закладах вищої освіти найчастіше спостерігається ситуація багатомовності, коли серед тих, хто навчається, є люди, які недостатньо володіють українською мовою. В таких умовах навчання іноземної мови студентів з інших країн в українських закладах вищої освіти зазнає певних труднощів. Невипадково до програм різних вузів гуманітарного профілю тепер вводиться цикл лінгвістичних дисциплін, серед яких «Сучасна українська мова». З іншого боку, в умовах двомовної та тримовної студентської аудиторії виникає взаємодія та взаємовплив мов, що має відношення і до системи значень. Взаємодія елементів систем різних рівнів мов, проблема мовної інтерференції виявляються надзвичайно важливими у процесі навчання лексики, фонетиці, словотвору, і вивченні структури мови загалом. Подолання явища

інтерференції входить до психолінгвістичних проблем і потребує постійних зусиль з боку викладачів іноземних мов, методистів, психологів і мовознавців.

Увага до живої мови, слова та значення є характерним також і для закордонних лінгвістів, одним з яких був Джон Руперт Ферт – засновник Лондонської лінгвістичної школи. Для нас у методичному плані особливий інтерес представляє контекстуальна теорія значення Ферта [Firth, 1968:168-205]. Основним поняттям названої теорії є поняття контексту ситуації, необхідного правильного встановлення значення слова чи висловлювання. Контекст ситуації включає учасників мовленнєвого акту, їх вербальні та невербальні дії, навколишні об'єкти та результат вербальної дії. Значення висловлювання встановлюється шляхом спостереження за поведінкою (вербальною та невербальною) людини в процесі спілкування з іншими особами.

Принцип урахування контексту навчання іноземних мов давно отримав загальне визнання викладачів, і в теперішній час його активно використовують у школах й у різних типах закладів вищої освіти. У роки Другої світової війни навчання на основі контексту успішно застосовувалося в Інституті східних та африканських досліджень у Лондоні для прискореної підготовки військових перекладачів. Цю роботу очолив Дж. Р. Ферт, який знайшов пряме втілення результатів своїх лінгвістичних досліджень у практиці викладання іноземної мови. Для цього, на думку Х. Відоусона, були всі підстави, оскільки зв'язок між лінгвістичною теорією та способом актуалізації мови як поведінки в контекстах вживання є аналогічним зв'язку між педагогічною теорією вивчення мови та способом найбільш ефективної реалізації мови з метою вивчення її в конкретних контекстах в аудиторних умовах [Firth, 1964].

Відомо, що мова змінюється від людини до людини (діалектні відмінності, акценти), від вживання до вживання (наприклад, особливий науково-технічний лексикон) та у різних соціальних ситуаціях (вибір мови в процесі спілкування оратора з аудиторією або письменника з читачами, коли має враховуватись ступінь близькості відносин учасників спілкування) [Widdowson, 1990]. Інакше кажучи, ми спостерігаємо зміну вживання мови залежно від контексту та

ситуації спілкування. Здобувач вищої освіти дізнається про різні значення багатозначного слова або фрази в процесі використання нової мовної одиниці (або моделі) в природньому контексті, тобто в технічному, юридичному, медичному, художньому тексті. Перевага зазвичай надається усному випередженню. І усний, і письмовий текст повинен бути складений таким чином, щоб нова модель, що неодноразово пропонується в ньому, здавалася б неминучою для співрозмовників у даному контексті [Alexander, 1994].

З методом контекстуалізації пов'язаний не менш ефективний метод ситуативного навчання, коли викладач ставить за мету навчити мові шляхом використання ситуацій повсякденного спілкування, розташовуючи моделі речення в порядку їх ускладнення. Наша здатність говорити є не що інше як здатність чітко висловлювати свої думки, або вступати в спілкування з іншими людьми у конкретній життєвій ситуації [Lado, 1964]. Відносно нещодавно увійшли до арсеналу викладача іноземної мови рольові ігри, або ігри з перевтіленням, що внесли значне пожвавлення у навчальний процес. Вони не лише дають хороші результати у навчанні іноземної мови, а й слугують ефективним способом пред'явлення нової інформації. Наведемо кілька прикладів рольових ігор, які проводяться на заняттях з англійської мови в юридичному вузі:

1. Здобувачі вищої освіти повинні представити себе у ролі членів ради компанії з виробництва певної продукції. Під час наради передбачається обговорення шляхів ефективного поліпшення роботи компанії через наявні ознаки банкрутства підприємства. У розмові беруть участь генеральний директор, керівник фінансового відділу, керівник адміністрації, керівник відділу збуту готової продукції, керівник виробничого відділу, секретар наради. Кожен з них виконує свою функцію. Наприклад, генеральний директор є головою зборів і має розпочати обговорення. Йому слід дізнатися про думку всіх членів ради. Наприкінці наради він намагається дійти вірного рішення та запропонувати шляхи подолання кризової ситуації.

2. Здобувачі вищої освіти збираються на засідання студентського гуртка для обговорення нового явища у нашій судовій системі. Припустимо, голова

зборів повідомляє здобувачам вищої освіти, що в нашій країні збираються ухвалити рішення про введення в судовий процес присяжних засідателів і незабаром відбудуться перші слухання справ у суді присяжних. Суд присяжних має своїх прихильників і супротивників. Далі коротко йдеться про історію суду присяжних у Великій Британії чи США. Здобувачам вищої освіти, які виступають у ролі прихильників та супротивників суду присяжних, пропонується висловити свою думку та зважити всі „за“ та „проти“ розгляду справ за участю присяжних засідателів.

Не підлягає сумніву, що проведенню таких рольових ігор має передувати велика підготовча робота. Контекстуальний метод та метод ситуативного навчання надають студентам великі можливості роботи з мовою в умовах, наближених до реальних: активізується вивчена лексика, граматичні конструкції, розвиваються навички слухового сприйняття мови що вивчається, зростає інтерес до предмета.

Таким чином, практика викладання іноземної мови переконливо показує, що між лінгвістикою та методикою викладання іноземних мов існує тісний природний зв'язок. Виявити його є завданням викладача. Шляхи ж створення нових методів викладання та вивчення іноземних мов найчастіше ведуть до минулого мовознавства, яке потребує ретельного вивчення та узагальнення з урахуванням нових досягнень педагогіки та психології, а також вимог часу.

Список літератури

- Арістова Н.О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих нелінгвістичних навчальних закладів: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Інститут вищої освіти Академії педагогічних наук України. Київ, 2008. 20 с.
- Alexander L.G. First Things First (New Concept English). Longman, Wellington, New Zealand. 1994. 146 p.
- Carter R. Vocabulary: Applied Linguistic Perspectives. Routledge, 2012. 320 p.
- Firth J. R. Synopsis of Linguistic Theory (1957) // Palmer F.R. (ed.) Selected Papers of J. R. Firth 1952-59. London, 1968. [Pp.168-205].
- Firth J. R. Papers of Linguistics. London: Oxford University Press, 1964. 233 p.
- Lado R. Language Teaching: Scientific Approach. Publisher McGraw Hill Company, 1964. 239p.
- Rosenberg M. Spotlight on learning styles. Delta Publishing, 2013. P. 123-133.
- Widdowson H.G. Aspects of Language Teaching. London: Oxford University Press, 1990. 213 p.

Волкова Д.М.

*здобувачка вищої освіти рівня бакалавр, 4 курс Криворізького факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Дробчак А.Л.

*старший викладач Криворізького факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ СЬОГОДЕННЯ

Поява нових інформаційних технологій, пов'язаних із розвитком комп'ютерних засобів та мереж телекомунікацій, дало можливість створити якісно нове інформаційно-освітнє середовище як основу для розвитку та вдосконалення системи освіти. Веб-навчання є одним із напрямів, що розвиваються найшвидше. Використання інформаційних технологій відкриває нові можливості у викладанні іноземних мов, що активізує потенціал, знання, уміння та комунікативні компетенції учнів, саме тому інноваційні методи мають переваги перед традиційними методами навчання.

Існують тисячі інтернет-ресурсів з вивчення іноземних мов, які пропонують тренінги для різноманітних мовних навичок, таких як усне мовлення, читання та письмо. Деякі з поширених технологій доступні для використання в освітньому процесі, наприклад студенти можуть листуватися з носіями цільової мови за допомогою електронної пошти, створивши особистий обліковий запис (g-mail, yahoo, hotmail тощо), який є безкоштовним [Dipak, 2016: 9].

Нововведенням у вивченні мов також стали такі сервіси як Google meet, Zoom, Discord та ін., завдяки яким уроки з викладачами із різних куточків планети стали реальними. Ці додатки можна використовувати для різноманітних автентичних мовних вражень, включаючи інтерв'ю з англійськими авторами або міжнародні спільні проекти з іншими навчальними закладами, запрошувати на конференції носіїв іноземної мови, спілкування з якими в рази підвищить якість

засвоєння мови [Chia Suan Chong, 2016]. Паралельно з трансляцією відео можна спілкуватися в чаті, ділитися знімками екрана, що додає викладанню інтерактивності та залучає студентів [Razzaqov, 2022: 289]. Також з початком війни в Україні багато освітніх компаній надали українцям тимчасовий безоплатний доступ до їхніх платформ та програм з вивчення іноземних мов. Ці онлайн-платформи ефективно розвивають навички читання, слухання та мовлення, які легко інтегрувати та використовувати під час викладання. Це такі онлайн-курси як: Basic English Speaking, Duolingo, LingQ, Busuu та інші.

Проектний метод. Одним із способів активізації учнів у процесі навчання іноземних мов є метод проєктів. Навчальний проєкт — це комплекс пошукових, дослідницьких, графічних та інших видів робіт, які виконуються самостійно з метою практичного або теоретичного вирішення будь-якої проблеми [Зейналова, 2020: 536].

Види проєктів, які учні можуть використовувати:

- рольові ігри, інсценування (свята, музичні програми, вистави тощо);
- дослідні (країнознавство, узагальнення наукових знань, історичні тощо);
- презентації, пізнавальні проєкти;
- творчі (твори, переклад, вікторини, кросворди тощо).

Творчі завдання мотивують учнів, створюють фундамент співпраці, спілкування всіх учасників освітнього процесу.

Метод «Презентація Практика Продуктивність» (Presentation, Practice and Production) – дедуктивний метод навчання, який вже активно використовується в інших країнах, при вивченні іноземної мови [See Telf, 2017]. Процес вивчення складається з трьох основних етапів.

Перший етап – «ознайомлення» з новою лексикою у знайомому контексті для студентів. Радять використовувати картинки, презентації, музику чи власні життєві приклади. Мета полягає в тому, щоб учні зрозуміли контекст тематики, що буде спонукати їх до різних думок. Ви можете отримати від студентів ідеї чи пропозиції, змусити їх поговорити один з одним про те, що вони знають або

думають про ситуацію, тощо. Це також допоможе їм почати запам'ятовувати мову та лексику, яку вони вже знають щодо теми

Етап «практики» – це коли студенти використовують мову контрольованим способом. Цей етап іноді поділяють на два – контрольовану практику та більш вільну практику. Метою цього етапу є точність. Виправлення помилок є важливим на цьому етапі, тому треба уважно стежити за учнями та знайти час, щоб негайно виправити помилки.

Останнім етапом є продуктивність, на якій учні використовують мову в контексті, у діяльності, організованій викладачем. На цій стадії мова використовується більш відкрито та застосовуються такі вправи: рольові ігри; завдання-спілкування; спільні завдання на швидкість; дискусійна діяльність тощо. Основна увага на цьому етапі полягає в тому, щоб використовувати мову якомога вільніше та природніше, як це робили б учні поза аудиторією [Weller, 2020].

Отже, основною метою вивчення іноземних мов є формування та розвиток комунікації та практики у спілкуванні з носіями мови, з урахуванням можливостей та потреб учня. Розуміючи рівень навчальних здібностей учнів, викладачі можуть зосередитися на наданні студентам різноманітних заходів для розвитку їхніх навичок вивчення мови. Це, насамперед, інформаційні та комунікаційні технології, оскільки саме робота з інтернет-ресурсами цікава студентам своєю новизною, актуальністю та креативністю. Важливо показати учням практичне застосування здобутих знань, чого неможливо досягти, спираючись лише на виконання вправ. Навчальні матеріали, методи навчання повинні бути оновлені відповідно до інтересів тих, хто вивчає другу мову. Інноваційні методики, такі як використання ігор, інтернет-ресурсів, читання іноземних новинних газет, перегляд різноманітних шоу чи серіалів іноземною мовою, звернення до словника тощо, слід використовувати як інструменти. Необхідно надати людині можливість мислити іноземною мовою, створити сприятливі умови для кожного студента. Таким чином, першорядне завдання

викладача – знайти та запропонувати такі технології та методи, які дадуть можливість кожному студенту розвиватися та вдосконалювати свої навички.

Список літератури

- Зейналова Д.А. Реализация инновационных методик преподавания английского языка. Theory and methods of teaching. 2020. Т. 10. № 2А. С. 533-540. DOI: 10.34670/AR.2020. 88.88.063
- Chia Suan C. Ten innovations that have changed English language teaching. 2016. URL: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/ten-innovations-have-changed-english-language-teaching>
- Dipak P., Kamalja M., Khatik S. Modern Approaches and Methods in Teaching English Language. *International Journal of Research & Innovation*, 2016. Vol.02, 6-13.
- Razzaqov B.A. Innovation Technologies in Teaching English. *American journal of social and humanitarian research*, 2022. No6, Vol.3, 288-290. URL: <https://www.grnjournals.us/index.php/ajshr/article/view/1238/1165>
- See TEFL. What is Presentation, practice and production. 2017. URL: <https://seetefl.com/ppp-tefl-teaching-methodology/>
- Weller D. What is Presentation, Practice, Production. 2020. URL: <https://www.barefootteflteacher.com/p/what-is-presentation-practice-production>.

Грігорян А.І.

викладач, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *SECRET* В АНГЛОМОВНІЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Дана розвідка присвячена дослідженню та опису фразеологічних засобів репрезентації концепту *SECRET* в англomовній фразеологічній картині світу.

Перш за все, зазначимо, що *фразеологічні одиниці* «віддзеркалюють у своєму значенні довгий процес розвитку культури народу, фіксують і передають від покоління до покоління культурні настанови та стереотипи, еталони та архетипи» [Селіванова, 2004: 65].

Фразеологізми виникають в результаті вербального кодування певної етно-чи національно-культурної інформації. Їх значення набагато ширше ніж значення мовних знаків, які їх репрезентують. Ці значення «формуються на основі образної системи, яка не може розглядатися ізольовано від культури конкретного мовного колективу, етносу, народу, нації» [Селіванова, 2004: 24].

В сучасних лінгвістичних працях *фразеологічна картина світу* розглядається як складова загальної мовної картини світу, «той її фрагмент, що транслюється з концептуальної в мовну картину світу фразеологічними засобами певної мови». Як частина мовної картини світу *фразеологічна картина світу* характеризується *антропоцентричністю, універсальністю та експресивністю*.

Таким чином, *фразеологічна картина світу* є «результатом специфічного способу вторинного осмислення дійсності, означеного сталими зворотами мови».

Дослідження фразеологічних засобів репрезентації концепту *SECRET* здійснювалось на матеріалі англomовних фразеологічних словників. У результаті проведеного аналізу ми виділили наступні групи фразеологізмів:

1. Одиниці, що характеризують факт *приховування* секрету (19 одиниць): *behind the scenes; behind closed doors; behind someone's back; on the sly; on the side; on the q.t.; a nudge and a wink; cloak-and-dagger; under the counter;*

under the table; keep one's mouth shut; keep something quiet/still; keep something to oneself; keep something under one's hat; keep something in one's mind; keep something dark; keep a lid on; keep mum; keep something under wraps.

2. Одиниці, що характеризують **навмисне** розкриття/оприлюднення секрету (15 одиниць): *let something out; let one's hair down; come/get out of the closet; blow the gaff; blow/bust something wide open; shout something from the rooftops; give someone or something away; expose something to someone; leak something to someone; tip one's hand; unbosom oneself to someone; take (lift) the lid off/on; spill one's guts; give the game away; shoot one's mouth off.*

3. Одиниці, що характеризують **обіцянку зберігати** секрет (11 одиниць): *take/carry something to one's grave; not breathe a word to anyone; not let something go any further; not let something out of the room; not tell a (living) soul; not open one's mouth; not utter a word; someone's lips are sealed / seal someone's lips; be silent as the dead; be silent as the grave; mum's the word.*

4. Одиниці, що характеризують **випадкове** розкриття/оприлюднення секрету (7 одиниць): *spill the beans; spill the works; let the cat out of the bag; give the game (show) away; spout something out; blurt something out; slip something out.*

5. Одиниці, що характеризують **довіру** свого секрету/певної приватної інформації **адресату** (6 одиниць): *take someone into one's confidence; confide something in/to someone; tip someone the wink; between you and me and the cat's whiskers / between you and me and the bedpost / between you and me and these four walls.*

6. Одиниці, що характеризують розкриття/оприлюднення секрету у вигляді **пліток** (6 одиниць): *tell tales (out of school); blab something around; have a big mouth; noise something about and noise something abroad; whisper something around; shoot one's mouth off.*

7. Одиниці, що характеризують власне **поняття секрету** (6 одиниць): *skeleton in the closet / a skeleton in the cupboard; something nasty in the woodshed; dirty laundry; not for publication; inside information.*

8. Одиниці, що характеризують стан **володіння** секретною інформацією, яку можна використати на свою **користь** (4 одиниці): *have an ace / a trick / a card up your sleeve; know where all the bodies are buried; keep one's cards close to one's chest/vest; be privy to something*

9. Одиниці, що характеризують **примус** розкрити секрет (2 одиниці): *force someone's hand; break someone down.*

Таким чином, реалізація концепту SECRET в англомовній фразеологічній картині світу є широкою та характеризується 9 групами фразеологізмів, а саме: *факт приховування секрету; довіра секрету та обіцянка зберегти його; навмисне або випадкове оприлюднення секрету; пліткарство; володіння корисною секретною інформацією та примус до розкриття таємниць; власне поняття секрету.*

Список літератури

- Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти): монографія. Черкаси: Брама, 2004. 276 с.
Collins COBUILD Idioms Dictionary. Heinle, 2005. 512 p.
Richard A. Spears. Dictionary of American Idioms. McGraw-Hill, 2005. 1098 p.
The Oxford Dictionary of Idioms. Oxford: Oxford University Press, 2006. 512 p.

Гусейнова К.С.

викладач, Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НОМІНАЦІЙ КОСМЕТИЧНИХ І ПАРФЮМЕРНИХ ЗАСОБІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

У сучасному міжнародному суспільстві неможливо уявити ринкові відносини без великого потоку зарубіжних товарів, зокрема і косметичних. Відповідна назва косметичного засобу – одна із підстав його успіху на ринку, тому необхідний їй гідний, якісний переклад.

Що таке переклад? Це перетворення повідомлення вихідною мовою на повідомлення мовою перекладу. Точний переклад, за визначенням, неможливий - через те, що різні мови відрізняються як по граматичному ладу, так і за простою кількістю слів, не кажучи вже про відмінність культур, що також може впливати на спосіб та результати перекладу [Карабан, 2003; Корунець, 2003]. Одним із найскладніших видів перекладу через свою специфіку є переклад номінацій.

При перекладі назв косметичних та парфюмерних засобів слід звертати увагу на благозвучність перекладу, оскільки він повинен привертати увагу потенційного клієнта, викликати яскраво виражене бажання придбати товар. Вірний переклад дорівнює рекламним трюкам, адже саме з його допомогою здійснюється психологічний вплив. Важливо враховувати національну специфіку та культурні стереотипи під час перекладу з однієї мови на іншу. Для дослідження відмінностей у перекладі номінацій косметики та парфюмерії було використано журнали «Vogue» англійською та українською мовами.

Після аналізу лексичного матеріалу, виявилось кілька аспектів перекладу. У разі косметики часто доводиться вдаватися до непрямого перекладу.

Призначення непрямого перекладу:

1. Прибрати або зменшити негативну конотацію. Наприклад, назва чоловічої води британського виробництва має назву «Kill Enemies», прямий переклад якої для українського споживача не прийнятний через конотацію «розпалювання агресивних настроїв у суспільстві». Тому в

редакції журналу українською мовою використано переклад «Прагнення перемоги». «Mocha Madness»; в англійській культурі, на відміну від української, слово «божевілья» може мати значення «сміливість, яскравість особистості, неординарність», тому дана назва косметичного продукту є придатною. Для перекладу українською мовою було використано опущення цього слова та заміщаючий переклад – «Шоколадний мокко».

2. Не торкнутися релігійних почуттів. Україна значною мірою країна православна і для великої кількості споживачів парфумерії назви з використанням лексики релігійно-містичного значення, що має негативні конотації (диявол, магія, пекло тощо), викликають почуття дискомфорту. Наприклад, «Angel or Demon The secret» було перекладено українською мовою як «Між ангелом і бісом», що характеризує боротьбу людини зі своїми пристрастями, і через це є допустимим для української культури. Духи «Black Magic» мали приголомшливий успіх за кількістю продажів у країнах Європи та в США, однак в Україні духи Чорна магія успіхом не користувалися.
3. Привернути увагу іноді за рахунок встановлення позитивних асоціацій (алюзій). Одним із найяскравіших прикладів є переклад номінації «Vermilion» як «Ассоль». Більшості українців відомий твір «Червоні вітрила» та ім'я героїні викликає суто позитивні емоції. Спрацьовує асоціативний ряд Ассоль – Червоні вітрила – романтика, ніжність.
4. Розбіжність культурного сприйняття цієї номінації.
 - «Porcelain cup» - «Порцеляна»,
 - «Shell» - "Топлене молоко"
 - «Rose star» - «Рожеві перли»
 - «Pink watermelon» - «Кавун»
 - «Simply gold» - «Золотий»

Як видно з наведених прикладів, у цій категорії найменувань ми бачимо використання таких прийомів перекладу, як усічення та заміна. Зокрема, заміна

«Shell» на «Топлене молоко», очевидно, пов'язана зі слабкістю впливу номінації на носія української лінгвокультури. Україна, як відомо, країна переважно континентальна, і раковини молюсків не викликають у більшості українців стійких колірних асоціацій. Більше того, заміна при перекладі можливо пов'язана з не зовсім милозвучним для сприйняття українським словом «раківина» або «мушля». А ось усичення, навпаки, пов'язане з добрими кольоровими асоціаціями, які викликають в українців слова «порцеляна» та «кавун». У першому випадку слово «чашка» є явно зайвим і, крім того, невиправдано (знову ж таки з точки зору українців) звужує значення номінації та відволікає від сприйняття кольору, у випадку ж з кавуном слово «рожевий» є надлишковим і, крім того, може нести конотацію «незрілий», тож у перекладі від нього надали перевагу відмовитися.

Нерідко при перекладі назв косметичних засобів ми створюємо абсолютно нову (автентичну) номінацію, яка дозволяє розкрити специфіку рекламованого продукту, забезпечити йому успіх на українському ринку за рахунок привернення уваги споживачів. Основне завдання перекладача в даному випадку – з максимальною користю використовувати методи непрямого перекладу.

Список літератури

Карабан В.І. Переклад з української мови на англійську: Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 608 с.
Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.

Дихта Н.М.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ

В умовах сьогодення дуже актуальним є переклад та використання політико-юридичної термінології на різних мовах, насамперед на українській та англійській мовах, що продиктовано складним положенням нашої держави – військове протистояння агресору. Діяльність уряду нашої держави насамперед направлене на залучення інших країн до співпраці та міжнародних перемовин, звертається увага міжнародних ЗМІ, дипломатів та урядів інших країн стосовно військової агресії на території України. Мова правників займає найважливіші позиції суспільного життя і є складовою сучасної цивілізації, яка обслуговує не лише вузькоспеціалізовану аудиторію юристів, а є прийнятною для державних чиновників, політиків, дипломатів та представників ЗМІ, а також здатна активізувати міжнародну спільноту до співпраці стосовно гуманітарної, фінансової та військово-технічної допомоги, чим і викликає найбільшу зацікавленість різних верств населення. Також фіксуються військові злочини, які належним чином оформлюються, в тому числі перекладаються англійською; та направляються відповідні судові справи до міжнародних судів, направляються відповідні звернення до Європейського Суду з прав людини.

Особливу увагу необхідно звернути на плідну міжнародну співпрацю України з країнами Європейського Союзу та Сполученими Штатами, активну роботу ЗМІ щодо освітлення подій та використання політико-юридичної термінології, що допомагає пошуку необхідних рішень під час перемовин. Зростає роль юридичної термінології, яка є інструментом правового знання і правової комунікації в сучасному суспільстві. В епоху глобалізації та інтеграції країн з різними правовими системами в світову спільноту дуже важливе знання юридичної термінології. Крім того питання, пов'язані з процесуальним правом,

часто є загальними для багатьох країн і вирішуються на міжнародному рівні (Гаагська конвенція, Європейська конвенція, Міжнародні суди з прав людини), у лінгвістів виникає проблема термінологічної номінації спеціальних понять різних галузей юридичних знань. Такий розвиток відносин між країнами вимагає не лише знання іноземної мови, але й уміння перекладати з однієї мови на іншу текстів юридичного характеру, де на допомогу приходить юрислінгвістика.

Юридична лінгвістика (law linguistics) або юрислінгвістика – це досить нова область мовознавства, що лежить на стику мови і права, носить міждисциплінарний характер. Хоча взаємозв'язки мови і права очевидні завдяки впливу Римського права на різні правові системи країн в різні періоди часу.

Юристи Древнього Риму, сформулювавши положення про те, що «право може і повинно бути визначеним», відобразили в ньому те завдання, яке і покликане вирішувати юрислінгвістика, а саме, зробити юридичний текст точним за своїм змістом і одночасно зрозумілим. Юрислінгвістика покликана вирішувати найрізноманітніші проблеми лінгвоправового простору, як, наприклад, лінгвістична експертиза юридичних документів, створення рекомендацій по розробці текстів законів і інших нормативно-правових актів, теоретичні і практичні дослідження в області юридичного перекладу, криміналістичні дослідження у визначенні мовної стратегії тощо. Спочатку мова законодавства досліджувалася в першу чергу лише з точки зору його особливого функціонального стилю, спеціально призначеного для викладу і подальшого вживання правових норм. Тепер ці правила є основою для лінгвістичної експертизи нормативних актів (statutory act) [Бесараб, 2009: 426].

Саме юридичний термін – це слово або словосполучення, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (нормативно-правових актах, юридичних словниках, довідниках, енциклопедіях, наукових працях тощо) [Шемшученко, 2004: 482]. Проте процес термінотворення та терміновикористання має надзвичайно глибокий зміст, що продиктовано аналізом суспільних потреб сьогодення. Завдяки феномену римського права, ці терміни сформовані, реалізовані й актуальні, але обмежені у

використані за лексичним значенням, що пов'язано з конкретикою використання і кожен термін є вузькоспеціалізованою номінантою, але всі разом складають групу міжнародного фонду термінів.

Актуальною також є проблема розуміння юридичного терміну при перекладі, що не допускає порушення структури оригінального терміну, хоча походження юридичних термінів має спільне коріння, про що свідчить аналіз англо-українських словників юридичних термінів та першоджерела римського права (наприклад, *contract* – контракт – *contractus*, *process* – процес – *processus* підтверджують однакове розуміння термінів на латинській, українській та англійській мовах), проте під час перекладу юридичних термінів перекладачеві потрібно враховувати лінгвокультурологічні особливості перекладу та специфіку образів культур, традицій між якими є комунікація. Це пов'язано з тим, що Україна, Велика Британія та Сполучені Штати Америки належать до різних правових систем. Україна належить до романо-германської або континентальної юридичної системи, а Великобританія і США до англосаксонської. Отже, враховуючи лінгвокультурологічні особливості перекладу, юридичні документи – контракти, договори, угоди – значно різняться за своєю структурою і відрізняються вживаною лексикою, існуючими поняттями, тощо [Скакун, 2005: 49].

Аналізуючи практичний матеріал, слід пам'ятати, що юридична термінологія Англії була повністю сприйнята її колонією, проте власні юридичні терміни США отримали політико-юридичне забарвлення. Виникнення суто американських термінів права визначається швидше екстралінгвістичними факторами, наприклад, наявністю писаної конституції США, різницею в державному ладі, а також певними історичними чинниками у розвитку термінології права США.

Також продовжується процес формування нових термінів, в тому числі політико-юридичних, відбувається корегування значення існуючих термінів, при цьому може бути як звуження значення, так і розширення значення, бо сучасні юридичні явища отримують більш точне розуміння, інтерпретацію й

сучасну назву в умовах сьогодення, чому сприяє міжнародна співпраця та запозичення зарубіжного досвіду.

Складне становище України, нестабільність та військовий конфлікт спонукають Україну переглядати міжнародне законодавство, аналізувати лексичне значення кожного юридичного терміну з підбором більш досконалого перекладу на англійську, враховуючи британське та американське партнерство під час ініціювання та оформлення міжнародних договорів співпраці, угод, домовленостей, звертаючись до надбань римського права, юрислінгвістики, термінографії та використовуючи юридичну термінологію більш ефективно та доцільно за допомогою сучасних спеціалізованих словників юридичних термінів.

Список літератури:

Бесараб Т.П., Павлюк М.М. Особливості перекладу юридичної термінології США та Великобританії. *Актуальні проблеми загальної та професійної освіти*. Харків, 2009. С.421-437.

Теорія держави і права: Підручник/ Скакун О.Ф. Х.: Консул, 2005. 656 с.

Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Шемшученко Ю.С. К.: Вид-во *Українська енциклопедія* ім. М.П.Бажана. Т.6: Т-Я. 2004. 768 с.

Капінус О.Л.

кандидат історичних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО СУДОВОГО ДИСКУРСУ

У сучасних дослідженнях судового дискурсу увагу лінгвістів привертає проблема впливу функцій лінгвістичних елементів на реалізацію ефективного правового спілкування.

Спробуємо проаналізувати синтаксичні одиниці, що використовуються в англomовному судовому дискурсі, та визначити ступінь впливу таких одиниць на успішність досягнення соціально значущих комунікативних цілей.

У текстах судово-процесуальних документів зазвичай виділяють основну та периферійні частини. Основна частина присвячена функціям повідомлення та впливу, оскільки в ній важливо не лише викласти факти, а й надати їм переконливості.

Функція повідомлення реалізується, переважно, простими реченнями чи складними з підрядними додатковими. Функція впливу досягається міркуванням та доказами, які реалізуються складнопідрядними реченнями з послідовною підрядністю, або реченнями з двома чи кількома головними реченнями з підпорядкуванням.

В якості матеріалу дослідження ми використовували тексти рішень Адміністративного Трибуналу Міжнародної Організації Праці, які входять до загального ареалу судового дискурсу.

Шляхом підрахунку було визначено, що текстовий корпус складається з 500 речень. Зі списку 500 речень було виділено 164 простих. Кількість складнопідрядних речень з одним підпорядкуванням дорівнює 131 одиниці. Зі складних речень з одним підпорядкуванням слід виділити, як найбільш численні, речення з підрядними додатковими реченнями. Їхня численність обумовлена властивою судовому дискурсу функцією повідомлення. Таких речень було 55 одиниць. Наприклад: *In its reply the PANO contends that the complainant was not*

entitled to have his normal place of residence changed on account of his promotion. Наступними за частотою є означальні підрядні речення – 43 речення (33% від усіх проаналізованих речень), наприклад: *It was therefore only reasonable for them to expect benefits the complainant was refused.* Обидва типи речень (додаткові та підрядні) можуть з'єднуватися з головним реченням як за допомогою союзу, так і асиндетично. Підрядних обставинних речень було нараховано 38 одиниць (25 % від усіх речень), наприклад: *when she was tested in Rome she was not residing there.* У зоні низьких частот знаходяться умовні підрядні речення. Вони зустрілися лише шість разів.

З багатоступінчастих речень найбільш численною є група речень з послідовним підпорядкуванням. Їх налічується 95 одиниць. Наприклад: *In fact the decision emanated from the assistant Director-General for Administration and Finance, who had announced in his memorandum of 5 December that participation in the demonstration would be considered "unauthorized and unjustified", words which showed that he envisage Rule 302.524.*

Наступною за частотою є група речень, що складаються з двох речень з підпорядкуванням. Таких речень зареєстровано 49 одиниць. Наприклад: *The FAO is naturally interested in having a list of qualified secretaries for possible recruitment, and the mere fact of testing the complainant gave her no reason to believe that she was being recruited.*

Для основної частини судового рішення типові складні речення з двокрапкою, що розкривають суть наступного речення. Така особливість зазвичай пов'язана з функцією міркування. Наприклад: *Its argument runs: the words denote only professional and higher category staff and General Service category staff with non-local status; under Staff Rule 302.406.31 a General Service category staff member is non-local only if recognized as such on 31 January and in continuous service since; the complainant became a General Service category member after 31 January ...*

Складне речення з двокрапкою може зустрічатися і для опису причин того, що відбувається, наприклад: *Besides the demonstration was fully justified: there had*

been breach of an agreement concluded between the Director-General and appended to complainant. Необхідність таких речень також пов'язані з функцією міркування.

Для текстів судового дискурсу характерні складні речення, в яких підрядне речення першого ступеня підпорядкування включає підрядне другого ступеня субординації, наприклад: *In answer to her inquiry about employment she received in London from the FAO an application form and a letter saying that if she came to Rome she might take a typing rest.*

Для вираження малоймовірної умови вживається форма *should+Infinitive*, яка вводиться за допомогою інверсії, наприклад: *Should the Tribunal hold that the FAO's recruitment policy is contrary to the principle of equality, the complainant claims non-local status and related entitlement.*

Таким чином, результати аналізу показали, що основній частині судового рішення властиві складні речення з послідовною субординацією, оскільки для цього типу документів принципово важливими є логічність, послідовність викладу, доказовість аргументів, обґрунтованість висновків. В основі логічності лежать міркування та докази, що й забезпечується описаними вище мовними засобами, які функціонують на синтаксичному рівні.

Список літератури

- Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія. Київ : Стилос, 2004. 266 с
Solan L. Finding ordinary meaning in law: The judge, the dictionary or the corpus? *Legal Discourse*. 2016. №1(2). P. 253-276.
Slocum B. Ordinary meaning: A theory of the most fundamental principle of legal interpretation. Chicago : The University of Chicago Press, 2015. 355 pp.

Кисляк Л.Н.

*кандидат філологічних наук, старший викладач
Івано-Франківський навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАГМАТИКА ПИТАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПРОПОВІДЯХ БЛАЖЕННІШОГО ЛЮБОМИРА ГУЗАРА

Характерною рисою організації тексту проповіді є діалогічний спосіб викладу матеріалу. Насиченість внутрішньої структури проповіді діалогами дослідники кваліфікують як важливу комунікаційну стратегією, спрямовану на досягнення постійного контакту зі слухачами, особливо психічного: діалог дає змогу приховати вищу позицію проповідника стосовно адресатів, створити ефект двосторонньої комунікації. Діалог також стимулює увагу, впливаючи на інтенсифікацію переконувального впливу промови [Bizior, 2006: 46, 54].

В основі діалогічності лежить реалізація дискурсивних категорій інтенціональності та адресності, що сприяє реалізації авторського наміру вплинути на читача. Внутрішня діалогізація монологічного мовлення проповідника, її експресивність є ознаками християнської проповіді.

На лінгвальному рівні діалог реалізується за допомогою структур із питальними реченнями. З позицій комунікативно-прагматичного підходу питальні конструкції постають як такі, що впливають на почуття і думки адресата [Палійчук, 2010: 144].

Формулювання запитань дає проповідникові змогу активізувати мисленнєву діяльність слухачів, створювати атмосферу інтелектуальної та емоційної співтворчості з ними у процесі пошуку правильної відповіді [Зелінська, 2013:75].

Джерелом вивчення питальних конструкцій стали проповіді Блаженнішого Любомира Гузара, опубліковані в книзі «Учителю, іду за тобою» (Львів, 2017).

Цільова установка гомілетичної оповіді орієнтована як на передавання знань, так і на пробудження інтересу до процесу сприйняття, виховання

однодумців і послідовників. У проповідях Л. Гузара питальні конструкції слугують реалізації інтенцій проповідника. За допомогою діалогізації священник долучає адресатів до розумового процесу, включаючи їх в осмислення теми, яку обговорює.

Уявна діалогічна ситуація сприяє тіснішому внутрішньому духовному зв'язку священника і вірян: *Пресвята Богородиця молиться за нас. А якщо вона молиться за нас, то чого нам боятися, чого тривожитися? Такі думки роблять цей святковий день милим, близьким для нас* (с. 84).

У питальних структурах проповідник використовує переважно прості пропозиції, які легше сприймаються під час усного виголошення. Питання вимагає активної мисленнєвої діяльності і водночас служить текстотвірним прийомом: *Виникає питання: як сьогодні, через дві тисячі років, можна щось зробити для Господа? Що ж нам тепер робити. Ісус Христос каже, що буде оцінювати нас за тим, що ми зробили для своїх ближніх, для тих, які живуть із нами в той самий час, як ми допомогли їм, коли вони мали якусь людську потребу* (с. 16); *Господнє питання звернено безпосередньо до нас «Що доброго ви зробили або не зробили?»* (с. 17); *Що ми хочемо доброго робити в майбутньому? Це питання, на яке ми сьогодні повинні відповісти?* (с. 18).

Тлумачення Святого Письма не могло спиратися на очевидні факти, тому насамперед постійно потрібно було переконувати аудиторію в достовірності матеріалу. У зв'язку з цим проповідники використовували не тільки логічне розгортання інформації, а й емоційно-експресивні засоби переконання: риторичні питання, звернення, вигуки ін. У процесі передачі та сприйняття нового знання емоційно-експресивні засоби часто набувають провідного значення: *Знову заохочую вас спитати себе, наскільки ми готові повторити слова Богородиці, які вона сказала під час зустрічі з ангелом, наскільки ми готові промовити їх не тільки вустами, а й висловити з глибини серця, як це зробила Діва Марія?»* (с. 123).

Питальний комплекс є засобом активізації уваги аудиторії на тих положеннях, які автор вважає за необхідне виокремити, засобом привернення

уваги до твердження, що йде за питанням: *То чому ми так радіємо на Різдво? Бо навіть підсвідомо люди надто ми, віруючі люди, – відчують, як Бог нас любить. Це свято, у якому Божя любов входить у наше людське життя* (с. 87).

Використання питального комплексу з метою фіксації уваги аудиторії на якомусь явищі чи процесі дає змогу автору виразніше, отже, й ефективніше впливати на слухача. За допомогою питань священник намагається вплинути на читача, настановити на роздуми про сенс життя, про його цінність, допомогти обрати праведний шлях: *Що нам конкретно треба робити, щоб підготуватися до зустрічі із Христом? На мою думку, у тому тексті, на початку Євангелія Святого Марка є слово, яке повинно стати програмою для кожного з нас «покайтеся», прихід Ісуса Христа вимагає від нас покаєння* (с. 105).

Питання сприяють виникненню паузи, спрямованої на внутрішній аналіз проблеми, відповідь-вирішення відбувається за участі слухачів, що створює у вірян відчуття причетності до пошуку рішення. Такий спосіб подання інформації сприяє атмосфері духовного єднання всіх учасників комунікативного процесу: *Виникає питання: як сьогодні, через дві тисячі років, можна щось зробити для Господа? Що ж нам тепер робити. Ісус Христос каже, що буде оцінювати нас за тим, що ми зробили для своїх ближніх, для тих, які живуть із нами в той самий час, як ми допомогли їм, коли вони мали якусь людську потребу* (с. 16).

Любомир Гузар послуговувався питальними реченнями і тоді, коли потрібно було покроково вирішувати завдання. З їхньою допомогою священник разом зі своєю паствою ніби вперше провадить напружений пошук порятунку душі: *Чому свята Церква ставить перед нашими очима цю книгу? А на що саме Церква хоче звернути нашу увагу?* (с. 79); *Крім того, ми питаємо себе: що ми робимо чи можемо робити для Новонародженого, щоб виявити вдячність Небесному Отцеві?* (с. 92); Так, ми читаємо Святе Євангеліє, роздумуємо над ним, обговорюємо його, але чи ми справді ним тішимися? Чи є воно для нас спасенною звісткою? (с. 84).

Питальні конструкції у проповідях Л. Гузара слугують засобом вираження оцінки, вони здатні викликати оцінне ставлення в адресата мовлення до об'єктів

дійсності, оцінити власну поведінку, вчинки: *А сьогоднішня неділя спонукає нас подумати про самих себе, про те, як ставимося до себе? Чи я справді тішуся тим, що живу, що отримав від Бога дар життя? Чи ціную те, що маю таланти, що можу тішитися сонцем, природою? Чи стараюся використати всі дари. Що мені дав Господь Бог? Чи живу я в мирі із собою? Ось ці стосунки із Богом, із ближнім, із самим собою ми маємо перевірити і, якщо треба виправити* (с. 19).

За допомогою питань автор окреслює особисту відповідальність кожного за життя суспільства та кожної людини зокрема: *Але хто має подбати, щоб наше суспільство було здорове, щоб не було причин для невдоволення? Це повинні зробити ми* (с. 148); *Ми маємо показати тим братам і сестрам, які шукають Бога, шлях до Нього, розповісти, що Він зійшов на землю, щоб людей привести до себе. Як ми маємо це робити? Насамперед власним прикладом життя, своєю позицією, сумлінною працею, чесністю, правдомовністю і жертовністю* (с. 92).

Питальні конструкції дають змогу чітко акцентувати на проблемі життєвого вибору – однієї з найголовніших у релігійному світогляді: *Ми повинні поставити собі питання, яким є моє служіння? Чи я служу як раб, чи як слуга, що найнявся на роботу, чи як син, який шукає волі небесного отця? Чи дійсно ми ставимо на першому місці у своєму житті шукання і здійснення волі Небесного Отця? Чи поводимося як вільні сини, які люблять свого Батька?* (с. 13).

У текстах Л. Гузара виявлено значну кількість катехитичних питань, які розкривають сутність богословських понять: такий питальний комплекс зазвичай складається з двох реплік, перша з яких номінує релігійну реалью, важливу для розуміння, наступна містить тлумачення: *Що означає бути свяtimi? Бути свяtimi – значить поставити Господа Бога на перше місце у своєму житті. То що означали ці господні слова про сіль?* (с. 136); *Про кого говорить Ісус Христос? Чи маємо ми право називати Бога батьком, адже в нього є тільки один єдинородний син?* (с. 15).

Наявність таких питань зумовлена переконанням Блаженнішого Любомира, який казав: «Процес катехизації повинен тривати від зачаття до останніх хвилин земного життя, тому що це є процес оцерковлення і виховання

у вірі». Аналізовані тексти засвідчують, що катехизації Л. Гузар приділяв увагу і під час виголошення повчань.

Отже, питальні конструкції є важливим чинником у реалізації прагматичних настанов автора. Вони залучають адресатів до співучасті зі священником на шляху вдосконалення і пізнання правд віри.

Список літератури

- Зелінська, О. Ю. Українська барокова проповідь: мовний світ і культурні витоки. Київ, «Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 408 с.
- Палійчук А. Л. Риторичні питання і риторичні твердження як елементи наративного коду інтимізації Нова філологія: зб. наук. пр. Запоріжжя: ЗНУ, 2010. № 39. С. 142–148.
- Bizior R. Odbiorca w kazaniach misyjnych ks. Karola Antoniewicza Język religii: Konstrukcje i dekonstrukcje / pod redakcją i ze wstępem Lucyny Rożek. Częstohowa: AJD, 2006. S. 43–57.

Кучера А.М.

кандидат філологічних наук, доцент,

*Івано-Франківський навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Коритко Л.Я.

доктор юридичних наук, професор,

*Івано-Франківський навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РІЗНОАСПЕКТНА ТВОРЧІСТЬ РЕМАРКА (В ЦИТАТАХ) ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СЬОГОДЕННЯ

Еріх Марія Ремарк – яскравий представник німецької літератури. Його твори сповнені любові, оптимізму, героїзму. Дають читачу надію. Надію на краще, на вирішення завдань. Надію на майбутнє. Спонукають до певних дій. Можливо, не завжди правильних з точки зору обивателя, не завжди конструктивних, не завжди таких, що створюють краще майбуття.

Творчість письменника була і продовжує залишатися предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців (А. Борисенко, Д. Затонський, Н. Іванова, Т. Ніколаєва, О. Олексієнко тощо).

Слід зазначити, що Еріх Марія Ремарк назавжди увійшов в Історію літератури як письменник, що блискуче писав про війну. Уже перший його роман «На західному фронті без змін» став одним із найкращих творів про війну. Тоді, у сорокових роках, казали, що частіше за «Фронт...» видавали хіба що Біблію [Семків, 2008]. Сучасні події в Україні вкотре свідчать про те, що творчість Ремарка залишається актуальною.

Його називають представником «втраченого покоління», бо хоч фізично він повернувся із Першої світової війни, проте здобутий там досвід змінив Ремарка назавжди. Письменник був номінований на Нобелівську премію, але через політичну ситуацію так її і не отримав [Ільчук, 2018].

Зараз трапляється небагато людей, які вміють любити і жити... А коли читаєш Ремарка, то розумієш, що цей чоловік намагався вхопити життя з багатьох боків: розбирався в алкоголі (Марлен Дітріх (у неї з Ремарком були стосунки – *А. К., Л. К.*) згадувала, що він був досконалим знавцем і міг сказати про напій ледве не до року його розливу), добре водив авто, тямив у хірургії, знався у живописі, врешті–решт, орієнтувався у найбільших містах континентальної Європи, від готелів до борделів. Звичайні людські радості, але, здається, такі важливі для того, аби почуватися щасливим [Семків, 2008].

Його особливість також в тому, що він був уважний до дрібниць. Цитати про життя з творінь Ремарка – смі і яскраві. Часом вранці згадується ця фраза: «Як не дивно, але від запаху кави я повеселів ... Важливе, значне не може заспокоїти. Втішає завжди дріб'язок, дрібниці» [Краці цитати..., 2017].

Зробимо короткий аналіз творчості письменника за цитатами з його творів. Вони акнайповніше характеризують багатоаспектність творчості автора, який пише

- про життя «Те, чого не можеш дістати, завжди здається краще того, що маєш. У цьому полягає романтика й ідіотизм людського життя», «Кажуть, найважче прожити перші сімдесят років. А далі справа піде на лад»;

- про щастя «Про щастя можна говорити хвилин п'ять, не більше. Тут нічого не скажеш, крім того, що ти щасливий. А про нещастя люди розповідають ночі безперервно», «Тільки нещасний знає, що таке щастя. Щасливець відчуває радість життя не більше, ніж манекен: він тільки демонструє цю радість, але вона йому не дана. Світло не світить, коли світло. Він світить у темряві»;

- про кохання «Жінка від любові розумнішає, а чоловік втрачає голову», «В любові не буває дурниць!»;

- про жінок «Жінок слід або обожнювати, або залишати. Все інше – брехня», «Жінка – це вам не металеві меблі; вона – квітка. Вона не хоче діяльності. Їй потрібні сонячні, милі слова. Краще говорити їй щодня що-небудь приємне, ніж все життя з похмурим завзяттям працювати на неї»;

- про людину «Чим примітивніше людина, тим більш високої вона про себе думки», «Поки людина не здається, він сильніший своєї долі»;

- про суспільство «Краще померти, коли хочеться жити, ніж дожити до того, що захочеться померти», «Чим більше люди знають один про одного, тим більше у них виходить непорозумінь. І чим ближче вони сходяться, тим більше чужими стають».

З наведеного вище робимо висновок, що в творах Ремарка описуються та аналізуються такі категорії (теми), як життя, щастя, кохання та жінки, людина, суспільство загалом. Що свідчить про багатоаспектність творчості письменника. Що, своєю чергою, дає змогу сучасникам більш глибоко дослідити твори автора. І, як наслідок, вірно їх зрозуміти.

Можемо вітати вивчення його творів на факультетах філології студентами спеціалізації світової літератури, в т.ч. романо-германської літератури.

Вбачається доцільним подальше дослідження спадщини Е.-М. Ремарка науковцями-філологами.

Список літератури:

Ільчук К. Класика, яка житиме вічно: 5 видатних книжок. 10 серпня 2018. 12:07 Book24.ua Електронний ресурс. Режим доступу: <https://book24.ua/ua/blog/klasika-yaka-zhitime-vichno-5-vidatnikh-knizhok/>

Кращі цитати про любов з книг Ремарка. 25.08.2017. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://coma.in.ua/40246>

Семків В. Ремарка про Ремарка. Україна молода. Випуск # 115 за 24.06.2009. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1189/164/42293/>.

Ладиненко А.П.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ
У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТАХ «ІНТЕГРОВАНИХ» КРИТИКІВ
1990-Х – ПОЧАТКУ 2000-Х**

Наприкінці ХХ на початку ХХІ ст. у різних культурах світу набула популярності, так звана «література споживання». Вона включає художні тексти, які, як правило, критично описують життя сучасної еліти, для якої знання та використання іноземних мов є необхідним атрибутом приналежності до вершків суспільства.

Єдиний дискурсивний текст про життя людини-споживача включає корпус німецькомовних текстів «інтегрованих» критиків 1990-х: Faserland Крістіана Крахта [Kracht, 1995], Solo – Album Беньяміна фон Штукрад-Барре [Stuckrad-Barre, 2005], Crazy Беньяміна Леберта [Lebert, 1999], Generation Golf Флоріана Іллієса [Illies, 2001], Simple Storys (з орфографічною похибкою) Інго Шульце [Schulze, 2002] та ін. У своїх романах «інтегровані» критики розвінчують найбільш значущі міфи сучасного суспільства споживання. У поле деструкції потрапляють міфи про всевладдя реклами, про безхмарне існування «вершків суспільства» та ін. Майже всі заголовки романів зазначених авторів це англomовні назви Crazy, Solo – Album, Simple Storys та ін., що не дивно, оскільки йдеться про адекватну реакцію сучасного інтелектуала на розчинення німецької культури в культурі англomовної. Англійська, наприклад, повністю визначає композиційну структуру роману Беньяміна фон Штукрад-Барре «Solo – Album». Так, розділи його вищезгаданого роману позначені як «Show 1», «Show 2» та ін [Stuckrad-Barre, 2005].

Заголовок роману К. Крахта «Faserland» дозволяє інтерпретувати зміст тексту через метафору «волоконна країна» (дослівний переклад Faserland російською мовою). Використовуючи в романі особливу волоконну оптику

(Faser optik) медичних приладів, автор ніби «під мікроскопом» детально описує культурний та соціальний простір сучасного йому суспільства споживання. При цьому оговорюються і фонетична спільність слів «Faserland» і «Fatherland» (іронічний натяк на Німеччину, що йде від своїх кращих традицій).

У романі Б. Леберта «Crazy» головний герой, підліток Бенні, з позиції юнацького максималізму наділяє весь цей світ, Бога, письменника Кафку, інтернет, його вчителів та ін. єдиною характеристикою «божевільний», вдаючись до відповідного модного серед молоді різних країн англійського слова «crazy».

Крім заголовків смислове навантаження у романах «інтегрованих» критиків одержують паратекстуальні елементи художнього тексту, наприклад, епіграфи. Винесені за межі основного корпусу тексту, епіграфи служать важливим індикатором смислового поля будь-якого роману. Наприклад, рекламний слоган "Give me, give me - pronto - Amaretto", представлений у романі "Faserland" як епіграф, виступає своєрідним провідником читача у світ відомих торгових марок і брендів, в якому існують його персонажі. Світ споживання у романі Крахта зображується як абсолютна реальність, просторово позначена супермаркетами, барами, ресторанами тощо.

Нарочито докладний та детальний опис споживчого способу життя відтворюється виключно у брендах та фірмових знаках, серед яких переважають англломовні найменування. Прагматоніми, тобто. слова, що позначають бренди та фірми, згадані в зазначених романах, можна розкласифікувати, виділивши такі тематичні групи:

- 1) назва напоїв: Spa, Roederer, Brandy Alexander, Jack Daniels;
- 2) назва марок взуття чи одягу: фірмова куртка від Barbour; джинсовий одяг від Levi's; взуття фірми Adidas;
- 3) назви модних музичних колективів: Modern Talking, Pink Floyd та ін;
- 4) назви марок машин: Ferrari та ін.

Ці конкретні деталі дають змогу ідентифікувати культурну епоху Німеччини 1990-х років. Р. Барт підкреслював, що безліч деталей породжує у

сприйнятті читачів своєрідний «ефект реальності», внаслідок цього твір розцінюється як реалістичне, правдоподібне.

Таким чином, у 90-ті роки XX століття та на початку XXI століття набувають поширення художні тексти, які відображають вторгнення в культуру різних країн елементів інших культур, насамперед англомовної культури. Експансія останньої досить повно відбивається у творах «інтеграційних» авторів у Німеччині. Проблеми рецепції англомовних та інших іншомовних елементів у сучасні художніх текстах потребують подальшого докладного вивчення.

Список літератури

- Kracht Ch. Faserland. – Berlin: Dergoldmann Verlas. 1997.
Stuckrad-Barre B. Solo-Album. Köln: Kiepenheuer& Witsch. 2005.
Lebert B. Crazy. Köln: Kieperheuer&Witsch, 1999.
Illies F. Generation Golf. Frankfurt am Main: Fisher Taschenbuch, 2001.
Schulze I. Simple Storys. München: DTV. 2002.
Ladynenko A. Inclusive Word Combinations in Slavic, Roman and Germanic Languages: Structural Characteristics. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Г. О. Ульянової; уклад.: О. В. Дикий, І. І. Братінов. Одеса: Видавничий дім "Тельветика". 2017. С. 216-218.

Подковирофф Н.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГРЕЦЬКОЇ МОВИ

Трансформація сучасної системи вищої освіти в Україні в контексті її інтеграції до загальноєвропейського освітньо-наукового простору значно актуалізувала проблему оновлення стратегій підготовки здобувачів спеціальності 035 Філологія як професійно компетентних, соціально мобільних та конкурентоздатних фахівців сфери іноземних мов та полікультурної іншомовної освіти. В означеному контексті утвердження нових світових орієнтирів та освітніх трендів, які відображують вектор розвитку суспільства знань, заснованого на інформаційно-комунікативних та цифрових технологіях, зумовило виникнення домінуючих чинників впливу європейської конкурентоспроможності, серед яких досконале опанування майбутніми фахівцями з іноземних мов провідними функціями дослідницької діяльності, а також розвиток інноваційно-продуктивного типу професійного мислення займають чільне місце [Артеменко, 2017: 5].

Необхідність переходу під час підготовки майбутніх фахівців з іноземних мов до інноваційної освітньої парадигми у закладах вищої освіти, на що наголошується у державних документах (Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» Державній цільовій науково-технічній та соціальній програмі «Наука в університетах» на 2008–2017 рр., Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів та ін.), спричинено низкою соціокультурних та політико-економічних обставин, серед яких:

– бурхливий розвиток інформаційних технологій, їх проникнення у всі сфери людського буття, що передбачає перехід людства до нового типу цивілізації, яку у науковій літературі називають «інформаційним суспільством», що трактується як «суспільство, в якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційних технологій та технологій зв'язку»;

– зміни в екзистенційному становищі людства, які пов'язані з безпрецедентним зростанням випадковості, нестійкості, динамізму та непередбаченості, тому що «сучасна наукова картина світу свідчить про кризу раціоналістичного світогляду, який орієнтував людину на постійне перетворення світу в своїх інтересах за законами розуму»;

– глобалізація як об'єктивно зумовлений процес зростання загальної взаємозалежності країн в умовах розширення обріїв сучасного світу, стрімкість інтеграційних процесів:

– збільшення обсягів міжнародної міграції, що викликає необхідність розширення меж міжкультурної освіти у найбільш розвинутих європейських країнах;

– зростання ролі вищої освіти як джерела ідей, нового знання, новітніх технологій та інформації;

– усвідомлення імперативу виживання і глобальної відповідальності за свої дії, що визначається мірою духовного розвитку кожної людини, що зумовлює потребу в гнучкості її мислення, сприйняття світу в контексті діалогу культур [Андрущенко, Дзвінчук, 2009: 148].

Отже, моделлю особистості в новій парадигмі освіти має стати інноваційна людина, яка розглядає оточуючий світ не як сталу, гармонійну структуру, до якої потрібно пристосовуватися, а як сферу пізнавальної та практичної невизначеності, яку потрібно редукувати як послідовність різноманітних труднощів, що необхідно подолати. Винахідливість стає архетипом діяльності для інноваційної людини, а провідною метою навчання – формування в неї власної дослідницької позиції та компетентності.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні необхідності розвитку дослідницької компетентності майбутніх викладачів новогрецької мови упродовж їхньої професійної підготовки.

В рамках переходу на структуровані освітньо-професійні програми підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 035 Філологія передбачено вирішити досить складні завдання, які потребують цілеспрямованого формування їхніх певних професійних і особистісних якостей, від яких залежить становлення дослідницької компетентності. Серед останніх найбільш значущими визнаються: критичне мислення та широкий науково-теоретичний світогляд; вміння розв'язувати нестандартні задачі, аналізувати і синтезувати отриману інформацію; навички творчого підходу до вирішення різноманітних питань теорії та практики. При цьому мається на увазі, що самостійна робота здобувачів, з одного боку, є ключовою формою навчання та здобуття кваліфікації на основі відкриття й засвоєння нових знань завдяки власному дослідницькому пошуку та спрямуванню їх на створення і впровадження нових продуктів в межах забезпечення інноваційного розвитку сфери обраної професії. З іншого – має бути організована як процес автономного пізнання, предметний зміст якого вибудовується через власну творчу діяльність, спрямовану на відкриття істини та суб'єктної новизни знань.

За нашими спостереженнями, самостійне здобуття знань – це творчий, пошуковий і результативний процес, інтенсифікація якого можлива при правильно організованій та перевіреній самостійній роботі здобувачів. Теми, завдання для самостійної роботи мають бути гармонійно впроваджені в основний курс теорії та практики, а контроль – не нав'язливий, а чітко організований з визначеними критеріями оцінки знань. При цьому, залучати їх до творчо-пошукової діяльності необхідно поступово, створюючи умови, формуючи особисту зацікавленість, вказуючи шлях до успіху. Все це стає можливим завдяки впровадженню викладачем не тільки традиційних, але й авторських, нестандартних, інтерактивних технологій. Досвід викладання грецької мови здобувачам вищої освіти спеціальності 035 Філологія, які

формуються в статусі викладачів новогрецької мови, доводить, що доцільно на самостійне вивчення виносити не окрему тему, а лише деякі питання практичного або проблемного характеру, ті які можна ефективно перевірити під час наступного заняття.

Зокрема, під час проведення рольових та ділових ігор «Я – вчитель-дослідник», «Дослідницький ринг», «Дослідницький квест», вирішення проблемно-пошукових завдань в рамках опанування курсу «Новогрецька мова», роль викладача, який спрямовує й корегує науково-евристичну бесіду між її учасниками, полягала у підтримці толерантної атмосфери, яка сприяє розвитку дослідницької компетентності майбутніх учителів новогрецької мови. При цьому, у ході виконання здобувачами контрольно-діагностичних дослідницьких завдань пошукового характеру, моделювання й обговорення професійних ситуацій з використанням методик «Карусель», «Поле знань», «Брейн-ринг», круглих столів за участю провідних фахівців з новогрецької мови, стимулювався хист здобувачів до співробітництва та комунікації, вміння самовиражатись у професійному плані, швидко приймати рішення, нести відповідальність; актуалізувалася здатність до професійного зростання через оволодіння кодом новогрецької мови та методики її викладання учням закладів середньої освіти. Під час проходження педагогічної практики, оцінювання рівнів дослідницької компетентності майбутніх учителів новогрецької мови здійснювалося шляхом вияву міри інтенсивності прояву їх дослідницьких вмінь, пов'язаних з:

- аналізом уроків з новогрецької мови різних типів і видів, лінгводидактичної діяльності майстрів педагогічної праці, а також сучасних підручників і навчальних посібників;

- проведенням власних спостережень за процесом навчання учнів різних класів новогрецької мови, застосовувати методи анкетування, діагностичної бесіди й тестування з метою вивчення індивідуальних якостей учнів і визначення рівня їх іншомовної комунікативної компетенції;

- опрацюванням науково-методичної літератури, підготовкою наукової доповіді з будь-якої проблеми навчання новогрецької мови, веденням дискусії з

науково-методичних проблем, узагальненням педагогічного досвіду (свого та інших) з навчання учнів новогорецької мови;

– пошуком освітніх інновацій та новітніх інформаційно-комунікативних технологій навчання учнів новогорецької мови, їх втіленням у власну навчально-пізнавальну та педагогічну діяльність.

Відповідно до проекції освітніх тенденцій Європи щодо реалізації нової місії фахівців з іноземних мов, феномен дослідницької компетентності майбутніх учителів новогорецької мови розуміється як інтегративна сукупність якостей їхньої особистості, набутих під час професійної підготовки, що необхідні для успішного розв'язання професійно-педагогічних завдань і ситуацій методами наукового пошуку. Як доводить наш власний досвід, успішному розвитку дослідницької компетентності майбутніх викладачів новогорецької мови сприяє створення студенто-орієнтованого освітньо-наукового середовища шляхом визнання позицій викладачів іноземної мови і студентів як рівноправних учасників взаємодії; здійснення іншомовного спілкування на морально-етичних засадах взаємоповаги, тактовності, відкритості, довіри; забезпечення фасилітативного супроводу навчання мовних дисциплін з метою стимулювання ініціативності, активності, самостійності суджень і міркувань здобувачів, творчого потенціалу та креативних здібностей.

Список літератури

Андрущенко В. П., Дзвінчук Д. І. Основи сучасної філософії освіти: навчальний посібник. Київ – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 456 с.
Артеменко О. В. Підготовка майбутніх вчителів філологічних спеціальностей до науково-дослідницької діяльності: дис. ... канд. пед. наук /13.00.04. Запоріжжя, 2017. 327 с.

Попік І.П.

кандидат філологічних наук, доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

КІНЕСИЧНИЙ АСПЕКТ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Комунікативна лінгвістика сформувалася в рамках прагматичної наукової парадигми та визначається як розділ мовознавства, предметом якого є процеси спілкування людей з використанням живої природної мови, а також з урахуванням усіх наявних складових комунікації (фізичних, фізіологічних, психологічних, соціальних, контекстних, ситуативних та ін.) [Бацевич, 2004; Колегаєва, 2014]. Одним із головних завдань комунікативної лінгвістики на сьогодні є вивчення природи, типів і форм вербальної комунікації а також дослідження невербальних засобів мовної комунікації, їхніх функцій у комунікативній ситуації [Селіванова, 2006: 264].

Мета роботи полягає в аналізові типів та взаємодії вербальних і невербальних засобів у публікаціях відомого дослідника невербальної комунікації – Алана Піза. Існують різні типології невербальних засобів спілкування, оскільки вони створюються та сприймаються різними сенсорними системами: зором, слухом, тактильними відчуттями, смаком, нюхом, а також з урахуванням того, коли відбувається спілкування. Так, Ф.С. Бацевич пропонує класифікацію невербальних засобів спілкування, яка враховує найважливіші сенсорні системи людини, а також темпоральні (часові) характеристики спілкування. Учений виокремлює 5 типів невербальної комунікації: **акустичну** (екстралінгвістика та просодика), **оптичну** (кінесика, проксемика, графеміка, зовнішній вигляд), **тактильно-кінестезичну** (такесика), **ольфакторну** (запахи) та **темпоральну** (хронеміка) [Бацевич, 2004: 59-60]. З огляду на специфіку обраного матеріалу дослідження, у нашому дослідженні ми детально зупинимося на розгляді кінесичного аспекту. Як показав проведений аналіз, опис будь-якого жесту (*кінема* – структурної одиниці мімічної (жестикуляційної) мови) у досліджених

творах має чітку й послідовну структуру. Розглянемо це на конкретному прикладі.

Насамперед, наводиться назва кінеми, наприклад:

*“There are three main palm command gestures: **the palm-up position, the palm-down position and the palm-closed-finger-pointed position**”* (Pease, 2015: 42)

Надалі йде опис жесту та обов’язково приклади його застосування та інтерпретації реальних ситуаціях. Конкретно у цьому випадку автор розглядає відмінності вказаних жестів на прикладі прохання перенести коробку, яка вимовляється з однаковою інтонацією та однаковими словами, проте, супроводжується цими трьома різними жестами:

“The differences of the three positions are shown in this example: let’s say that you ask someone to pick up a box and carry it to another location in the same room. We assume that you use the same tone of voice, the same words and facial expressions, and change only the position of your palm” (Pease, 2015: 43).

Жест долонею вгору не є загрозливим та буде сприйнятим співрозмовником без відчуття тиску на нього:

“The palm facing up is used as a submissive, non-threatening gesture, reminiscent of the pleading gesture of a street beggar. The person being asked to move the box will not feel that the request is given with pressure and, in a normal superior/subordinate situation, will not feel threatened by the request” (Pease, 2015: 42).

Долоня, опущена вниз, є виявом владності і тому співрозмовник може відчутти небажання виконувати прохання, особливо, якщо він має рівний із вами статус. Якщо ж співрозмовник ваш підлеглий, то цей жест є цілком виправданим. Як бачимо, Алан Піз не лише описує можливі наслідки використання цього жесту, а й дає практичні рекомендації, що підкреслює прагматичну спрямованість його праці.

“When the palm is turned to face downwards, you will have immediate authority. The person to whom you have directed the request feels that he has been given an order to remove the box and may feel antagonistic towards you, depending on your

relationship with him. For example, if the person to whom you gave the request was a co-worker of equal status, he could reject your palm-down request and would be more likely to carry out your wish if you had used the palm-up position. If the person to whom you give the request is your subordinate, the palm-down gesture is acceptable, as you have the authority to use it" (Pease, 2015: 43).

До кінетики також зараховуються різноманітні постави людини, які мають певні значення.

Так, наприклад, агресивне ставлення двох чоловіків один до одного виражається цілим набором жестів: руки на поясі та заткнуті великі пальці за пояс.

Проаналізовані у роботі публікації вченого відносимо до науково-популярного стилю, характерною рисою якого є використання елементів художнього та публіцистичного мовлення (епітети, порівняння, метафори), з метою зацікавлення читача.

Список літератури

- Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 342 с
- Колегаєва І.М. Вербалізація емотивної невербалістики в англomовних словниках і текстах. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету". Серія Філологія*. Київ: КНЛУ, 2012. Том 15. № 2. С. 57-62.
- Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
- Pease A. Body language. Mumbai: Manjul publishing house, 2015. 229 p.

Прима В.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Київський національний торговельно-економічний університет

АНГЛОМОВНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ДИСКУРС У ПОЛІКODOVOMY ВИМІРІ

Термін «дискурс» останнім часом все частіше досліджується в різних категоріях. Воно широко використовується в різних значеннях, що спонукає науковців до дебатів щодо «розмитості» його концептуальних меж. Зокрема, поняття дискурсу насамперед асоціюється з усіма можливими проявами соціальної комунікації (комунікативний дискурс) і комунікації в конкретних каналах (візуальний дискурс). Крім того, дискурс пов'язаний з розкриттям правил спілкування (традиції, норми), засобів вираження, виконанням прагматичних цілей мовця (навчальний дискурс). У багатьох джерелах дискурс розглядається як форма культурного обміну. Наприклад, вони виділяють дискурс модернізму [Павличко, 1999]. Урахування етнічних та культурних особливостей спілкування дає підстави для виокремлення міжкультурного дискурсу. Соціальні, вікові та статеві характеристики учасників комунікації також дуже часто ототожнюються з типами дискурсу. У таких випадках говорять про політичний та феміністичний дискурс.

Все більше дослідників у галузі туризму та сфері туристичних досліджень використовують дискурс-аналіз як засіб критичного дослідження, коли стикаються з якісними або текстовими формами даних, такими як письмові документи, або візуальні матеріали, такі як фотографії, туристичні путівники та брошури. Такі дані часто відображають те, як група людей осмислює свій власний світ і світ інших людей, а також замислюються над ним. Однак існує багато різних типів аналізу дискурсу та багато різних способів, якими був розгорнутий дискурс-аналіз. У цій статті розглядаються дослідження вчених у сфері туризму до цього часу та стверджується, що багато дослідників використовували дискурс-аналіз в електронному стилі. Таким чином, стаття

розрізняє контент-аналіз, простий текстовий аналіз, семіотичний аналіз та постструктуралістські форми дискурсу-аналізу, щоб забезпечити основу для використання іншими дослідниками туризму. Зокрема, стверджується, що дискурс-аналіз має продовжуватися шляхом визнання того, що всі тексти створюються інтертекстуально відносно до інших текстів, які, в свою чергу, вбудовані у відносини влади, які надають певні ступені авторитету. Таким чином, дискурсу-аналіз повинен розглядати тексти як опосередковані культурні продукти, які є частиною ширших систем знань. Стверджується, що дискурс-аналіз цікавить не тільки те, що знаходиться всередині самого тексту, але й те, що було опущено, і «таємні» значення, які не є очевидними [Прима, 2022: 40].

Туристичний дискурс входить до найпоширеніших публічних дискурсів глобального характеру, що об'єднує мільйони людей, які беруть участь у його формуванні входячи у безліч комунікативних ситуацій. Культура, історія, ідентичності, традиції стають об'єктами туристичного дискурсу. Міжнародною мовою туризму визнається англійська мова; фактично всі міжнародні офіційні документи і нормативні акти у сфері туризму написані англійською мовою, більшість комунікації пов'язаної з подорожами та туризмом відбувається англійською мовою, рекламні брошури, путівники, буклети, незалежно від країни походження друкуються англійською, що відкриває широкі можливості для дослідників. Ставлячи у центр дослідження туризму мову, дискурс і комунікацію, дослідники намагаються розкрити зв'язки мови та ідентифікації місця, туриста та приймаючої сторони, проаналізувати засоби репрезентації конкретних місць призначення та жанрову специфіку туристичних текстів. Туристичні тексти мають важливе значення для туристів через нематеріальну та експериментальну природу туризму і через часовий проміжок, що існує між покупкою і споживанням, так як продукт, тобто досвід і місце призначення, зазвичай оплачуються до прибуття на місце. Так туристичну поїздку відносять до групи покупок з високим ризиком, що включає наявний прибуток та часові витрати. Пошук інформації, як до покупки, так і під час поїздки, допомагає зменшити ризики. Туристи звертаються як до внутрішніх, так і зовнішніх джерел

інформації при плануванні відпустки. Внутрішні джерела – це знання і переконання, набуті в минулому через особистий досвід у місці призначення або у подібному місці. Якщо туристи не відвідують те ж саме місце знову і знову, їхні знання через досвід з перших рук обмежені. Тому туристи звертаються до зовнішніх джерел інформації, тобто отримуючи досвід опосередковано від друзів, через туристичні тексти та засоби масової інформації. Традиційно туристи звертаються за допомогою до посередників, таких як туристичні агентства, буклети та путівники, Інтернет та соціальні медіа [Van Corp B., 2012: 3].

Серед ґрунтовних наукових досліджень туристичного дискурсу назвемо роботи С. Погодаєвої та А. Протченко, які розглядають французький туристичний дискурс і типологічні та функціонально-стилістичні характеристики англомовного путівника [Сухомудь, 2015: 251]. Л.В. Галицька та І.І. Савчук розглядали комунікативні тактики залучення до культурно-пізнавального туризму та засоби їх вираження у сучасному англомовному туристичному дискурсі. Науковиці підкреслюють: «Дослідження туристичного дискурсу має міждисциплінарний характер та ведеться у різних напрямках, зокрема соціолінгвістичному, культурологічному, етнографічному та ін. Дискурс культурно-пізнавального туризму реалізується на фонах інших типів дискурсу, рекламного зокрема. Реклама, зокрема туристична, несе в собі інформацію, яка зазвичай представлена в стислій, художньо вираженій формі, емоційно забарвлена і доводить до свідомості потенційних споживачів найбільш важливі відомості і факти про туристичні продукти і туристичні підприємства. Реклама грає важливу роль в реалізації стратегій туристичної фірми та здійснює соціально-культурний та психологічний вплив на суспільство» [Морозова, 2010: 135]. Путівник серед інших виконує і рекламні цілі, оскільки інформує про певні туристичні послуги, нагадує про привабливість певного об'єкта, створює його привабливий образ, переконує у правильності зробленого вибору.

Розглянувши основні, на нашу думку, вчення щодо дискурсу, слід зазначити, що багатогранність даного поняття заслуговує на детальне поглиблене вивчення. Що й планується здійснити в ході наших подальших досліджень та публікацій.

Список літератури

- Гудзь Н. О. Генезис поняття «ДИСКУРС» у сучасній лінгвістиці. *Наукові записки КДПУ ім. В. 5 Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград, 2012. Вип. 105. С. 442-445. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/7168/1/12gnogpd.pdf>
- Костюк А. В. Проблема визначення терміна "дискурс". *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 2013. Вип. 11. С. 197-200.
- Морозова О. І. Дискурс як когнітивно-комунікативна подія. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. 2010. № 7: Філологічні науки : Мовознавство. С. 134-138.
- Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. К. : Либідь, 1999. 444 с.
- Прима В. В. Англомовний путівник як різновид туристичного дискурсу. *Записки з романогерманської філології*, 2015. Вип. 2. С. 151- 56.
- Прима В. В. Туристичний дискурс як структурно-детермінований вияв комунікації в сфері туризму. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2022. Вип. 1 (No. 3). С. 37-48.
- Соколова А. Поняття «науково-популярний дискурс» в лінгвістиці. *Актуальні проблеми дискурсології* : зб. тез доп. / за ред. А. Р. Габідулліної. Бахмут, 2017. С. 52–54.
- Сухомудь Г. С. Туристичний дискурс та підходи до його аналізу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, 2015. Серія «Філологічна». Вип. 55. С. 250-252.
- Янкович М. В. Поняття дискурсу в гуманітарних науках та визначення терміна "дискурс" у лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2015. Вип. 15 (1). С. 123-126.
- Van Corp B. Guidebooks and the Representation of 'Other' Places. *Strategies for Tourism Industry, micro and macro perspectives*. Croatia : InTech, 2012. P. 1–31.

Приходченко О.О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Запорізький національний університет*

КОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА МОВНИЙ ВИЯВ ПРОТИЛЕЖНОСТЕЙ

Усе наше життя є сукупністю протиставлень, і кожна думка має свою протилежність. Протиставлення певних ознак становить основу для інтерпретації протилежності речей (у філософському аспекті), протилежності й протиріччя категорій (в аспекті логіки) та класифікації випадків лексичної опозитивності (у лінгвістичному вимірі).

Філософські категорії Життя, Істина й Час розкриваються за допомогою антиномій, зокрема таких парних понять, як ‘світ’ – ‘морок’, ‘хороше’ – ‘погане’, ‘життя’ – ‘смерть’, ‘душа’ – ‘тіло’. Їх тлумачення розкриває співвідношення двох взаємовиключних суджень про один і той же об’єкт та вказує на те, що концепти ЖИТТЯ та СМЕРТЬ пов’язані відносинами комплементарної протилежності, тобто між тими членами опозиції, що протиставляються, немає середнього члену: війна – мир, світ – морок, добро – зло, життя – смерть.

Відомо, що антиномічне судження – це специфічне сприйняття світу як цілого, цілісність якого забезпечується за допомогою взаємодії протилежних складників.

Контрадикторність є найпростішою і найбільш поширеною моделлю нетаксономійної категоризації. Вона визначається серед моделей протиставлення як елементарна схема систематизації світу на ознаковій основі.

На увагу заслуговує особливий випадок контрадикторності, коли одна з ознак представлена як “дещо відмінна” (*білий – небілий*). У такому випадку друга ознака не має якісної точності: як один із можливих відомих кольорів це – не червоний, зелений, чорний або інший колір. “Небілий” є інформативним лише через протиставлення до білого кольору і лише екстенсійно, але не інтенсійно – будь-який колір, окрім білого. Опозитивні ознаки вважають

контрадикторними, коли моделлю слугує осьова просторова протилежність, яка водночас, визначається семантичною протилежністю: *живий – неживий, хороший – поганий, добрий – злий*. Для того, щоб отримати контрадикторну опозицію, потрібно поділити вихідний простір на два ознакових простори. Якісна опозиція є одним із видів класифікаційної опозиції, яка характеризується наявністю спільного джерела для формування протилежності – *білий – чорний, живий – мертвий, живий – неживий, white – black, alive – dead, alive – undead*.

Контрадикторні значення утворюються за допомогою заперечних афіксів. Наприклад, укр. *не-* уживається для повного заперечення висловленого змісту – *приємний – неприємний, живий – неживий*; англ. *in-* (*не-*) ‘*the opposite of*’ – *dead* (*мертвий*)– *undead* (*немертвий*).

Лексеми *живий – мертвий, неживий* утворюють повну симетричну групу. Кожний із різнокореневих антонімів має протичлен (*живий – мертвий, живий – неживий*), і в такий спосіб члени опозиції *живий – немертвий / неживий – мертвий* об’єднуються синонімічним зв’язком із середнім членом, у той час як її крайні члени є антонімами.

Отже, кожна мовна система має низку специфічних категорій, які визначаються за допомогою опозицій, антиномій, бінарних концептів, або протилежностей. У результаті людина усвідомлює єдність, цілісність світу, який характеризується в термінах двох полюсів: позитивного й негативного, світлого й темного, свого й чужого тощо. Опозитивність має свій вияв не тільки в культурі, а й у мові як засобі відображення довкілля.

Приходько Г.І.

*доктор філологічних наук, професор,
Запорізький національний університет*

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ МОВЛЕННЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Гендер – це великий комплекс складних соціальних і психологічних процесів, а також культурних настанов, породжених суспільством, що здійснюють вплив на поведінку національної мовної особистості. Гендер конструюється через певну систему соціалізації, яка виконує функцію класифікатора в побудові світу.

У гендері відбувається складне переплетіння культурних, психологічних і соціальних аспектів. Він є складником індивідуальної та колективної свідомості, виявляється в стереотипних уявленнях про мужність і жіночність, в мовленнєвій поведінці і фіксується в мові.

Поряд із загальновідомими відмінностями між чоловіками і жінками, як, наприклад, відмінності в одязі, русі, голосі тощо, все частіше називають відмінності в уживанні мовних засобів. Хоча обом статям надана однакова мова, використовується вона в різний спосіб. До недавнього часу лінгвісти, вивчаючи особливості чоловічого і жіночого мовної поведінки, не приділяли чоловічої і жіночої мовленнєвої поведінки, не приділяли особливої уваги аналізу культурного компонента феномену «гендер», обмежуючись лише психологічними і соціальними площинами.

Чоловік і жінка є представниками різних соціальних груп і виконують різні соціальні ролі. У зв'язку з цим суспільство чекає від них певних моделей мовної поведінки. Стиль виховання, відповідно до очікувань суспільства, вимагає від мовної особистості й відповідної мовної поведінки. Було встановлено, що у чоловіків і жінок різні і стратегії поведінки, і стратегії мовної комунікації.

Причинами відмінностей в стратегіях є такі фактори. Чоловіки ставлять в центр уваги інформаційний параметр, і тому послуговуються швидше

прагматичним діловим стилем. Це забезпечує їм рішення проблем й утвердження в ієрархії. Для жінок, навпаки, важливий аспект встановлення стосунків, тому їх мова характеризується емоційністю, довірливістю. Зменшувальні форми та евфемізми використовуються жінками для того, щоб підтвердити свою жіночність, м'якість. Уживання коротких, еліптичних речень допомагає чоловікам висловити головне, в той час як для жінок важлива думка оточуючих, альтернативні шляхи розв'язання проблем. Чоловіки ж не залишають шансу для інших, приймаючи самостійне рішення.

Однак з підвищенням рівня освіти розбіжності в мові згладжуються. Тому мовний стиль успішної жінки сьогодні не відрізняється від чоловічого стилю спілкування. Більшість жінок вчаться переключатися з жіночої мови на нейтральну, стаючи білінгвами. Але, як і багато білінгвів, жінка не може опанувати обидві мови досконало. Одна (перша) мова все ж залишається для неї природною або рідною, а друга придбаною, чим і пояснюються певні відмінності, які мають місце в мовленнєвих стилях гендерів.

Отже, мовленнєва поведінка гендерів будується на базі історично сформованих стереотипів, зафіксованих у мові. Можна говорити про те, що гендерні стереотипи – це система уявлень про те, як повинні поводитися чоловік і жінка. Наведені відмінності в мовленнєвій поведінці можуть слугувати свідченням того, що, чоловіки і жінки дійсно застосовують різні мови комунікації (або говорять на різних мовах), що, в свою чергу, служить створенню певного «комунікативного бар'єру».

Станко Д.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Ужгородський національний університет

ФАНФІКШЕН ЯК РІЗНОВИД ВТОРИННОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Фанфікшен як жанр сучасного Інтернет дискурсу є вторинним текстом, тобто написаним за мотивами, сюжетом тощо із оригінальним твором. Історія фанфікшену та його дослідження пройшла довгий шлях від негативної інтерпретації до повноцінного вивчення в межах літературознавства, Інтернет лінгвістики та комунікативної лінгвістики.

Бачення фанфіку науковою спільнотою здебільшого зводиться до уявлення про фанфік як про другорядний твір, який взагалі не має літературної цінності, а тому не може бути цікавим об'єктом дослідження. Деякі вчені також спостерігають неспроможність подолати дискримінаційний поділ літератури на «примітну» (елітарну, якісну) та «не варту уваги» (масову, до якої, крім фанфіку, часто входять цілком оригінальні масові жанри, такі як фантастика, детектив оповідання, любовні романи тощо), хоча такий поділ на сьогоднішній день не актуальний і надзвичайно шкідливий для літературознавства загалом [Дев'ятко, 2018]. Проте, все більше дослідників схильні досліджувати це явище під загальним терміном «веб-література». Його загальні особливості включають: свободу автора (автори мають можливість вільно завантажувати свої твори і не залежать від видавців. Крім того, вони можуть зберігати повну анонімність і писати на будь-які теми, не оглядаючись на цензуру); свободу читача (читачі оцінюють сам текст, найчастіше у них немає інформації про особу автора); інтерактивність (читачі можуть написати свою думку одразу після особистого прочитання автору, поставити запитання чи внести пропозиції. Важливою особливістю є вміння автора вступити в діалог з читачем); відсутність комерційної вигоди (тексти, розміщені в мережі, найчастіше не спрямовані на отримання прибутку, а у випадку з фанфіками отримання прибутку є незаконним); гіпертекстуальність, яка знаходить своє відображення у

можливості комбінувати тексти за допомогою гіперпосилань; мультимедійний символ, тобто можливість вставки додаткових атрибутів, зображень, відео, аудіо; інклюзивність, оскільки Інтернет стирає кордони, будь-яка людина може отримати доступ до текстів, усі взаємодії відбуваються миттєво [Coppa, 2006].

Слід зазначити, що сьогодні публікація фанфіків на всіх інтернет-майданчиках досить чітко регламентується. Найчастіше правила оформлення тексту відрізняються лише в дрібницях, загалом же залишаючись спільними: кожній роботі має передувати «шапка», в якій зазначено ім'я автора, назва, короткий опис фанфіка, його розмір, жанр та особливості сюжету. Також зазвичай у шапку входить дисклеймер, тобто повідомлення про те, що права на героїв, світ та інші елементи оригіналу належать його автору, і творець фанфіка не привласнює їх собі, а лише висловлює власний погляд на твір [Rosenblatt, 2017].

Сьогодні фанфікшен представлений величезним масивом творів, що відрізняються своїм вторинним характером через те, що їх автори створюють свої тексти після прочитання чи перегляду оригінальних творів. Оскільки текст фанфіку створюється «під враженням», взаємозв'язок між вихідним твором та фанфікшен представляє собою відносини прототексту та вторинного тексту. Актуальність дослідження фанфіку зумовлена, перш за все, тим, що ці твори є яскравим прикладом сучасної мови та відображають актуальні мовні тенденції, виражають музичні, літературні та кіноуподобання передусім молоді. Отже, фанфікшен є маловивченим явищем, яке існувало в різних формах, але найбільшого поштовху в розвитку отримало лише в останні десятиліття, що також підкреслює релевантність подібних лінгвістичних розвідок.

Список літератури

- Дев'ятко Н.В. Фанфікшен як новітній тип молодіжної літературної творчості: психологічні і соціальні аспекти. *ADVANCES OF SCIENCE: Proceedings of articles the international scientific conference*. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018 / Editors prof. L.N. Katjuhin, I.A. Salov, I.S. Danilova, N.S. Burina. Kyiv: MCNIP, 2018. С.581-591.
- Coppa, F. A Brief History of Media Fandom. *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet*, ed. Busse K. and Hellekson K. NC, 2006. 41-59.
- Rosenblatt B. The Great Game and the copyright villain. *Transformative Works and Cultures*. 2017. № 23. URL: <https://doi.org/10.3983/twc.2017.0923> (дата звернення: 28.10.2022)

Строченко Л.В.

доктор філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ГЕНІЙ ЯК МОВНА ОСОБИСТІСТЬ

Дослідження присвячено розгляду генія як мовної особистості, яка, за визначенням О. Селіванової, «є іманентною ознакою особистості як носія мови й комуніканта, що характеризує її мовну й комунікативну компетенцію та реалізацію їх у породженні, сприйнятті, розумінні й інтерпретації вербальних повідомлень, текстів, а також в інтерактивній взаємодії дискурсу» [Селіванова, 2006: 370]. Вчені підкреслюють різногалузеву зацікавленість у дослідженні мовної особистості – психології, соціології, філософії, лінгвістики [Романченко, 2019; Єрмоєнко, 2014].

Численні розвідки загальнотеоретичних аспектів дослідження мовної особистості та аналіз конкретних історичних і сучасних мовних особистостей дали поштовх для виокремлення **лінгвістичної персонології** [Загнітко, 2017: 4].

В рамках даної розвідки ми сфокусувались на розгляді тих висловлювань геніальних особистостей, які увійшли до англomовної лінгвокультури та до сьогодні є актуальними для неї. Матеріалом аналізу слугували англomовні висловлювання визнаних геніїв, які виокремлені з їхніх промов, інтерв'ю тощо, та які є розтиражованими, зокрема, в мережі Інтернет під прагматично спрямованими рубриками і заголовками. Так, наприклад, в одному з них указується, що ім'я Альберта Ейнштейна стало синонімом геніальності і креативності, а його мудрість охоплює не лише наукові сфери: *“Einstein's name has become synonymous with genius and creativity. Named Person of the Century by TIME in 1999, Einstein is a rare icon, whose wisdom extended far beyond the realm of science to reveal a man with an almost childlike sense of wonder and a profound love of humanity”*. Слід зазначити, що заголовки подібних зібрань висловлювань сучасних геніїв доволі часто фокусуються на тому, що вони допоможуть читачеві

досягти успіху в житті, як у наступних прикладах цитат Біла Гейтса: “28 *Inspiring Bill Gates Quotes on How to Succeed in Life*”.

У нашому дослідженні фокусуємось радше не на окремих мовних особистостях і їхніх специфічних виявах, а на пошуку тих спільних рис (у даному випадку їхньої тематичної спрямованості), які об’єднують висловлення геніальних людей та роблять їх актуальними для суспільства загалом. Отже, ми в певній мірі застосовуємо *культурологічний підхід до вивчення мовної особистості*, який, на думку А. Загнітка, передбачає аналіз лінгвокультурних типів [Загнітко, 2017], у даному випадку – геніальних особистостей, які зробили вагомий внесок у розвиток науки та культури, і які викликають чималий інтерес суспільства, бажання не лише зрозуміти принципи мислення геніїв, а й досягти подібного успіху.

Однією з виокремлених спільних тем проаналізованих висловлювань є зазначення того, що всесвіт залишається загадкою навіть для геніїв. Так, іще Ісаак Ньютон свого часу порівнював себе як науковця з хлопчиком, який грається галькою на березі непізнаного океану знань: “*I do not know what I may appear to the world, but to myself I seem to have been only like a boy playing on the seashore, and diverting myself in now and then finding a smoother pebble or a prettier shell than ordinary, whilst the great ocean of truth lay all undiscovered before me*” (Isaac Newton). Нікола Тесла відзначав парадоксальність того, що більше ми знаємо, то більшими невігласами стаємо, оскільки, на думку геніального вченого і винахідника, завдяки просвітленню ми усвідомлюємо свою обмеженість. Одним із найкращих результатів розумової еволюції він уважав відкриття нових горизонтів для подальших досліджень: “*It is paradoxical, yet true, to say, that the more we know, the more ignorant we become in the absolute sense, for it is only through enlightenment that we become conscious of our limitations. Precisely one of the most gratifying results of intellectual evolution is the continuous opening up of new and greater prospects*” (Nikola Tesla).

Наступна спільна група тем, виокремлених у досліджених висловлюваннях, стосується особистісних характеристик геніальної людини.

Перша з них – допитливість, яка зустрічається дуже часто, наприклад, Альберт Ейнштейн неодноразово підкреслював важливість цієї риси характеру: *“The important thing is to not stop questioning. Curiosity has its own reason for existing”; “I have no special talent. I am only passionately curious”* (Albert Einstein). Стівен Гокінг прямо закликає бути допитливим, дивитися на зорі, а не під ноги, та цікавитися, як же функціює всесвіт: *“Look up at the stars and not down at your feet. Try to make sense of what you see, and wonder about what makes the universe exist. Be curious”* (Stephen Hawking).

Ще одна спільна особистісна характеристика, виокремлена в ході тематичного аналізу висловлювань, стосується працьовитості геніальних людей. Так, Білл Гейтс зазначає, що у молодості ніколи не брав вихідних та досі працює фанатично: *“I never took a day off in my twenties. Not one. And I'm still fanatical, but now I'm a little less fanatical”* (Bill Gates). І, мабуть, один з найвідоміших афоризмів Томаса Едісона звучить як формула, що актуалізує працьовитість як найголовнішу ознаку геніальності: *“Genius is one percent inspiration and ninety-nine percent perspiration”* (Thomas A. Edison). Образність словесної формули забезпечується антитезою *inspiration VS perspiration*, не кажучи вже про наочність метонімічного образу *perspiration* = *важка праця*.

Ще одна спільна риса, зафіксована в ході дослідження висловлювань, це іронічне ставлення геніїв до людського невігластва. Так, наприклад, Альберт Ейнштейн парадоксально формулює, що безкінечними є лише дві сутності: всесвіт та людська дурість, проте стосовно першого він не впевнений: *“Only two things are infinite, the universe and human stupidity, and I'm not sure about the former”* (Albert Einstein). А Стівен Гокінг іронічно зазначає, що розумна форма життя все ще має шанси з'явитися на нашій планеті: *“I believe alien life is quite common in the universe, although intelligent life is less so. Some say it has yet to appear on planet Earth”* (Stephen Hawking). Таким чином, фіксуємо у наведених висловленнях геніальних науковців вербалізацію бінарного концепту **ГЕНІАЛЬНІСТЬ / ДУРІСТЬ**.

У проаналізованих висловлюваннях неодноразово підкреслюється прихильність до простоти. Для Ісаака Ньютона правда знаходиться у простоті, а не у множинності чи заплутуванні: *“Truth is ever to be found in simplicity, and not in the multiplicity and confusion of things”*. Для Стіва Джобса простота стала певною мантрою. Він зазначає, що простота важче досягається, ніж складність. Проте, коли ти досягаєш її, то можеш зрушити гори: *“That's been one of my mantras – focus and simplicity. Simple can be harder than complex: You have to work hard to get your thinking clean to make it simple. But it's worth it in the end because once you get there, you can move mountains”* (Steve Jobs).

У своїх висловленнях геніальні особистості доволі часто досягають простоти пояснень завдяки використанню порівнянь, метафор, тобто в цьому виявляється притаманна їм образність мислення. Наприклад, пояснюючи теорію відносності, Альберт Ейнштейн ілюструє її порівнянням: коли ви залицяєтеся до симпатичної дівчини, година здається секундою. Коли ви сидите на розпеченій золі, навпаки, секунда здається годиною. Це і є відносність: *“When you are courting a nice girl an hour seems like a second. When you sit on a red-hot cinder a second seems like an hour. That's relativity”* (Albert Einstein). Ісаак Ньютон, говорячи про свої досягнення, використовує метафору та алюзію до великих учених попередників: *“If I have seen further than others, it is by standing upon the shoulders of giants”* (Isaac Newton). Говорячи про результативність наукової роботи, Нікола Тесла порівнює науковця із садівником, результати праці якого спрямовані на майбутнє:

[*The scientific man does not aim at an immediate result. He does not expect that his advanced ideas will be readily taken up. His work is like that of the planter - for the future. His duty is to lay the foundation for those who are to come, and point the way*] (Nikola Tesla).

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що проведений тематичний аналіз висловлювань геніальних особистостей – це лише невелика частина досліджень їхніх мовних особистостей, проте, результати свідчать про **еталонність** постаті генія в картині світу англomовного соціуму, думки, судження якого є

авторитетними та мотивувальними. Фіксуємо також певні спільні тематичні риси проаналізованих висловлювань, у яких відбивається як **образність мислення**, так і інші концептуальні ознаки концепту GENIUS / ГЕНІЙ, як **успішність, працьовитість, скромність, простота, допитливість, іронічність**, що корелюють із виокремленими вище концептуальними ознаками в ході аналізу різножанрового дискурсу про геніїв.

Список літератури

Єрьоменко С.В. Напрями досліджень мовної особистості у сучасній лінгвістиці. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Випуск 2 (33). С. 33-37.

Загнітко А.П. Теорія лінгвоперсонології : [монографія]. Вінниця: Нілан-Лтд, 2017. 136 с.

Романченко А.П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти. Одеса, 2019. 520 с.

Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

Строченко Л.В.

доктор філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Волович Є.І.

здобувач вищої освіти,

Національний університет «Одеська юридична академія»

АНГЛОМОВНИЙ МЕМ ЯК ЖАНР КОМУНІКАЦІЇ

Комунікація в Інтернеті має низку специфічних особливостей, однієї з яких є насиченість візуалізованими образами. За допомогою невербальних елементів спілкування в мережі користувачі все активніше прагнуть висловити свої емоції, переживання, враження, ставлення до співрозмовника чи певної ситуації. Серед подібних засобів особливе місце посідають меми, дослідженню яких і присвячена дана розвідка.

Насамперед зупинімося на історії цього комунікативного явища. Дослідники зазначають, що термін *мем* (від грец. *μίμητα* – «наслідувати») одним із перших ужив у роботі «*The Selfish Gene*» біолог Річард Докінз у 1976 році, утворивши його за аналогією до терміна *ген* [Булах, 2019: 104]. Інтернет-меми визначаються як одиниці популярної культури, які поширюються, імітуються та трансформуються окремими користувачами Інтернету, створюючи спільний культурний досвід [Shifman, 2013: 367].

На наш погляд, меми слід розглядати як особливий жанр комунікації. Під жанром при цьому мається на увазі сукупність суттєвих властивостей, змістовних та формальних параметрів комунікативної взаємодії, на основі яких можна групувати та диференціювати відповідні різновиди текстів. Як зазначають дослідники, «меми у якості одиниць культурно маркованої інформації можуть поширюватися різними каналами, наприклад: Інтернет, телебачення, преса, радіо і навіть усними каналами особистої комунікації. Саме за каналами поширення найпростіше класифікувати меми, серед яких перше місце за популярністю належить Інтернет-мемам» [Михайлова, 2019: 185].

Специфіку інтернет-мему складають два основні моменти: функціонування у віртуальному просторі (мережі Інтернет) та креолізований характер (взаємодія характеристик вербального та візуального компонентів).

Можна виділити такі особливості інтернет-мема як жанру: спонтанність; прагнення зацікавити та охопити якнайбільшу кількість користувачів; недовговічність, але при цьому наявність великого потенціалу для подальшого розвитку та поширення; розважальний характер та досить часто гумористична спрямованість; націленість на залучення та утримання уваги; швидка поширюваність (за умови високої популярності); емоційність; актуальність та полімодальність (тобто залучення вербальної та іконічної складової) [Швачко, Михайлюк, 2020: 233-234].

Варто зазначити, що процес комунікації за допомогою інтернет-мемів тільки зовні виявляє себе як односторонній, оскільки автор публікує роботу, а користувачі можуть відреагувати на неї коментарями, поширенням або ж використовуючи невербальний варіант зворотного зв'язку («лайки / дизлайки»).

Враховуючи вищезазначене, вважаємо дослідження Інтернет-мемів надзвичайно перспективним та актуальним напрямом лінгвістичних досліджень в межах комунікативно-функціональної наукової парадигми.

Список літератури

- Булах М.Б. Аспектологія досліджень мемів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2019. № 39, том 3. С. 104-107. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.39.3.23>
- Михайлова О.Г. Латинська мова в Інтернет-мемах: нова комунікативна функція. *Studia linguistica*. 2019. Випуск 15. С. 181-194. <https://doi.org/10.17721/StudLing2019.15.181-194>
- Швачко С.О., Михайлюк В. Специфіка гумору в мережі інтернет. Наукові записки. Вип.187. Серія: Філологічні науки. 2020. Т.1, №2. Вип. 187. С. 230-235. <https://doi.org/10.36550/2522-4077.2020.187.36>
- Dawkins R. *The Selfish Gene*. London: Oxford University Press, 2006. 360 p.
- Shifman L. Memes in a Digital World: Reconciling with a Conceptual Troublemaker. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2013. № 18. P. 362–377.

Томчаковська Ю.О.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

МЕТОДИКА ДИСКУРС-АНАЛІЗУ

Дане дослідження виконано у руслі сучасної дискурсології, актуальними завданнями якої є дослідження соціальної, текстуальної та психологічної контекстуалізації дискурсу, його зразків і жанрів із певним набором змінних (соціальних норм, ролей, статусів комунікантів, їхніх конвенцій, стратегій, показників інтерактивності й ефективності спілкування); вивчення закономірностей досягнення комунікативної кооперації або чинників породження комунікативного конфлікту, способів реалізації комунікативного суперництва; опис інституційних форм і типів дискурсів тощо. Ключовими проблемами аналізу дискурсу залишаються структура та стратифікація дискурсу, встановлення його ознак, одиниць, категорій, типів; з'ясування способів організації різних дискурсивних інваріантів, вироблення методів і процедур аналізу й опису дискурсів тощо [Селіванова, 2006].

В останнє десятиліття дискурс-аналіз може бути віднесений до найпопулярніших методів дослідження в суспільних і гуманітарних науках. У той самий час, попри розмаїття публікацій, які стосуються як теорії дискурсу, так і загальної концепції дискурс-аналізу, складно знайти результати конкретних емпіричних досліджень із докладним описом методики проведення, що підкреслює актуальність даної роботи.

У сучасних гуманітарних дослідженнях дискурс виступає як об'єктом, так і методом аналізу, що поєднує соціокультурний, когнітивний і прагматичний підходи до всіх видів вживання мови. Він постає як свого роду діагностичний інструмент і по відношенню до мови (оскільки показує можливість спеціалізації мовних засобів у певній сфері щодо комплексу параметрів), і до суспільства, до різних проявів соціокультурних станів суспільства, а також до його ментальних установок та типів суспільної свідомості.

Термін «дискурс» розуміємо як спілкування людей з позицій їх належності до тієї чи іншої соціальної групи або стосовно тієї чи іншої типової мовленнєвої ситуації. Численні дослідження фокусують свою увагу на таких різновидах дискурсивної діяльності людини як члена соціуму: політичний, адміністративний, юридичний, військовий, педагогічний, релігійний, містичний, медичний, діловий, рекламний, спортивний, науковий, сценічний та масово-інформаційний види інституційного дискурсу. Слід відзначити, що інституційний дискурс історично мінливий: коли зникає суспільний інститут як особлива культурна система і, відповідно, розчиняється в близьких, суміжних видах дискурсу властивий зникаючому інституту дискурс як цілісний тип спілкування. На сучасному етапі вчені активно намагаються розмежувати поняття *текст* і *дискурс*, пропонуючи різні опозиції, наприклад, функціональність VS структурність, процес VS продукт, усне мовлення VS письмовий текст [Мартинюк, 2011: 12].

Аналіз дискурсу – міждисциплінарна сфера знання, що знаходиться на стику лінгвістики, соціології, психології, етнографії, семіотичного напрямку літературознавства, стилістики та філософії. Доказовість лінгвістики пов'язується з досягненням балансу між строго формалізованими та інтерпретативними антропоцентричними підходами до мови. Прагнення доказовості та об'єктивності лінгвістичного аналізу виявляє себе у тому числі як корпусно-орієнтована парадигма сучасної лінгвістики. Таким чином, першим етапом дослідження дискурсу є відбір та формування корпусу текстів, які будуть слугувати матеріалом аналізу.

Наступним етапом дослідження дискурсу є жанрова класифікація корпусу аналізованих текстів та виявлення цілої низки параметрів. До параметрів дискурс-аналізу належать [Леонтович, 2015]:

- Учасники спілкування, аналізовані за такими критеріями: фізіологічна, психологічна, соціальна ідентичність; статус; відправник чи одержувач інформації; характер самоідентифікації; рівень комунікативної, лінгвістичної та культурної компетенції; взаємовідносини між комунікантами (історія

взаємовідносини, ступінь знайомства, психологічний настрій, рольові відносини, співвідношення комплексів цінностей, ступінь асиметрії).

- Контекст спілкування: внутрішній / зовнішній; мовленнєвий; екзистенційний; ситуаційний; акційний; психологічний.

- Форма комунікації: пряма/непряма; опосередкована/неопосередкована.

- Види комунікативної діяльності: говоріння, слухання, читання, письмо.

- Змістова складова: експліатура / імпліатура; референція / інференція; пресупозиція; інтертекстуальність.

- Соціально-інтерактивна складова: взаємозв'язок висловлювань у дискурсі; імена комунікативних ролей; типи комунікативного обміну; комунікативна ініціатива; комунікативна стратегія тощо.

- Емоційна складова; релевантні прояви в дискурсі емоцій: свідчення нервозності, запинки та поправки, коливання, різкі зміни теми, тактика уникнення, симптоматичне невербальна поведінка, повтори тощо.

Отже, першим етапом дослідження будь-якого типу дискурсу є відбір та формування корпусу текстів, які будуть слугувати матеріалом аналізу. Наступним етапом дослідження дискурсу є жанрова класифікація корпусу аналізованих текстів та виявлення цілої низки параметрів (учасники комунікації, контекст та форма комунікації, види комунікативної діяльності, змістова, сценарна, соціальна та емоційні складові).

Список літератури

Леонтович О.А. Метод дискурс-анализа Дискурс-Пи, vol. 12, no. 2, 2015. С. 185-187.

Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.

Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

Томчаковська Ю.О.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Дротенко В.В.

здобувач вищої освіти,

Національний університет «Одеська юридична академія»

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Мова є засобом найсильнішого впливу на аудиторію, що повною мірою проявляється у політичному дискурсі. Властивості політичної промови та політичного дискурсу у цілому відкривають широкі можливості для впливу. У сучасному демократичному суспільстві інститути влади та державні діячі постійно стикаються з проблемою вибудовування продуктивної інтеракції з масовим адресатом. Політична взаємодія є однією із головних галузей комунікації людей, у якій найбільшою мірою відбувається маніпулятивний вплив учасників один на одного. Суперництво на політичній арені, впровадження в життя своїх ініціатив, створення стратегічних коаліцій, завоювання електорату і захист самоідентичності – все це реалізується в політичному дискурсі.

Політичний дискурс як різновид персуазивного (переконливого) дискурсу відзначається маніпулятивною специфікою, яка виявляється у наданні мовного впливу на адресата з метою внести когнітивні зміни до його картини світу, які спричиняють собою регулювання диспозицій та діяльності адресата на користь адресанта. Під персуазивністю дослідники розуміють вплив автора усного чи письмового повідомлення на його адресат з метою переконання у чомусь, заклику до скоєння певних дій. При персуазивній комунікації людина свідомо продукує висловлювання, спрямовані на те, щоб викликати певну реакцію у реципієнта [Jowett, 2012].

Ще однією особливістю політичного дискурсу є масовий характер адресата, адже саме на масову аудиторію орієнтована велика частина жанрів політичного дискурсу: інавгураційне звернення, радіозвернення, доповіді, укази, політична реклама, виступи на мітингах та ін.

Мовленнєвий вплив здійснюється за допомогою комунікативних стратегій і тактик, суть яких полягає в операції над знаннями адресата, над його ціннісними категоріями, емоціями, волею. Комунікативною стратегією можна назвати сукупність заходів щодо реалізації комунікативних намірів того, хто говорить, при розробці яких враховуються умови, у яких має місце комунікація. Реалізація тієї чи іншої стратегії відбувається за рахунок тактик, які визначаються як конкретний етап реалізації комунікативної стратегії, для якого характерний певний набір прийомів, що визначають використання тих чи інших мовних засобів [Бацевич, 2009].

Дослідження, присвячені стратегіям і тактикам, часто були пов'язані з їх класифікацією та узагальненням. Приміром, Ч. Ларсон, аналізуючи способи мовного впливу, дійшов висновку, що їх можна звести до двох основних когнітивних стратегій: інтенсифікації / посилення (акцентування на чужих недоліках і своїх перевагах) і применшення / зниження (згладжування своїх недоліків і приниження чужих переваг) [Larson 1995: 15-22]. Розробляючи це питання стосовно політичного дискурсу, Т. А. ван Дейк за таким ж принципом виділяє дві основні стратегії: позитивної самопрезентації і негативної репрезентації опонента [Dijk, 1996].

Огляд теоретичних аспектів комунікативних стратегій і тактик в політичному дискурсі показав, що ця проблематика є перспективним напрямом для подальших досліджень на конкретному мовленнєвому матеріалі.

Список літератури

- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Видавничий центр «Академія», 2009. 376 с.
Jowett G. S. Propaganda and Persuasion. Thousand Oaks, CA : Sage, 2012. 432 p.
Larson C. U. Persuasion: reception and responsibility. Belmont : Wadsworth Publ. Company, 1995. 449 p.
van Dijk T. A. Discourse, power and access. *Texts and Practices. Readings in Critical Discourse Analysis*. London: Routledge, 1996. P. 84-104.

Томчаковська Ю.О.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Зубченко А.С.

здобувач вищої освіти,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Фразеологізми по праву вважаються одним із найбільш яскравих проявів національно-культурної специфіки мови. Фразеологія є унікальним поєднанням універсальних етнічних компонентів мови, які гармонійно співіснують один з одним. Без сумніву, особливість і національна своєрідність мови проявляється на багатьох мовних рівнях – фонетичному, морфологічному, словотвірному, граматичному – проте у фразеології вона виражена найяскравіше. Національна своєрідність фразеологізмів зумовлена особливими умовами всіх сфер життя народу-носія мови.

Фразеологія – це саме та мовна сфера, яка зберігає найдавніші слова, що віджили свій вік, граматичні форми і синтаксичні конструкції, які вже не є літературною нормою. Завдяки збереженню форми, фразеологія певним чином консервує і зміст: національні звичаї, повір'я, історичні перекази, ритуали, традиції, тобто всю культурну спадщину народу.

Як зазначають дослідники, «Труднощі перекладу англومовних фразеологізмів українською мовою пов'язані не тільки з розбіжностями будови англійської та української мов, але й, насамперед, з особливим статусом фразеологічних одиниць, що переважно належать до семантично неподільних виразів, у яких план змісту не збігається з планом вираження. Ознаками цих одиниць є відносна сталість їх складу, семантична цілісність значення, відтворюваність, образний характер (значної кількості фразеологізмів). Безперечну складність під час перекладу викликає національно-культурне забарвлення фразеологізмів, т. зв. ідіоетнічний компонент їх значення, у разі

відтворення якого може не збігатися лексичний склад, структура, образи вихідних і цільових фразеологічних одиниць» [Черней, Балик, 2019: 139].

Основними способами перекладу англomовних фразеологічних одиниць українською мовою є еквівалентний переклад, описовий переклад та калькування [Конєва, 2018].

Безперечно, найкращим способом передачі фразеологічної одиниці є її переклад за допомогою повного фразеологічного еквівалента, тобто одиниці, яка має однаковий денотативний зміст, сигніфікативне значення, однакове стилістичне забарвлення, схожа за лексичним наповненням та граматичною будовою, звичайно ж за умови існування такого еквівалента у мови перекладу. Р. П. Зорівчак фразеологічну еквівалентність розуміє як однакову образність, предметно-логічний, експресивно-емоційний і функціональний зміст та однакове структурно-граматичне оформлення [Зорівчак 1983: 50].

У випадку, коли англійська фразеологічна одиниця не має еквівалента в мові перекладу, а дослівний переклад може призвести до неправильного розуміння, перекладачі мають застосовувати описовий переклад. Описовий переклад фразеологічних одиниць зводиться не до перекладу фразеологізму, а до його тлумачення, тобто пояснення його змістового наповнення.

Для досягнення максимальної адекватності перекладу фразеологічних одиниць необхідно використовувати та комбінувати різні способи та прийоми їх перекладу, а також перекладацькі трансформації.

Список літератури

- Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. Львів : Вища школа, 1983. 173 с.
- Конєва М.З. Переклад фразеологічних одиниць у художньому тексті. *Науковий вісник ХДУ. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2018. № 5. С. 66-71.
- Черней Д.В., Бялик В.Д. Труднощі та способи перекладу англomовних фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Випуск 10, том 1. С. 138-141.

Томчаковський О.Г.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Зверєва Ю.О.

здобувач вищої освіти,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Перекладацька діяльність у сучасному світі набуває все більших масштабів та соціальної значущості. Цим пояснюється також зростання інтересу до проблем навчання перекладу, про що свідчить значна кількість вузів, які здійснюють підготовку перекладачів. Як зазначає О.В. Ребрій, «Переклад – один із найдавніших різновидів людської діяльності, адже, як вважається, водночас із різними мовними колективами з'явилася потреба у забезпеченні міжмовного спілкування і з'явилися перекладачі-білінгви як засіб вирішення цієї проблеми. Спочатку переклад мав виключно усний характер, але з появою писемності до усних перекладачів приєдналися письмові. Розповсюдження письмових перекладів відкрило доступ до культурних досягнень інших народів. Таким чином, переклад перетворився на один із найважливіших чинників цивілізаційного розвитку» [Ребрій, 2016: 4].

Перекладознавство на сучасному етапі розвитку характеризується різноманітністю теоретичних концепцій і методів дослідження. У межах перекладознавства вивчаються літературознавчі, лінгвістичні, етнографічні та інші аспекти перекладацької діяльності, на основі яких оформилися наступні напрями: психологічне перекладознавство, літературне перекладознавство, етнографічне перекладознавство, історичне перекладознавство, когнітивне перекладознавство та ін. [Терехова].

Цілком очевидним є той факт, що перекладознавство розвивається та збагачується новими ідеями лише завдяки своїй орієнтації на перекладацьку

практику. Власне перекладознавство як наукова дисципліна спочатку склалося у зв'язку з необхідністю усвідомити сутність перекладу як практичної діяльності, сутність завдань, які вирішуються перекладачем та способів їх вирішення, основних підходів до здійснення перекладу. Останні два-три десятиліття умови здійснення перекладацької діяльності значно змінилися. Перекладачі тепер працюють у комп'ютеризованому світі, охопленому мережею Інтернет, використовують різноманітні платформи та середовища, системи перекладацької пам'яті. Стає все більш вираженою реальністю використання систем машинного перекладу. Більш того, набувають поширення види перекладу, які раніше перебували на периферії перекладацької професії чи взагалі не існували (аудіовізуальний переклад, соціальний переклад, переклад-редагування). Слід зазначити, що машинний переклад сприймається неоднозначно. Він дешевий, швидкий, проте майже завжди його якість нижча порівняно з перекладом, виконаним людьми. Суттєве зростання обсягів машинного перекладу в останні роки призвело до величезної кількості роботи для тих, хто займається його постредагуванням. Постредагування може охоплювати виправлення граматичних помилок, невдалих формулювань, стилю тощо [Тенденції...].

У теорії перекладу виокремлюються лінгвістичний, комунікативний та когнітивно-психолінгвістичний напрями [Павленко, 2017]. Центральним поняттям лінгвістичної теорії перекладу є поняття еквівалентності. Комунікативний підхід до перекладу передбачає, що останній розглядається як акт двомовної комунікації, а об'єктом дослідження виступає весь процес перекладу в цілому, включаючи різні екстралінгвістичні та комунікативні фактори, що впливають на те чи інше рішення, що приймається перекладачем. Недостатня увага, що приділяється в рамках лінгвістичних і комунікативних теорій перекладу дослідженню ментальної природи процесів, що протікають при перекладі, а також активної ролі перекладача-інтерпретатора з його здібностями сприйняття і породження текстів і фоновими знаннями, призвело до розвитку когнітивно-психологічного напрямку, в основі якого лежить розуміння того, що

процес перекладу є не міжмовною трансформацією одного тексту в інший, а мовний процес, коли в результаті активного осмислення перекладачем вихідного тексту в його свідомості формується певна структура смислів, яка потім вербалізується у вигляді тексту перекладу.

Таким чином, у перекладознавчій літературі існують різні класифікації напрямів дослідження перекладацького процесу. Це у свою чергу свідчить про те, що основні положення теорії перекладу збагачувалися та розширювалися завдяки новим науковим дослідженням у різних галузях знання. Ці дослідження дозволяють поглиблювати об'єкт та предмет теорії перекладу, виявляти та розвивати нові аспекти перекладацької діяльності.

Список літератури

Павленко О.Г. Сучасні тенденції в теорії художнього перекладу: симптоми переорієнтації комунікативної парадигми. Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія Філологічні науки. Мовознавство. 2017. № 8, Том 2. С. 20-24.

Ребрій О.В. Вступ до перекладознавства. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.

Тенденції перекладацької галузі у 2021 році. URL: <https://profpereklad.ua/tendencii-perekladackoi-galuzi-u-2021-roci/> (дата звернення: 10.11.2022)

Терехова С.І. Поліпарадигмальність як характерна ознака сучасного перекладознавства. URL: <https://www.sworld.com.ua/simpoz2/215.pdf> (дата звернення: 10.11.2022)

Тхор Н.М.

кандидат філологічних наук, доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

СТРУКТУРНА КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Словниковий склад будь-якої мови розширюється, в значній мірі, за рахунок нових термінів, які з'являються завдяки розширенню меж людських знань і науково-технічному прогресу, оскільки росте потреба в нових визначеннях вже освоєних понять, а також для понять в нових галузях науки і техніки. Сучасна медична термінологія поповнилася багатьма термінами, що з'явилися протягом останніх років, при чому, деякі з раніше вживаних термінів набули нових значень, а частина з них стала виходити з уживання, переходячи в розряд застарілих. Цей процес можна пояснити, перш за все, інтенсивним розвитком медицини, впровадженням у науку і практику досягнень науково-технічного прогресу, появою безлічі нових методів діагностики і лікування, приладів і інструментів медичного призначення. Усе це не могло не відбитися на стані медичної лексики. Саме вищевказані факти обумовлюють *актуальність* даного дослідження.

Головними ознаками термінів, на думку О. Селіванової, є «системність, наявність класифікаційної дефініції, прагнення до моносемічності й конкретизації в межах терміносистеми й до прозорості внутрішньої форми; жорстка конвенційність; стилістична нейтральність; залучення до системи понять певної галузі; відповідність нормам мови, що запобігає появі професійних жаргонізмів; точність і короткість; дериваційна здатність; інваріантність як відсутність варіантів і синонімів; висока інформативність» [Селіванова, 2006: 618].

Матеріалом дослідження слугували 180 термінологічних одиниць та їх дефініції, зафіксовані у спеціалізованому енциклопедичному словнику зі стоматології *Dental Dictionary*, а також їх тлумачення у загальних словниках

англійської мови, а саме: *New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language* та *The Oxford English Reference Dictionary*.

У нашій вибірці також були зафіксовані прості терміни, складні терміни (утворені методом словоскладання), і термінологічні словосполучення, які в свою чергу були розкласифіковані нами відповідно до їх структурних типів та граматичного вираження. Розглянемо окремі групи та наведемо приклади.

Прості терміни, тобто виражені одним словом, складають переважну більшість нашої вибірки – 130 одиниць (72 %). Наприклад:

Dentin

Dentition

Denture

Diastema

Biopsy

Bite

Amalgam

Analgesia

Anesthesia

Складні терміни, утворені способом словоскладання основ простих слів або використанням двох основ зі з'єднувальним голосним, де друга основа представляє собою похідне слово, утворене способом афіксації, налічують всього 5 прикладів, тобто 3 % від загальної вибірки. Зазначимо, що під словоскладанням ми розуміємо поєднання двох або, рідше, трьох основ, яке функціонує як єдине ціле і виділяється у складі речення як особлива лексична одиниця завдяки своїй цільнооформленості. Наприклад:

Hypersensitivity

Mouthwash

Що ж стосується зафіксованих у нашій вибірці термінологічних словосполучень, то вони налічують 45 прикладів, тобто 25 %. Наприклад:

Bad Breath

Bite Wings

Cantilever Bridge

Cross Bite

Dental Floss

Dental Implant

Immediate denture

Root canal

Root canal therapy

Крім вищевказаної загальної структурної класифікації, ми також розглянули граматичне вираження простих, складних термінів та термінологічних словосполучень.

Наш аналіз граматичного вираження досліджуваних термінів дав змогу зробити висновок, що переважна більшість простих термінів виражені іменником – 120 одиниць, і тільки 10 – прикметниками, наприклад:

Buccal

Lingual

Mesial

Подібна граматична вираженість досліджуваних термінів підтверджує думку дослідників про те, що іменник є універсальним засобом для передачі всіх категорій термінологічних понять, оскільки саме ця частина мови має високий ступінь абстракції, внаслідок чого іменник є єдиним лексико-граматичним засобом, який виражає науково-технічні поняття про предмети, якості і дії.

Що ж стосується термінологічних словосполучень, то у свою чергу ми також виділили наступні структурні типи термінологічних словосполучень та їх граматичне вираження.

Найбільшу групу складають термінологічні словосполучення, до складу яких входять два слова, виражені сполученням прикметника з іменником (Adj.+N). Загалом це 30 випадків із усіх розглянутих. Наприклад:

Adj.+N:

Alveolar Bone

Anterior Teeth

Cosmetic Dentistry

Incisal edge

Local anesthetic

Periodontal pocket

Наступну групу складають термінологічні словосполучення, до складу яких входять два слова, виражені сполученням іменника з іменником (N+N), що складає 8 випадків із загальної кількості вибірки. Наприклад:

N+N

Root canal

Gum disease

Bite Wings

Air Abrasion

Також за даними нашого аналізу зустрічаються поєднання дієприкметника з іменником, що складає 2 приклади, наприклад:

Part.+N

Impacted tooth

Receded gums

Наступною групою у складі термінологічних словосполучень є сполучення, що складаються з трьох слів. Серед них поєднання іменник + іменник + іменник, які становлять 2 випадки. Наприклад:

N+N+N

Root canal therapy

Laser Cavity Detection

Було виділено також термінологічні словосполучення, до складу яких входять прикметник + прикметник + іменник, що складають 3 приклади, наприклад:

Adj.+Adj.+N

High noble metal

Indirect pulp cap

Stainless steel crown

Найчастотнішими термінологічними словосполученнями є двоскладні словосполучення, виражені поєднанням прикметника з іменником та двох іменників. Що ж до семантичного вираження компонентів термінологічних словосполучень, то вони представлені як поєднаннями загальноновживаного слова з терміном (*Local anesthetic*); двох термінів (*Periodontal pocket*) або двох загальноновживаних слів (*Bad Breath*), які у контексті словосполучення набувають значення терміну.

Список літератури

- Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
- Dental dictionary. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.dentpedia.info/dental-education/dental-dictionary>
- New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. Danbury, 1993. 1216 p.
- The Oxford English Reference Dictionary. Second Edition. Oxford – New York, 1996. 1765 p.

Фрумкіна А.Л.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ІНШОМОВНО-МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

В умовах глобалізаційних процесів у сфері освіти, перед науковою спільнотою постають проблеми формування професійних компетентностей педагогів, здатних до використання нових методик, технологій, засобів та форм навчання, що стане запорукою конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Окрім того, вільне володіння іноземною мовою забезпечить можливості для створення професійних та культурних контактів, залучить педагогів до світової культури та підвищить культурно-професійний рівень становлення особистості.

Наявні визначення поняття *«іношомовно-мовленнєва компетентність»* включають мовну (фонетичну, лексичну та граматичну компетенції) та мовленнєві (компетентності в читанні, аудіювання, говорінні та письмі) складові.

Фонетична компетенція трактується вченими як «здатність індивідів оперувати знаннями щодо коректного артикуляційного та інтонаційного оформлення своїх висловлювань, володіти слуховимовними та ритміко-інтонаційними навичками та фонетичними вміннями (аудитивними, виконавчими, рефлексивними, культуромовленнєвими) й розуміти мовлення інших» [Єрмоєнко, 2005: 51-52].

Лексична компетенція, за висловлюванням С. Боднар, це «здатність індивідів оперувати лексикою англійської мови: загальноповсякденними / професійними словами, фразами, стійкими виразами, ідіомами, фразовими дієсловами, формулами мовленнєвого етикету і бути обізнаними з лексичними нормами її застосування; володіти навичками розуміння і відтворення цієї лексики в словосполученнях, реченнях, текстах; мати розвинуті рецептивно-

репродуктивні і продуктивні вміння вільного оперування цими одиницями в процесі письма, читання, аудіювання і говоріння» [Боднар, 2014: 35].

Однак, вивчення лексики не може здійснюватися лише у її ізольованому вигляді; вона має використовуватися у різних структурних реченнях, а далі й у різних видах мовленнєвої діяльності. Для досягнення умінь використання лексики, що вивчається, в різних граматичних структурах слід сформувати граматичну компетенцію.

Граматична компетенція являє собою «знання граматичних елементів, категорій дієслів, особливостей вживання іменників, прикметників, займенників, прислівників, процесів їх взаємозв'язку у словосполученнях та реченнях, які перетворюють лексичні одиниці в осмислені висловлювання; *навички* безпомилкового та побіжного вживання граматичних явищ у словосполученнях і реченнях; *уміння* адекватно використовувати граматичні явища в мовленнєвій діяльності в різних ситуаціях спілкування для вирішення комунікативних завдань; *здатність* безперешкодно користуватися граматичними ресурсами мови, розуміти і виражати певний зміст, оформляючи його за чіткими граматичними правилами у вигляді висловлювань» [С. Боднар, 2015, 18].

Розглянемо мовні складові – це передмовні та мовні вміння – реалізуються в аудіювання, читанні, письмі, всіх видах мовлення, засновані на тематично обумовлених ситуаціях. Різниця полягає лише в тому, що передмовні вміння розвиваються на основі використання різних опор, що поступово ускладнюються, а мовні вміння зумовлюються інформаційними, сенсаційними, провокаційними та емоційними спонтанними ситуаціями.

Компетентність в аудіюванні – це здатність слухати автентичні тексти різних жанрів і в різних видах мовленнєвої діяльності; розуміти їх зміст та викладати його в стислому та розгорнутому обсягах. Це також здатність розуміти монологічне, діалогічне та полілогічне мовлення людей і при необхідності брати участь у комунікації, що сприймається [Бориско, 2013; Мартинова, 2004].

Компетентність у читанні – це здатність читати автентичні тексти різних жанрів і в різних видах мовленнєвої діяльності, із різним рівнем розуміння змісту

в залежності від цілей отримання інформації. *Переглядове читання* – швидко переглядати весь текст та визначати відповідність викладеного змісту для реалізації цілей пізнавальної діяльності. *Вивчаюче читання* – детальне осмислювання інформації, порівняння її з попередніми знаннями та формування власних висновків. *Аналітичне читання* – лінгвостилістичний та змістовний аналіз тексту. *Пошукове читання* – відбір лише той матеріалу, що цікавить. *Читання професійно-орієнтованих текстів* – одночасне виконання різних читацьких дій, а саме: відбір з текстів потрібної інформації, її аналіз, використання знань у практичній діяльності.

Складовими *компетентності у діалогічному та полілогічному мовленні* є наступні вміння: передмовленнєві, мовленнєві та інтегровані. *Передмовленнєві* вміння розвиваються на основі діалогов-кліше, що пов'язані з необхідністю вживати в мовленні всі типи вище зазначеної лексики та граматичних форм. *Мовленнєвими* вміннями, за В. Скалкіним, є вміння говоріння, засновані на інформаційних, експресивних і розважальних повідомленнях [Скалкін, 1989]. *Інтегровані* вміння у діалогічному та полілогічному мовленні включають ведення іноземною мовою будь-яких видів комунікації на професійні теми.

Компетентність у письмі передбачає, що той, хто пише, вміє планувати, здійснювати і коригувати власне писемне мовлення під час його породження та варіювання відповідно до отриманої інформації від комуніканта. Компетентність у письмі ґрунтується на взаємодії відповідних знань, навичок, умінь і комунікативних здібностей особистості. *Знаннями* є: а) *мовні*: правила орфографії та синтаксису, вживання лексичних та граматичних одиниць у писемній формі та стилістичних особливостей різних типів і жанрів текстів, б) *країнознавчі та лінгвокраїнознавчі* знання, у формі лінгвістичних особливостей письма у певній спільноті та певних країнах, в) *змістовно-організаційні* знання – написання зв'язних за змістом та логічно організованих текстів відповідно до правил лінгвістичного та змістовного взаємозв'язку його абзаців.

Зазначені вище знання мають трансформуватися у відповідні навички шляхом багаторазових повторень у писемній формі методичних дій згідно зі змістом цих знань. *Лінгвокраїнознавчі* знання трансформуються у навички при виконанні наступних методичних дій: а) вибору з аутентичних текстів слів, словосполучень та речень типових для певної спільноти людей у певній зарубіжній країні; б) порівнянні мовних та мовленнєвих одиниць типових для різних зарубіжних країн; в) трактуванні сутності цих понять засобами іноземної мови; г) самостійному вживанні мовних та мовленнєвих одиниць у реченнях та мікротекстах. *Змістовно-організаційні* знання трансформуються у навички при виконанні наступних методичних дій: а) організації змістовного зв'язку окремих речень, наприклад, б) поєднання окремих абзаців. Абзаци повинні бути з'єднані за змістом з використанням сполучних виразів.

Вміння письма – це здатність висловлювати свої думки у писемній формі, які реалізуються через створення писемних текстів. Головними характеристиками таких текстів є: зв'язність; завершеність й адресованість думки, що пишеться; дотримання правил їх нормативного лексичного, граматичного та стилістичного оформлення, які забезпечують відповідність стилю і жанру; їх певна композиційна структура, а саме: наявність вступної, основної і завершальної частини; їх оформлення відповідно до норм певної соціокультурної спільноти [Скляренко, Устименко, 2013: 392].

Отже, сукупність вищеназаних мовних компетенцій у фонетиці, лексиці, граматиці та компетентності в аудіювання, читанні, монологічного, діалогічного, полілогічного мовлення та письма становить **іношомовно-мовленнєву компетентність** майбутніх вчителів образотворчого мистецтва для навчання школярів малюванню засобами англійської мови.

Список літератури

Боднар С. В. Когнітивний підхід до формування англомовної лексичної компетентності студентів економічних спеціальностей. *Наука і освіта : науково-практичний журнал*. Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2014. №10/CXXVII. С. 34-38.

Боднар С. В. Интегрированное обучение профессиональной и иноязычной речевой деятельности. *International scientific professional periodical journal «The Unity of Science»*. Vienna-Austria, April N 2, 2015. P. 16-20.

- Єременко Т. Є. Фонологічна компетенція викладача іноземної мови: сутність і структура / *Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: міжнародний форум*. матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (17-18 березня 2005 р.). Київ, 2005. С. 51-52.
- Мартінова Р. Ю. Цілісна загальнометодична модель навчання іноземних мов: [монографія]. Київ : Вища шк., 2004. 454 с.
- Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи. Киев: Рад. шк., 1989. 240с.
- Чебыкин А. Я. Теория и методика эмоциональной регуляции учебной деятельности: научно-метод. пособие. Одесса: «АстроПринт», 1999. 158 с.
- Фрумкіна А. Формування іншомовно-мовленнєвої компетентності майбутніх учителів початкових класів для викладання образотворчого мистецтва англійською мовою *Acta Paedagogica Volynienses*, № 2(1), 2022, С.197-204. <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.2.30>
- Aryna Frumkina Postmodern principles in integrated teaching of foreign languages and fine art to primary learners in the New Ukrainian School *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, vol. 13, issue 4, 2021. Pp. 579-594.

Швелідзе Л.Д.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ОПОЗИЦІЇ *ЗАМОЖНІСТЬ* /
БІДНІСТЬ У БРИТАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ:
ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ**

Показовою віхою зміни парадигми гуманітарного знання є стрімкий розвиток когнітології та її самостійного відгалуження – когнітивної лінгвістики, яка зосереджена в першу чергу на тому, як мовні знання задіяні в переробці інформації. Загалом когнітивні психологи вважають мову основним проявом когнітивних процесів: мовленнєва діяльність більше, ніж всі інші різновиди людської поведінки, відображає мислення, сприйняття, пам'ять, вирішення завдань, інтелект і навчання. За визначенням М. М. Полужина, «когнітивна лінгвістика – наука про способи пізнання навколишнього світу й роль мови в їхньому використанні, нова наука, у центрі уваги якої перебуває мова як когнітивний механізм, задіяна в репрезентації (кодуванні) та передачі інформації» [Полужин, 1998: 109].

Особливе місце в когнітивній лінгвістиці посідає теорія метафори, яка розглядається як один з основних типів когнітивної моделі, тобто механізму мислення й утворення концептуальної системи. В цьому випадку йдеться про перехід із зони-джерела до зони-цілі. Зона-джерело, як правило, більш знайома і звична, конкретніша і зрозуміліша й описана через безпосередній фізичний досвід. Так, характерна сьогодні для різних мов метафора ЧАС – ГРОШІ дозволяє застосовувати до абстрактного поняття цілком конкретні операції. Час, як і гроші, можна використовувати, витрачати, втрачати і тому подібне. Метафора виявляється одним з найважливіших пізнавальних механізмів, що дозволяє пізнавати складне через просте, абстрактне через конкретне, невідоме через відоме (наприклад, економічні та політичні події порівнюються з іграми, спортивними змаганнями, комунікативні конфлікти з війнами тощо). Таким

чином, когнітивна метафора є важливим чинником розвитку свідомості людини, що забезпечує концептуалізацію невивченого об'єкту по аналогії з системою понять, що вже склалася.

Важливим фрагментом будь-якої мовної картини світу є вербально оформлені ціннісні концепти, зміст і місце яких у колективній свідомості суспільства можуть відрізнятися в залежності від культури, набувати національних особливостей. Саме тому опис і аналіз вербально оформлених ціннісних концептів дозволяє зробити висновки щодо основних рис національного менталітету.

Мовну, або наївну картину світу прийнято інтерпретувати як відображення повсякденних, буденних уявлень про світ. Ідея наївної моделі світу полягає в наступному: у кожній природній мові відображається певний спосіб сприйняття світу, що нав'язується в якості обов'язкового всім носіям мови. У мовній картині світу знаходять відображення наукові, донаукові і примітивні знання, вона є важливою складовою національної культури. Концептуальна та мовна картина світу змінюються в часі. Проявами змін у світосприйнятті етносу є в першу чергу архаїзація і неологізація лексики. Ці зміни зумовлені багатьма різноманітними чинниками, серед яких такі фактори, як уявлення про світ, система виражених у мові цінностей, що є властивими як цілому народу, так і окремим представникам різних культур.

Деякі концепти є універсальними (наприклад, *багатство-бідність*), але вони можуть отримувати національно-специфічні ознаки під впливом національного менталітету, що і відбивається відповідними мовами (наприклад, відомо, що в англійській свідомості концепт БІДНІСТЬ має когнітивну ознаку *невдаха*, натомість українській свідомості ця ознака не властива). Отже, мова демонструє певні розбіжності у світогляді та національних менталітетах [Яроцька, 2007: 354].

Специфіка національно-маркованих концептів, які знаходяться в центрі уваги нашого дослідження, полягає в тому, що вони на підсвідомому рівні, у невербалізованому вигляді, є не лише частиною мовної свідомості, а й

чинником, який регулює поведінку носіїв лінгвокультури, в даному випадку господарську, економічну діяльність британців. Так, двадцяте століття стало періодом значних змін у британському суспільстві, під впливом яких різні системи соціальних цінностей змінювали одна одну, і країна намагалась знайти своє нове обличчя, свій новий статус у світі. В минулому столітті відбулися значні зміни в системі та ієрархії цінностей британського суспільства, але ядро ціннісної системи залишилося, в основному, незмінним.

Концепти ПРОЦВІТАННЯ та СВОБОДА існують і в інших культурах, але в Британії їх зміст наповнюється національно-специфічними рисами. Щодо концептів ІНДИВІДУАЛІЗМ та КЛАС необхідно зазначити, що, безперечно, лексичні одиниці з таким значенням можуть бути знайдені у словниках різних мов світу, але саме у Великій Британії ці концепти займають найважливіші місця в ієрархії цінностей і є особливо важливими для формування британського національного менталітету.

Одне з провідних місць у системі основних соціальних і моральних цінностей британського суспільства посідає концепт PROSPERITY. Саме процвітання розглядається багатьма англійцями як одна з основних життєвих цілей. Однією з основних складових цього концепту є такі поняття, як багатство (*wealth*) та гроші (*money*). Ці поняття можна розглядати як інструментальні цінності.

Матеріальна забезпеченість та володіння досить великою кількістю грошей завжди були основними характеристиками успішного британця. Значення грошей значно посилюється з XIX-го століття. Саме в цей час середній клас стає домінуючим у суспільстві і починає витісняти аристократію, багатство якої базувалося на володінні землею та родинних зв'язках. Починається комерціалізація суспільства, гроші відіграють все більш значну роль у визначенні соціального успіху. Поняття *wealth* і *money* стають нероздільними. Посилення впливу поняття *money* та його переміщення на перший план у ієрархії цінностей британського суспільства викликає зміни у

тлумаченні інших понять. Так, змінюється семантика слова *wealth*, яке виникло в XV-му столітті й спочатку було пов'язане з поняттям *happy*. У вікторіанську епоху набуло важливості поняття «винагорода» (*reward*), яке теж пов'язується, насамперед, з грошима. Такі лексеми, як *fee*, *salary*, *wage*, що зараз нерозривно пов'язані з поняттям гроші, спочатку мали абсолютно інше значення (*Fee – cattle (the earliest instrument of barter)*; *salary – to earn one's salt*, *wage – pledge, declaration*). Ця зміна в лексичному значенні слів відображає зміни на шкалі соціальних цінностей у суспільстві. Номінації, що входять до поля, де ядром є концепт PROSPERITY, групуються за принципом опозиції: багатий – бідний (*rich – poor*), успіх – невдача (*success – failure*).

Процвітання є важливою складовою загального поняття успіху в Британії. Воно безперечно виступає як позитивна цінність у суспільстві. Але на відміну від Сполучених Штатів, де гроші як один із складників загального успіху, завжди мали високу позитивну оцінку, ставлення до багатства в Британії є неоднозначним. У британському суспільстві поняття *old* і *new money* завжди були поляризовані, адже в Великій Британії для досягнення соціального успіху мало значення не лише багатство, а і його джерело. Це знаходить своє відображення в цілому ряді номінацій з негативною конотацією: *old and new money*, *self-made rich*, *barbarian wealth*, *stinking rich*. Подвійне ставлення британців до грошей і багатства також відображають такі прислів'я та ідіоми, як:

positive (+): *that's rich*, *money well spent*, *money talks*, *roll in money*, *money answers all things*, *a heavy purse makes a light heart*;

negative (-): *the love of money is the root of all evil*, *have too much money for one's good*, *money can not buy everything*, *where there is muck there is money*, *a great fortune is a great slavery*, *money burns a hole in the pocket*, *money has smell*, *money often unmakes the man who makes it*;

neutral (0): *from the money point of view*, *have all the money in the world*, *money begets money*.

Багатство є одним з найважливіших чинників, який розділяє членів британського суспільства. Тому поняття БАГАТСТВО (*wealth*) протистоїть поняттю БІДНІСТЬ (*poverty*). Ставлення до бідності в суспільстві є негативним, і більшість лексичних одиниць, які позначають це поняття, мають негативну конотацію та підкреслюють певну обмеженість життєвих можливостей (*deprived, disadvantaged, down and out, hard up, needy, penniless* та інші). Певні зміни у ставленні до поняття «бідність» відбуваються тільки у другій половині двадцятого століття, що пов'язано з посиленням ролі держави, в якій забезпечується добробут – *welfare state*. [Яроцька, 2009:92].

Експериментальне дослідження показало, що для англійської свідомості найбільш яскравим образом, що кодує концепт POVERTY, є образ Африки української мовної свідомості молоді визнається образ жебрака, людини без певного місця проживання. Проведений вільний асоціативний експеримент підтверджує результати лінгвістичного інтерв'ювання.

Перспективним є подальше й поглиблене вивчення метафоричних концептуальних систем економічної концептосфері британського суспільства із залученням матеріалів корпусу англійської мови для більш об'єктивних результатів дослідження.

Список літератури

- Полложин М. М. Сучасні парадигми лінгвістичних досліджень. *Проблеми романо-германської філології*. Ужгород: УЖДУ, 1998. С. 3-15.
- Приходько А. М. Концепти та концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.
- Яроцька Г.С. Експлікація утилітарних цінностей економічної свідомості в мовній картині світу. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 10-12 вересня 2009 року. Одеса: 2009. С. 92-101.
- Яроцька Г.С. Ценностные компоненты концептов «успех» и «success» в русской и англо-американской моделях мира. *V Міжнародна науково-практична конференція з питань методики викладання іноземної мови пам'яті професора В.Л. Скалкіна*. 15-16 лютого 2007 р.: Збірник наукових праць. Одеса: Астропринт, 2007. С. 354-360.

Шевченко-Бітенська О.В

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ З МЕДІАСТИЛІСТИКИ

Лінгвокультурологічний акцент на мовно-комунікативній трансформації соціокультурної інформації передбачає диференціацію способів вербалізації певних духовних цінностей – загальнолюдських (житейські істини, норми моралі, права людини), національних (вербалізовані в конкретних номінаціях – власних і загальних назвах), групових, родинних, індивідуально-особистісних. Їхнє співвідношення в лінгвокультурологічному контенті конкретного ЗМК створює медійну картину світу, в якій репрезентовані **ціннісно-сміслові орієнтири** спільноти.

Відповідно різновиди соціалізованої інформації як сегменти цієї медійної картини світу акумулюють і трансюють спільноті характерні цінності: офіційна інформація – соціальні, політичні, юридичні, економічні цінності; подієва – соціальні, політичні, моральні, релігійні цінності; ділова – соціальні та професійні; довідкова й рекламна інформація – вітальні, предметні, тілесні тощо цінності; естетична – естетичні, зокрема й інтелектуальні, когнітивні, предметні, тілесні тощо; публіцистична інформація – соціальні, політичні, моральні (духовно-культурні), релігійні цінності. Гіпотетично певне медійне джерело має свій реєстр культурно ціннісних репрезентацій вербальних знаків. Вони всі закріплені в текстових структурах інформації, розосереджені і почленовані в контенті видання, залежно від того, з якою інформацією вони корелюють.

Тексти різних сфер інформування і пізнання дійсності по-різному ретрансюють культуру через **знаки лінгвокультури як ціннісно-сміслові символи сфер діяльності людини, оцінки її об'єктів у часі та просторі**

мовно-культурного розвитку суспільства. У контенті медійного видання мова культури відбивається як сітка координат або сітка відношень між смисловими формами, які мають низку особливостей, зокрема розчленовують і структурують просторово-часове поле, яке люди створили для спільної діяльності, а також орієнтації в навколишньому світі, і тому мова культури має особливий зміст. Упорядковуючись у конкретному газетному чи журнальному контенті, **знаки лінгвокультури репрезентують духовно-ціннісні уявлення спільноти в ньому, тобто світорозуміння не лише окремої людини, але і суспільства**, а отже – свідомість культури, що відбивається, матеріалізується в семіотичній системі і без неї не існує. З такого погляду сама мова українських ЗМІ – це україноцентричний феномен.

По-перше, словесні знаки української культури – це засіб інформування, у процесі якого соціалізована інформація пропускається через україноцентричні канали, тобто спирається, як правило, на концепти, створені лінгвокультурною спільнотою відповідно до її інтелектуальних, духовних, соціальних потреб (змістовий, ціннісно-аксіологічний ракурс).

По-друге, лінгвокультурологічне наповнення ЗМІ в конкретно-історичний період відбиває суспільно усвідомлену українську літературну норму. Пізнання культури в мові – це шлях пізнання і осмислення не лише ціннісно та аксіологічно маркованих одиниць семантичної системи мови, але й літературної норми, що культивується в освіті, науці, ЗМІ, в художніх текстах, словниках, в усіх її функціонально-стильових різновидах.

Усі вище перелічені ракурси соціалізації інформації в ЗМК відбиває **медіатекст** як носій і виразник тематичної та соціальної інформації, як феномен комунікативної культури, дзеркало масової свідомості, соціокультурних та ідеологічних відношень. Із дослідженням соціокультурних особливостей медіатекстів пов'язана проблема «автора» – як людини соціальної і як людини приватної (Т. В. Радзівська, І. Я. Завальнюк [Радзівська 1993; Завальнюк 2009: 13.] та ін.). У багатьох сучасних

дослідженнях мови ЗМІ привертає увагу такий об'єкт, як автор-журналіст, оскільки вже як понад 20 років простежуємо структурно-стилістичне зміщення його репрезентації в журналістській практиці. Це означає, що зростає спектр оцінності інформації (автор як людина соціальна прагне до нейтрального викладу фактів, явищ), якісні і кількісні параметри стилістичних прийомів інтимізації, виявлення власного зацікавлення інформацією, авторського Я, створення психоемоційної напруги, посилення полемічності викладу. Внаслідок цього в читачів формується образ конкретного автора, зацікавленого певною проблематикою, обізнаного з певних питань, фахівця у певній галузі суспільної діяльності. Цей вагомий соціокультурний чинник означуємо як *індивідуалізація мовного образу комунікатора*.

Як правило, у медійній сфері на першому плані колективний мовний образ комунікатора, адже фахівці в галузі соціальної комунікації акцентують увагу на такій провідній якійсній особливості медіа, як те, що вони створюються колективно, колегіально, є продуктом певного виробництва (видавництва, колективу). Отже, медіатексти різняться відповідно до функцій ЗМІ: а) інформативної; 2) розважальної; 3) освітньої; 4) рекламної; 5) ідеологічної.

Із змістовим складником інформації, що її транслюють ЗМК, пов'язане і питання її *глобалізації*. Як зауважила М.Г. Яцимірська, оскільки актуалізувалися щонайменше три основні чинники поширення інформації: 1) у світі відбувся активний перерозподіл пріоритетів унаслідок не тільки міжнародного співробітництва, інформаційного взаємовпливу, а й міжнародних війн, агресії, тиску, маніпулювання тощо; 2) кожна політична подія в Україні чи за її межами блискавично породжує процеси медіасприйняття, медіааналізу та медіарезонансу, основним промотором яких є професійна діяльність журналістів; 3) політика глобалізації в електронну епоху зумовила потребу в новій мові для масового спілкування, яка б оперувала новою термінологією, експресивними конструкціями тощо [Яцимірська 2003: 489-490]. Ця тенденція впливає на стирання меж лінгвокультурологічних

особливостей медійних контентів і заслуговує на особливу увагу дослідників.

Отже, у дослідженнях з медіастилістики на сьогодні актуальним є урахування соціокультурних чинників, серед яких: інформаційна політика ЗМІ, сегментація змістово-тематичних блоків за типом соціалізованої інформації та скорельованих з нею ціннісно-смыслових орієнтирів, мовно-комунікативна трансформація соціокультурної інформації, індивідуалізація мовного образу комунікатора (журналіста і респондента) і глобалізовані зв'язки медійних текстів у ЗМК світу. Ці найбільш виразні соціокультурні чинники виявляють себе у словесних знаках (лексико-тематичне наповнення мови ЗМІ), у жанрово-стильовій взаємодії лексико-граматичних структур, через продукування аксіологічного наповнення медій, у засобах індивідуалізації мови журналіста та його самопрезентації як узагальненої особи.

Перспективи дослідження пов'язуємо із застосуванням комплексу соціокультурних чинників до аналізу мови конкретних медійних проєктів за часовими зрізами в історії української культури.

Список літератури

- Завальнюк І.Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ століття: функціональний і прагмалінгвістичний аспекти. Вінниця, 2009. 400 с.
Радзівєвська Т.В. Текст як засіб комунікації. Київ, 1993. 194 с.
Яцимірська М.Г. Медіатекст з погляду сучасної лінгвістичної парадигми. *Зб. праць Науково-дослідного центру періодики*. 2003. 11. С. 489-490.

Alexeyev M.

senior lecturer, National University "Odesa Law Academy"

INFORMATION TECHNOLOGIES FOR TRAINING TRANSLATORS AND INTERPRETERS: UKRAINIAN AND EUROPEAN EXPERIENCE

Wide application of information technologies (IT) in various spheres of modern life has not avoided translation as a sphere of intellectual activity thus resulting in notable changes in the translators' work paradigms. Hence is the necessity to introduce relevant changes in translation pedagogy.

These developments largely concern what Lawrence Venuti labels "pragmatic and technical texts" [Venuti, 2007: 3] including a large bulk of technical texts (e.g. patents, technical descriptions, operation manuals, etc.) From the viewpoint of the quantity, pragmatic and technical texts occupy the largest sector of all translations.

The language of scientific papers occupies the position in between fiction and pragmatic and technical texts in terms of applicability of machine translation and specialized software (e.g. CAT) for correct interpretation thereof since, on the one hand, they are more formal in style than literary works and more precise in the terminological apparatus and therefore example-based programs, such as TRADOS can be used where the translator deals with sufficient quantity of the material. On the other hand, however, the translator frequently encounters new notions and terms introduced by researchers as well as occasional idiomatic language depending on the type of the text to be translated. The latter situation demands the use of traditional translation techniques.

Of special interest for the translators are the programs that are generally referred to as Translation Memory (TM-tools). They allow saving similar sentences from the original as well as its translation in the database.

It should be noted that introduction of specialized courses on translation software in Ukrainian universities is still on the trial and error stage; the similar situation can be observed in many post-Soviet states. Many courses are dedicated solely to theoretical basics of MT and CAT explaining how technologies work, and what they are good for,

setting aside practical application of translation software, although good practice is also available [Karazin, 2015: 65]. There are at least two reasons for that:

a. In this country, like in many other post-Soviet states, computing and practical linguistics belong to different domains of knowledge and education. In simple terms, IT specialists do not know how to teach languages and translation, whereas translation educators know very little about IT.

b. The demand for translators of pragmatic and technical texts in these countries is traditionally satisfied by specialists in the relevant field knowing some foreign language being normally better qualified in IT than professional translators; the additional bonus of that option is the possibility of qualified post-editing. Such translations might have deficiencies from linguistic viewpoint but are generally correct in technical terms. (It should be noted, that the latter idea persists among employers in some European countries too).

A different picture can be observed in the European educational space. Before the 2000s, the situation was similar to what can be presently seen in Ukraine. The state of things, however, has notably changed since the foundation of European Master's in Translation (EMT) Network in 2009 by the European Commission's Directorate General for Translation (DGT), the aim being the improvement of the quality of translator training in EU countries. Students who graduate from an EMT program are thus expected to know "how to use a variety of text processing, terminology management, and translation memory tools, among others; how to create and manage databases; how to adapt to new tools, especially those designed for the translation of multimedia and audiovisual material; and how to prepare and produce a translation in different formats and for different technical media" [Rothwell, 2019: 343]

By 2017, the framework had elevated "the ability to interact with machine translation in the translation process" to the status of "an integral part of professional translation competence" [EMT European Master's in Translation. Competence Framework, 2017: 11].

According to the EMT Competence Framework, the technology competence includes the following:

“... all the knowledge and skills used to implement present and future translation technologies within the translation process, ... basic knowledge of machine translation technologies and the ability to implement machine translation according to potential needs.” [EMT European Master’s in Translation. Competence Framework, 2017: 13]

This area of competence is broken down into six actual skills:

1. using IT applications and the ability to adapt to new tools and IT resources;
2. using search engines, corpus-based tools, CAT tools, etc.;
3. pre-processing, processing and managing files and other sources within the translation process;
4. mastering the basics of MT and understanding its impacts;
5. assessing the relevance of MT in translation workflows and being able to implement MT where relevant;
6. applying supporting tools related to translation technology, such as workflow management applications [EMT European Master’s in Translation. Competence Framework, 2017: 15].

Theoretical grounding of modern developments in T&I pedagogy has gained additional momentum with the foundation of a number of specialized journals, such as *Revista Tradumàtica*, established in 2001 and The Interpreter and Translator Trainer founded in 2007.

The given period has witnessed attempts to cope with the challenges appearing in the new spheres where the work of translators was employed i.e. audiovisual translation and various types of localization; these efforts inevitably deal with the teaching and learning of software tools used in the various types of subtitling and in audio description [Díaz-Cintas, 2008: 117]

It should be noted that some skills mentioned above are addressed to at Ukrainian universities within the course of general IT competence; moreover, certain attempts have been made to introduce specialized courses into the T&I training agenda. These efforts, however, are the result of particular enthusiasts’ experiments, rather than

the generally accepted practice or centralized strategy. Furthermore, new developments in translation software occur so rapidly that the educators dealing with these courses who do not have IT competence at the professional level can hardly keep pace with the new achievements in this sphere. This puts special emphasis on self-study and post-graduate education. Similar ideas have been expressed, for example by Dorothy Kenny: “It should be noted, however, that training in translation technology happens not just in universities and other higher education institutes, but also as part of the continuous professional development of individual translators working in the translation departments of large organizations or for language service providers. Technology providers themselves also offer training in the use of their tools, for example through online tutorials, demos and webinars, and training is also offered under the aegis of professional associations.” [Kenny, 2020: 501]

She further justly remarks that “... experiential learning, with the workplace becoming the educational site par excellence” [Kenny, 2020: 507] has always been and still remains a good possibility to keep pace with modern technology.

References

- Alexeyev M.E., Alexeyeva L.I., Synyova T.V., Training translators and interpreters in Ukraine: modern challenges. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. том 37 (71), №2 2021, Частина 2, 8-14с.
- Diaz-Cintas, Didactics of Audiovisual Translation, 2008
https://www.researchgate.net/publication/314280506_The_Didactics_of_Audiovisual_Translation
- EMT European Master's in Translation. Competence Framework 2017
https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt/european-masters-translation-emt-explained_en
- Karazin V. N. Introducing modern technologies into Ukrainian translator/interpreter training curricula: problems and perspectives Kharkiv National University, Kharkiv, 2015, 63-70 p.
- Kenny, Dorothy. 'Technology in Translator Training' In: Minako O'Hagan (ed.) *The Routledge Handbook of Translation Technology*. London and New York: Routledge, 2020, 498-515 p.
<https://www.researchgate.net/publication>
- Rothwell Andrew, Svoboda Tomáš. Tracking translator training in tools and technologies: findings of the EMT survey 2017, Prague The Journal of Specialized Translation Issue 32 – July 2019
https://jostrans.org/issue32/art_rothwell.pdf
- Venuti Lawrence. Theses on Translation: An Organon for the Current Moment, Temple University. College of Liberal Arts. 2007. 1-28p.
<https://flugschriftencom.files.wordpress.com/2020/07/flugschriften-5-lawrence-venuti-theses-on-translation-v.2.0.pdf>

Bailo I.Ya.

senior lecturer, National University "Odesa Law Academy"

TOPICALITY OF TEXT CORPORA ISSUES AND THE ANALYSIS OF RECENT RESEARCHES

The development and use of electronic text corpora is one of the most promising areas of modern linguistics. It is within this direction that breakthrough achievements can be predicted both in the field of theoretical linguistics (obtaining new knowledge about the organization of language) and in the field of applied linguistics (obtaining new generation technologies for automatic text processing and accelerated modernization of linguistic research methods) [Лук'янець, 2012]. The point is that the electronic corpus only allows you to get real-time results, which require processing such arrays of texts an ordinary researcher is unable to cope with. After all, it can take months or even years to obtain the same data manually by simply viewing texts and writing examples on cards.

However, the electronic text corpus not only makes it possible to speed up language research and increase its effectiveness, reliability and verifiability many times over but it also helps solve such tasks that the linguistics of previous eras practically did not set due to their laboriousness or impracticability. These include, for example, various types of statistical and other quantitative studies of the language, which were partially carried out in the pre-corpus era, but have been rapidly developing in recent years. The tasks related to the monitoring of language changes and the description of their mechanisms are also practically unsolved, because it is known that every language is in the process of constant but slow changes, the results of which usually become visible only throughout the period of several centuries. Understanding the mechanisms of such changes, according to experts [Шипнівська, 2007; Сماشнюк, 2009] can provide fundamentally new knowledge about the essence of natural language as a whole. However, research in this field will be most effective if data from so-called historical, or diachronic, corpora containing texts created over a long period of time, usually at least five to seven centuries, are involved.

The result of such diachronic expansion is the creation of universal corpora of different languages. Thus, national corpora of the English language (British and American versions) have already been concluded, national corpora of many Slavic languages (in particular Russian, Polish, Czech, Croatian) have become a reality, the resources of the General regionally annotated corpus of the Ukrainian language are being actively replenished, etc. Such corpora usually contain hundreds of millions of word usages or other language units, i.e., the same "infinite general collections" were created, which scientists working in the field of statistical linguistics have repeatedly mentioned [Перебийніс, 2013].

According to many researchers, the corpus can also become a scientific base for the revival of languages that have already been lost or are close to extinction in the form of scientific grammars, academic dictionaries, and documented language materials.

From the point of view of modern theoretical and descriptive linguistics, the corpus is not only a special tool for language learning, but also a necessary component of its integral description. To the classic pair "dictionary - grammar" modern science has added a third element - the corpus, understanding the full description of the language as including the corpus and the dictionary and grammar built on its basis. Therefore, it is legitimate to talk about "corpus dictionaries" and "corpus grammars" of the new generation, which were created - and verified - in relation to a specific fixed corpus. The corpus character of dictionaries and grammars increases their reliability and verifiability, and makes it possible to avoid the subjectivity and incompleteness.

It is obvious that the use of data from electronic text corpora is gradually becoming an integral part of linguistic theory and practice. This explains the relevance of questions about the specifics and prospects of using text corpora to solve a wide range of tasks in various branches of linguistics, as well as in related sciences.

Analysis of the latest research and publications shows a constant research interest in the problems of corpus linguistics and its technologies. Scientists consider the phenomenon and awareness of an objective linguistic concept - the dichotomy "language - speech" to be the starting point for the emergence of corpus linguistics.

The concept, according to which language and speech are considered different real objects that interact in the process of language activity, has won and continues to win more and more supporters. In their opinion, language has only speech potential, various possibilities of discourse creation. Similar considerations have been expressed for a long time while linguists considered the possibilities of discourse as a person's adaptation to the surrounding linguistic situation.

However, even at the current stage of the development of corpus linguistics, a certain opposition between traditional (dominant) and new (which is still at the stage of formation) approaches to the collection of language material has been observed. This is noted by researchers who use corpus methods for the analysis of linguistic phenomena. They consider it biased the fact that linguistic descriptions are based on intuitive judgments, when the best way to obtain data is not working with texts, but using the intuition of a native speaker, giving artificial examples, as well as using different dictionaries. Nevertheless, scientists note that in linguistics in general there is a gradual shift towards the study of language variability, from language to speech, from norm to custom [Лук'янець, 2012].

Some difficulties are also caused by the lack of a common understanding of the terms used in corpus linguistics, which is common in the process of developing any complex issue. It is clear that in corpus linguistics the concept of corpus is a key one, and until now it has been defined differently by researchers. Thus, E. Finegan calls a corpus a representative collection of texts presented in a machine-readable format, which includes information about the situation in which the text was created (in particular, information about the author, addressee, audience) [Finegan, 2015]. Ukrainian linguist O. Demska-Kulchytska defines a text corpus as a representative sample of natural language texts converted into electronic form, intended for scientific and practical study of it. At the same time, the researcher emphasizes that the texts should be "systematized, coded and organized in accordance with the requirements of the Corpus Coding Standard" [Демська-Кульчицька, 2002, 72].

It is obvious that today we can already talk about the rather diverse scientific output of modern linguists regarding the problems of corpus linguistics. Critical

understanding, systematization and popularization of these developments will contribute to the productive mastering of the possibilities of text corpora by the linguistic community.

References

Лук'янець Г. Г. Основні напрямки сучасних корпусних досліджень мови та перспективи їх подальшого розвитку. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2012. № 44. С. 127–133.

Шипнівська О. О. Структурно-семантичні та функціональні характеристики міжчастиномовної морфологічної омонімії сучасної української мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 01. Київ, 2007. 19 с.

Смашнюк О. І. Маркери емоційності у спонтанній комунікації (на матеріалі британського національного корпусу текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2009. 20 с.

Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів : посібник. 2-ге вид., випр. і допов. Вінниця: Нова Книга, 2013. 176 с.

Демська-Кульчицька О. М. Що нового в науці про мову? *Культура слова*. 2002. Вип. 61. С. 70–74.

Finegan E. *Language: its structure and use*. Stamford, CT: Cengage Learning, 2015. 575 p.

Chetaikina V.V.

PhD in Philological Sciences, Guest Scholar,

University of Basel, Switzerland

THE ROLE OF RELIGIOUS VOCABULARY IN POLITICAL DISCOURSE

The given research has been done within the framework of communicative-pragmatic approach to the study of discursive formations. Discourse is understood as a complex communicative phenomenon, which includes text, communication participants, communication situation and extralinguistic factors. Institutional discourse is determined by the types of social institutions formed in society, characterized by a number of linguistic relevant features, among which the most important are the purpose of communication, the representative communicative function of its participants and the fixed circumstances of communication. One of the types of institutional discourse is a political discourse, which is a reflection of the socio-political life of the country, contains elements of its culture, as well as features of a national character, general and national-specific cultural values and aims at gaining and maintaining political power. The main functions of political discourse are informational, instrumental, prognostic, regulatory, legitimate, persuasive and political propaganda (VanDijk, 1998; Geis, 1987).

In each genre of presidential discourse, the functioning of three types of religious vocabulary has been recorded: general religious vocabulary, biblical idioms (systemic linguistic units, or words that are included in the lexical composition of the language and are widely used in speech) and direct quotations from the Bible). The analysis of the features of the functioning of religious vocabulary in the American presidential discourse was carried out according to its genre varieties in diachronic and synchronic aspects (Chetaykina, 2018). During the diachronic analysis all inaugural speeches in the history of the United States (XVIII-XXI centuries) were analyzed. The most common lexical unit in the investigated speeches is the lexical unit *God*, in the usage of which we distinguish four main trends: the usage at the end of the speech with a call for the blessing of America and the country itself; recognition of the priesthood of the

inauguration ceremony before God; request of the President of assistance in the performance of presidential functions; indicating that the United States is a state chosen by God, awarded grandeur, freedom and, at the same time, responsibility and mission to protect freedom in the world. In the inaugural speeches of the US presidents of the 21st century, the concept of "people under one God" to the people of different faiths, which is reflected in the appeal of the presidents to believers of different denominations, including atheists, was recorded.

The largest number of cases of biblical use is to implement the strategy of forming the emotional mood of the addressee through the tactics of taking into account his value orientations and the tactics of unity; self-presentation strategies through the tactics of identification, opposition and tactics of solidarization; argumentative strategy through the tactics of reasonable assessments and tactics of contrasting analysis; agitation strategy through the tactics of the call; informational and interpretative strategy through the tactics of recognizing the existence of the problem and tactics of emphasizing positive information.

The research on the features of religious vocabulary in other genres of ritual presidential discourse, in addition to inaugural speeches, was conducted on the material of farewell speeches, opening forums, festivals, exhibitions (Jubilee / Anniversary Speech, Speech / Remarks on the Occasion of...). The richest in religious vocabulary is the Christmas address of US presidents, while farewells and anniversary speeches are almost identical in frequency of religious lexical units and are close to the relevant indicators recorded in the inaugural speeches of the US presidents. High rates of frequency of use of religious vocabulary in Christmas addresses can be explained by the thematic orientation of these speeches. The greatest use in the ritual genres of presidential discourse of the 21st century is the strategy of forming the emotional mood of the addressee through two tactics – unity and taking into account the value orientations of the addressee.

The analysis of the functioning of religious vocabulary in the speeches of the orientation genre was conducted on the material of such varieties as: the annual message of the President of the US Congress (State of the Union Address), meetings

with the press (Presidential Briefing). Such genres as pre-election debates and election speeches served as a material for the study of religious vocabulary in the agonal variety of American presidential discourse. This genre is characterized by the lowest frequency of religious vocabulary, which is especially clearly traced in the debates. In our opinion, such low frequency of use is explained by the spontaneity, the unpreparedness of some genres, especially debates. As in the case of orientation genres of presidential discourse, we record a small number of biblical idioms in the studied agonal texts compared to general religious vocabulary and direct quotations of Scripture. The priority on the representation in the agonal genres of the US presidential discourse retains the strategy of forming the emotional mood of the addressee through the tactics of taking into account his value orientations. Among the strategies that have not been found in the ritual and orientation types of discourse, we note the strategy of discredit and attack, which is quite characteristic of election races, which is reflected even in the use of religious vocabulary.

Only two strategies – self-presentations (identification tactics) and the formation of the emotional mood of the addressee (tactics of taking into account the value orientations of the addressee and unity) – are implemented in all types of American presidential discourse with the help of, in particular, religious vocabulary. The use of religious vocabulary in the implementation of other strategies and tactics is due to the genre features of the appropriate type of discourse.

Thus, the analysis of the features of the functioning of religious vocabulary in the US presidential discourse has demonstrated that the use of general religious vocabulary, biblical phraseology and biblical quotes contributes not only to enhanced the influential effect of presidential speeches, but also to implement the main strategies and tactics of this type of discourse.

References

- Chetaykina V.V. Functions of biblical expressions in strategies and tactics realization in American presidential discourse of XVIII-XIX centuries. *The Scientific Heritage*, Budapest, Hungary. 2018. № 27. Vol. 2. P. 48-51.
- Geis M. L. The Language of politics. NY. etc.: Springer Verl., 1987. 189 p.
- Van Dijk T. A. What is political discourse analysis? *Political linguistics*. Amsterdam, 1998. P. 11-52.

Kalitseva O.

*senior lecturer, Mykolaiv Educational and Scientific
Institute of Law, National University «Odesa Law Academy»*

FLIPPED LEARNING IN LANGUAGE TRAINING OF LAW STUDENTS

According to the Concept for the Development of Legal Education in Ukraine, there is some inconsistency between the content of legal education, the quality of training in law schools and the challenges facing modern democratic society. One of the components of this problem is the unpreparedness of scientific and pedagogical teams at law schools for the introduction of modern teaching and learning technologies [Концепція, 2019].

Nowadays we “have students who were no longer willing to accept the role of being passive receivers of learning defined by someone else” [Fullan, Langworthy, 2014: 12]. The expert underlined that instead of having just a teacher presentation for the entire duration, we could have a shift from teacher talk to learner interaction in every phase of the lesson and at the end of the lesson if we could have a comprehension check, we could know whether the students were actively listening or not.

A methodology that helps teachers to prioritize active learning during class time by assigning students lecture materials and presentations to be viewed at home or outside of class is flipped learning. According to Kari M. Arfstrom, cofounder of the Flipped Learning Network, flipped learning is about creating opportunities for active engagement. It's “a pedagogical approach in which direct instruction moves from the group learning space to the individual learning space, and the resulting group space is transformed into a dynamic, interactive learning environment where the educator guides students as they apply concepts and engage creatively in the subject matter” [Hamdan, McKnight, McKnight, & Arfstrom, 2013: 3].

The students could be taught synchronously, live online through remote teaching or asynchronously through a learning management system. And we can do that if instructions, delivery of procedures and teacher explanation of concepts, anything the students can manage (the receptive skills) goes out of class. That means in class time

we can work on productive skills like communication skills and collaboration and interaction.

The educators define four benefits of flipped learning. The first and very important one is equity because we know that we don't necessarily have it in the beginning. One of the ways is to have students share how they can help each other, or how they need each other's help. That helps to build a learning community and equalize the working field, in terms of students who do have a background or resources, and students that do not. The next step is to build enrichment. We need to have enriched education and make it exciting and interesting. Have activities that are going to be beyond, that might connect with the outside world and future profession. The third key is engagement. Once you've enriched the experience, students are more likely to engage, and then when they do that, they're more likely to participate and feel empowered, which is the fourth component. Once they feel empowered, which is not something we do to them, but they feel it. Then they'll take up ownership of their learning, and that applies to any status.

Flipping learning encourages learners to be more responsible for their learning; they are responsible for accessing and engaging with the direct instruction (video, articles, textbook...). It is their responsibility to ask questions about the learning materials in class before they start on their collaborative tasks.

In conclusion, it should be claimed that flipping learning also provide opportunities for the learners to improve their digital literacy and develop higher order thinking skills. Integrating critical thinking in the lawyers' professional training is not possible without teachers striving to think critically about their own teaching, classroom practice and meaningful uses for learning.

References:

- Концепція розвитку юридичної освіти : проект // Міністерство юстиції України : сайт.
– URI: https://minjust.gov.ua/ndd/yurydychna_osvita/proyekt_kontseptsiiyi_rozvytku_yurydychnoyi_osvity. (15.11.2022).
- Fullan M. Langworthy M. A Rich Seam: How New Pedagogies Find Deep Learning. 2014.
ULR : https://www.michaelfullan.ca/wp-content/uploads/2014/01/3897.Rich_Seam_web.pdf
(15.11.2022).
- Hamdan, N., McKnight, P., McKnight, K., & Arfstrom, K. A Review of Flipped Learning. 2013. URI : https://www.researchgate.net/publication/338804273_Review_of_Flipped_Learning
(15.11.2022).

Kolodin D.O.

*PhD in Law, associate professor,
Dean of the Civil and Economic Justice Faculty,
National University «Odesa Law Academy»*

THE ROLE OF AN INTERPRETER IN LEGAL PROCEEDINGS

Language is a universal means of communication, a unique human value, an integral element of any ethnic community and its culture, the main form of manifestation of a citizen's personality and national self-awareness.

In the globalised world and especially in the united Europe of the 21st century, court proceedings involving an interpreter are not rare but have rather become a permanent element of everyday judicial life [Nartowska, 2015].

The right to use the national language is an integral part of human rights enshrined in the Universal Declaration of Human Rights. Judicial proceedings in Ukraine in civil, economic, administrative and criminal cases are carried out in the state language. People participating in the consideration of a case in court are provided with the right to perform oral procedural actions (make statements, give statements and explanations, submit motions and complaints, ask questions, etc.) in their native language or another language they know, using the services of an interpreter in the prescribed by procedural legislation manner. The legislator considers the translator's participation not as a technical means, but as a constitutional guarantee of the rights of citizens and the interests of justice [Васильєва-Шаламова, 2015].

During consideration of the administrative case the interpreter performs two types of translation:

1) oral, which is used while carrying out procedural actions, communication of the interpreter with a person who does not have the command of the language of the court proceedings, during the consideration of the case essentially;

2) written, which is carried out in case a translation of a written document is required in the language of the court proceedings or from the language of the court proceedings [Савчук, 2020].

Considering the foreign experience of involving an interpreter / translator in the process, it should be mentioned that this issue is solved in different ways. The special status of a certified translator, terminologist or interpreter exists in the Professional Code of Quebec (Canada). The institute of «sworn translators» also exists in most European countries. In France, the activity of translation bureaux is subject to mandatory state licensing, and sworn translators work at appeal courts. In Belgium, the function of appointment and control of sworn translators is carried out by the district court, in Great Britain – by a self-regulated organization of translators. In Germany, translators take an exam at the chambers of commerce and industry of the respective countries and are appointed to the position by the courts.

So two major types of professionals can be singled out in this sphere.

Legal interpreters are specialists who work primarily with lawyers on legal cases such as trials, depositions, hearings, mediations, arbitrations, client meetings, etc. These experts will help you to communicate with other parties when you are involved in cross-border proceedings.

Court translators/interpreters are authorised to translate official documents (marriage certificates, school certificates, university diplomas, court submissions, judgments, etc.), as well as to interpret in court (e.g. when parties or witnesses give evidence), at police stations (during interviews, after an arrest) or before administrative authorities (such as during customs inspections). Official court translators/interpreters are authorized to affix an official stamp to their translations to certify the translation [Legal translators / interpreters].

Thus, professional standards concerning linguistic competence, translation skills, and knowledge of systems, processes, terminology and linguistic conventions which apply in particular cases are of utmost importance in the training of future interpreters in the sphere of legal proceedings.

References

Васильєва-Шаламова Ж.В. Роль та місце перекладача у реалізації принципу мови судочинства у цивільному процесі України / Ж.В. Васильєва-Шаламова // Вісник Академії адвокатури України. - 2015. - Т. 12, № 1. - С. 61–69.

Савчук Р. Участь перекладача під час розгляду адміністративної справи по суті. Адміністративне право і процес. 2020. №9. С. 141-146. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.25>

Legal translators / interpreters. URL: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_legal_translator_or_an_interpreter-116-en.do

Nartowska K. The role of the court interpreter: a powerless or powerful participant in criminal proceedings?. 2015. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/41179627.pdf>

Lesnevska K.

senior lecturer, National University "Odesa Law Academy"

PECULIARITIES AND TRANSLATION DIFFICULTIES OF LEGAL ENGLISH TEXTS

English is currently the predominant language of international relations and business and plays a significant role as a legal language within the European Union. Legal English is now a global phenomenon. Moreover, in the context of the globalization of the English language, it is necessary to carefully approach the issue of translating the English legal language, which will eliminate errors in common system of international law. Therefore, our purpose in this article is the consideration of the unique features of legal English that are associated with its origin, as well as terminology.

Legal English (both in its written and oral forms) has been developing for over hundreds of years and has acquired a number of specific features some of which are difficult to understand not only for non-lawyers but also for those foreign students who study Law but whose legal system differs from the British one.

It goes without saying that the teaching of legal English as a second language raises two language-related challenges. The first refers to the peculiarities of its vocabulary and sentence structure, whereas the second one focuses on the cultural differences between the national legal system and that of the learners of English for special/professional purposes. Such cultural differences may require a different approach in the methodology of teaching legal English to foreign learners. According to the academic curriculum, the purpose of learning legal English is to prepare students to practice law, to familiarize them with the terminology and facilitate them to deal with the requirements of a law degree programme.

The subject of the article is certainly interesting and relevant due to the importance of understanding and use of legal English for translation and interpretation foreign legal documents, international treaties and correspondence.

The foundations of legal English are closely linked to its historical origins. Thus, in Great Britain the legal tradition is based on common law. For throughout history, English has been influenced by Latin and French. After the Norman invasion of England in 1066 and for nearly 300 years, these were main languages for legal proceedings. As a result, many words are used in modern legal language. For several centuries after the Norman invasion, English still remained in the spoken language of most of the British population, while almost all writing existed in French or Latin. As a result of such traditions, the drafting of many important legal documents currently occurs through the use of archaic language forms. Legal English, both in its oral and written form, comprises specialized terminology that creates difficulties not only to native speakers, but also to foreign users. According to David Mellinkoff, legal English lexis includes Latin, French and Anglo-Saxon words and phrases, rare words from Old and Middle English, professional jargon and formal expression, reflected throughout contemporary usage, and which makes it a “hard nut to crack” to modern learners.

Legal English has undoubtedly its specific features which distinguishes it from GE or other forms of ESP and teaching English for Law is a challenging but feasible task for a competent EFL teacher. Most specific and distinguishing features of legal English can be found in its vocabulary and, first of all, its terminology. Words such as, for example, referring to property passed from Norman to English; *estate* (майно), *chattel* (рухоме майно), *lease* (оренда), *executor* (виконавець), *tenant* (орендар).

The influence of the Latin language has been preserved in a number of words and phrases, such as *ad hoc* (according to special occasion), *de facto* (actually), *bona fide* (in good faith), *ultra vires* (outside competencies) that are still used today in legal letters and other documents. During the medieval period, lawyers used a mixture of Latin, French and English languages. The use of words from different languages has led to the emergence of mixed language doublets in legal English. Examples of mixed language doublets can be found such as: "breaking and entering" (English / French) - "взлам і проникнення", "fit and proper" (English / French) - "suitable, appropriate for the position", "подходящий, який відповідає посаді", "lands and tenements" (English / French) - "lands and property", "will and testament" (English/Latin) - "testament",

“заповіт”. Examples of English doublets are: "let and hindrance" - "exit ban" (for those who are under investigation)", "have and hold" - "the right to own" (eternal). These expressions have become stable in modern legal English. Accordingly, when translating, the selection of exact equivalents is required.

For written forms of legal English, the term *legalese* is used, which means a special written form of the English language. The main characteristics of written legal English is its stability and saturation with clichéd structures.

As you know, a characteristic feature of the term is its unambiguity, regardless of the context. However, we are often faced with the ambiguity of terms, the meaning of which is revealed only on the basis of the context, as well as with synonymous words with different shades of meaning. «Порушення угоди» is often translated as *violation of the contract*, which does not correspond to the terminology accepted in English. "Порушення угоди" is unequivocally *a breach of contract*. Such errors in the translation referring to the Civil Law documents are far from isolated: “зміна угоди” is translated as *change of contract* instead of the generally accepted *modification of contract*; “довірче управління” is translated as *confidential management*, while the standard English term in this context is *fiduciary* ("trust", "based on trust"), etc.

The Ukrainian term "tribunal" and the English tribunal, having a common etymology, do not match in their meaning. The Ukrainian term "tribunal" is an emergency special judicial body in charge of war crimes and particularly serious civil crimes. The English term "tribunal" is broader in its meaning: “It is a court of persons appointed to deal with special matters, i.e. to hear and decide disputes in specialized areas”. Most precisely, this can be conveyed by the terminological phrase “courts of special jurisdiction”. In English legal texts, the phrase *courts and tribunals* is often found, although these are not paired synonyms, it is more correct to translate this phrase not as “courts and tribunals”, but as “judicial bodies” (which will cover both courts of general jurisdiction and special).

Terminological phrases that contain a pronounced cultural component of meaning deserve special attention. To create an equivalent translation, it is necessary to know these units, since the meaning of such phrases is completely rethought and

therefore not motivated. Thus, “Miranda rule” /*warning*, translated as "the right of a person not to testify in the absence of a lawyer", is widely used in legal texts. For most Americans, this phrase is perceived as a single whole, and it is unlikely that many remember the judicial precedent of 1966, when the Arizona Supreme Court invalidated the confessions of the accused named Miranda, obtained from him by police officers in the absence of a lawyer. Since then, in the practice of American justice, the “Miranda rule” has been operating everywhere and is not associated with a specific trial.

On the example of legal translations, one can definitely state that it is also necessary to thoroughly understand the cultural characteristics of native speakers of the source language, in specific constructions that are unique to them.

The ways of translating legal documents can vary and be combined, depending on the presence of legal terminology in the text of the target language, as well as bearing in mind linguistic and cultural features of a foreign language text, etc. It should also be remembered that there are a lot of documents that are not intended for lawyers, but for people who may not understand legal terminology and vocabulary. Thus, when translating the legal orientation text, it should be kept in mind the ethno-cultural differences between the legal systems of the countries, trying to maintain the semantic-structural proximity of the translation to the original.

References

- Goode R. Communication on European Contract Law. 2014. Retrieved from www.law.ox.ac.uk/profile/goode
- Huong Thanh Nhac. Challenges in Learning Legal English from Students' Perspective at Hanoi Law University/ *International Journal of Language and Literary Studies*, Vietnam / 30 September 2021, Volume 2, pp 177- 188 <https://doi.org/10.36892/ijlls.v2i3.675>
- Starostina O., Horytska O. Peculiarities of teaching a foreign language to lawyers students. *Linguistics and Culture Review*, 2021. 5(S4), 881-890.
- Tatiana V. Emelyanova. Peculiarities of teaching legal English in multinational groups / *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 237 (2017) 1494 – 1499 7th International Conference on Intercultural Education “Education, Health and ICT for a Transcultural World”, EDUHEM 2016, 15-17 June 2016, Almeria, Spain.

Potenko L.

*Ph.D. in Philology, Associate Professor,
National University «Odesa Law Academy»*

IMPLEMENTATION OF BLENDED LEARNING IN HIGHER EDUCATION

In the last decade, many educators have begun to actively implement blended learning (BL) as a teaching tool that includes both face-to-face and online environments. There is no doubt that blended learning is a progressive educational technology, with great potential for use and further development. Blended learning has long been widely practiced in educational institutions in the United States and many other countries around the world. The rapid development of technology, the emergence and spread of the Covid-19 pandemic, and the declaration of martial law have forced educational institutions in Ukraine to shift to distance teaching and learning, as well as to BL, which combines both in-person and distance modes. Such a combination, according to the recommendation of the Ministry of Education and Science of Ukraine, is suitable for various classes: practical and laboratory classes can be delivered in face-to-face mode, while lectures can be delivered remotely.

The aim of this study is to review the issues on implementing blended learning in higher education.

Educators have long pointed to the trend towards a digital transformation of education, with a move towards blended learning [Artino, 2010]. According to Rooney [2003], blended learning has been identified by the American Society for Training and Development (ASTD) as one of the top ten trends to emerge in the knowledge delivery industry. Recent studies show that "e-learning is not the most preferred way of studying and only 10% prefer 'online only' as a form of teaching, while the blended formula is the most preferred, followed by face-to-face learning" [Kulikowski et al, 2021]. BL integrates face-to-face teaching with web-based learning, that entails the combination of different methods of delivery, styles of learning, and types of teaching.

In many progressive countries blended or hybrid learning has covered almost the entire educational process at all levels. Blended learning, a mixture of synchronous and

asynchronous learning, offers the advantages of both traditional campus-based classes and the more distance based ones [Faramarzi, 2015]. Dual-mode universities are those that allow teacher candidates to learn the craft of teaching online as well as in person. Examples of these universities include the Tecnológico de Monterrey, which provides bachelor's and master's education degrees in both on-campus settings and through its Virtual University [Burns, 2011: 70].

Without the limitations inherent in a classroom study or online course, BL uses a variety of methodologies, so content can be tailored to the student and optimised for a specific subject. Therefore, one of the main focuses of the blended learning model is a student-centred learning system that requires a student to actively involve in each group or individual learning activity. It helps students to grow in confidence, to motivate themselves to deliver their ideas and to respect and appreciate their friends' opinions in the classroom. Besides that, online communication can facilitate them to share knowledge [Hasanah & Malik, 2020: 1303].

Consequently, the implementation of BL is aimed at the formation of valuable qualities of the individual, in particular: 1) ability to solve complex problems; 2) critical thinking; 3) ability to creatively rethink the available information; 4) teamwork; 5) ability to make decisions and take responsibility for them. In this regard, Horokhivska [2022] determines the key characteristics of blended learning, which are: individualisation of the educational process; productive interaction in the format "student-teacher", "student-group", "student-student" in synchronous and asynchronous modes; effective independent work on a regular basis; rational use of classroom time, active use of modern information and communication technologies.

At the same time, highlighting the challenges instructors face in implementing blended learning, Hamila Ma'arop et al [2016] outlined increased workload and time devotion, lack of pedagogical and technical skills to conduct the program and difficulty in finding the right blend between face-to-face and online learning. The instructors generally find that blended learning placed a burden on them both physically and cognitively. They have to spend more time in few tasks such as redesigning the module, preparing for the materials to be uploaded, dealing with students' posts and evaluating

students' work online. They found this as requiring a high level-of-effort and thus pose a challenge to them [Ma'arop et al, 2016: 48].

One of the threats to blended or distance learning in Ukrainian universities during martial law is considered to be the constant state of "powder keg", which leads to a deterioration in the mental health of both teacher and students, so the overall motivation to learn and teach drops dramatically [Korniat et al, 2022: 194]. Taking into account the existing threat to the mental health of participants in the educational process as a result of the armed aggression of the Russian Federation, the Ministry of Education and Science of Ukraine, together with the Institute for Modernization of Education Content and the Association for Innovative and Digital Education has developed a training course for educators "First Psychological Assistance to Participants in the Educational Process during Wartime and Post-War" based on the blended learning model. It includes 10 multimedia lessons in the international SCORM format, additional materials, practical training [Informatsiino-analitychnyi zbirnyk: 282].

Thus, present study has shown that blended learning continues to grow in importance as a perspective technology in the world of education. We have adopted the interpretation of blended learning as a mode of instruction that combines face-to-face and online instruction that entails the combination of different methods of delivery, styles of learning, and types of teaching. This paper's findings will help to advance understanding the strengths and challenges of implementing BL in higher education.

References

- Artino, Jr. A. R. (2010). Online or face-to-face learning? Exploring the personal factors that predict students' choice of instructional format. *The Internet and Higher Education*, 13(4), 272-276. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2010.07.005>
- Burns, M. (2011). Distance Education for Teacher Training: Modes, Models and Methods, Education Development Center (EDC), Inc., Massachusetts, 130-205. URL: <https://www.edc.org/sites/default/files/uploads/Distance-Education-Teacher-Training.pdf>
- Faramarzi, S., Elekaei, A., Koosha, M. (2015). New insights into distance language learning. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*. 2(8), 191-207. URL: <http://jallr.com/index.php/JALLR/article/viewFile/212/pdf212>
- Hasanah, H. & Malik, M. N. (2020). Blended learning in improving students' critical thinking and communication skills at University. *Cypriot Journal of Educational Science*. 15(5), 1295-1306. <https://doi.org/10.18844/cjes.v15i5.5168>

- Horokhivska, T. M. (2022). Ways of implementing blended learning in HEIS under digitalization in education: the US experience. *Journal of Innovate Pedagogy*, № 44, 114-118. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/1.23> [in Ukrainian].
- Informatsiino-analitychnyi zbirnyk "Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu" [Informational and analytical collection "Education of Ukraine under martial law"]. (2022). Kyiv. URL: <https://drive.google.com/file/d/10Ss2L-9U7GKZa4HCeolmndICZkuHLoP7/view> [in Ukrainian].
- Korniat, V. S., Cherednyk, L. M., Dira, N. O. (2022). Zmishane navchannia v kryzovykh umovakh: osoblyvosti, ryzyky. *Innovatsiina pedahohika*, 50 (2), 192-196. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.2.38>
- Kulikowski, K., Przytula, S. & Sulkowski, L. (2021). Emergency forced pandemic e-learning – feedback from students for HEI management, Open Learning: *The Journal of Open, Distance and e-Learning*. <https://doi.org/10.1080/02680513.2021.1942810>
- Rooney, J. E. (2003). Blending learning opportunities to enhance educational programming and meetings. *Association Management*, 55(5), 26-32.

Rzayev S.G.

*second year student, Krivorizsky faculty,
National University «Odesa Law Academy»*

Drobchak A.L.

*senior teacher, Krivorizsky faculty,
National University «Odessa Law Academy»*

INNOVATIVE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

At the current stage of the development of the methodology of teaching foreign languages, special emphasis is placed on new trends in the selection of methods that are oriented towards the goal of learning - the formation of the main features of a linguistic personality in students. The material learned using similar methods should be perceived as a tool and a means of social interaction with communication partners. Today, among the traditional methods of teaching a foreign language, the so-called non-traditional methods can be distinguished, which appeared in connection with the growing need for mastering a foreign language. Such methods include: "community" method, suggestive method, full physical reaction method, "silent" method.

The "community" method is characterized by the following features: - in accordance with the humanistic approach to learning, students have a leading role in the organization and construction of the course. Pupils determine the content of their studies and choose a pace and mode of work that is convenient for them. - the teacher acts as an "advisor" who tells the students the phrases they need to communicate in a foreign language [Gaponova, 2005: 20].

He should not claim the role of a leader or head of the educational process, should not force students to participate in the communication process if they do not want it. - the training program is not specially developed, since the learning process is developed in such a way that students spontaneously choose the topic and language means. - the main method of learning is translation from the native language into a foreign language.

Proponents of the "community" method note its humanistic nature, focus on the student's personality, and lack of stress in the learning process. The use of this method requires special training of teachers, because school teachers and foreign language teachers at universities are not psychologists and cannot use appropriate psychological techniques [Gruzynska, 1948: 345].

The next modern method of teaching is suggestive learning (from the Latin *suggestio* - suggestion) - this is a relatively new system of education that uses the means of suggestion for educational purposes [Kashina, 2006: 26].

The technology of suggestive learning is based on expanding the hidden capabilities of a person, which in turn allows deepening and making the learning process more effective. Suggestive learning is widely used in the methodology of teaching foreign languages [Vytlyn, 2001: 23].

Another innovative method is the full physical reaction method. It was developed by the American researcher James Asher and is widespread in many countries of the world. This method is integrated with knowledge from the field of pedagogy, psychology, and the practice of foreign language speaking and makes it possible to teach a foreign language, focused on the personal abilities and skills of students [Kashina, 2006: 28].

The method of full physical reaction is a method of learning a foreign language through the use of physical movements as a reaction to verbal stimuli, commands, instructions. As a rule, this method is used at the initial level of education and is based on the statement that the absence of stressful situations significantly increases the motivation to study. For younger schoolchildren, this method is used in the form of performing commands, moving games, illustrating certain actions and situations with gestures and facial expressions, etc. This method of learning is ideal for children, since they have an inherent desire to constantly move, imitate, fantasize [Asher, 1965: 294].

Among the newest methods of teaching foreign languages, which arose mainly in English-speaking countries, methods that combine communicative and cognitive (academic) goals are becoming more and more widespread. Their main principles are: the movement from , the whole to the individual, the orientation of classes on the

student, the purposefulness and content of classes, their focus on achieving social interaction when the teacher has faith in the success of his students, the integration of language and its assimilation with the help of knowledge from other branches of science. Researching the topic of the diversity of foreign language teaching methods, we found that it is extremely deep and interesting. Various currents and directions were developed with the participation of leading scientists, linguists, psychologists, methodologists, teachers, etc. All the methods, techniques, and approaches developed by them made an invaluable contribution to the development of foreign language teaching methods.

The development of sciences, and especially psychology, the introduction of new technologies has led to the emergence of non-traditional methods, which are now gaining wide distribution and popularity. Of course, each method has its pros and cons, but they all work successfully when used correctly. It can be said that non-traditional methods have become a valuable asset for the methodology of teaching foreign languages.

References

- Vytlyn Zh.L. Evolution of methods of teaching foreign languages in XX century. *Foreign languages in school*. 2001. No. 2. P. 23.
- Gaponova S. V. Review of foreign methods of teaching foreign languages in the 20th century. *Foreign languages*. 2005. No. 2. P. 18-22.
- Gruzynska I. O. Methodology of teaching English in secondary school. K.: Soviet School, 1948. 345p.
- Kashina E. G. Traditions and innovations in the methodology of teaching a foreign language: Handbook for students of philological faculties of universities. Universgrupp, 2006. 75 p.
- Asher J. J. The Strategy of the Total Physical Response. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 1965. 300p.

Tomchakovskiy O.G.

candidate of philological sciences, associate professor,

National university "Odesa Law Academy"

NON-VERBAL COMMUNICATION MEANS IN THE ENGLISH LEARNERS' DICTIONARIES

Lexicographers note that every dictionary user faces three problems: how to find the right information, how to understand it (comprehend), and how to apply it [Tarp, 2010]. Nonverbal means of communication help in solving the first two problems. Two semiotically different types of paragraphic standarts are used in the learners' dictionaries. These are *printed* and *depictive* non-verbal means.

Printed non-verbal communication means are a compulsory component of an entry in any explanatory dictionary. These means include font, background and font color, icons, and symbols (*arrows, triangles, rulers, frames, boxes*). They mark different quanta of information in the entry, such as allocating the title word, individual semes of polysemantic terms, their interpretations and linguistic examples, the zone of cultural information referents, etc. Printed non-verbal means help the user find the required package of information in the proposed lexicographic entry [Stein, 1991].

Depictive non-verbal means of communication are an optional component of a dictionary entry. They include *abstract-logical* and *pictographic ones*. The first group contains charts, tables, histograms, formulas, drawings. They present information on some abstract relationships and logical relations among nominated objects. Thus, they are mainly recorded in specialized and terminological dictionaries. Pictographic means offer images of a designated object or situation. Pictographic non-verbal elements include various types: a figure, a photograph, a diagram [Svensen, 2009]. **Figures** are the most popular non-verbal elements used in dictionaries. Besides the fact that they quickly interpret the meanings of the defined words, they contextualize the lemma, i.e., present a sketch in which the definition of the word becomes understandable. The user effortlessly recognizes the situation implied. **Photos** are not used in dictionaries as often as pictures. The problem is that photography is always

individual. Landau comments on this tendency: "Whatever a photograph depicts, a zebra, a goose or a medieval church, it is always an image of a particular referent. While a drawing can combine the features of many individual referents, creating a distillation of *typical* elements" [Landau, 2001: 145]. This is necessary for explaining the meaning of a word in a lexicographic entry which is always based on *generalization*. The word meaning is a reflection of general, constant, and stable hidden in various phenomena. The picture is more informative than the photo because it depicts details more clearly, while the background – in a more generalized way, without unnecessary information. An illustrative component of a poly code entry in the form of a *diagram* is relatively widespread in dictionaries. It can clarify verbally presented information and make it much more understandable.

The iconic nature of such communicative means helps to present: (a) the appearance of the referent, (b) its functional purpose, (c) its location in space, and (d) its position among other objects of the class. In other words, *pictographic* illustration helps comprehend the information encoded *verbally* in the lexicographic entry. Thus, the picture is often a more straightforward and time-saving way of explaining to a non-speaker an unknown word than its purely verbal definition.

In a poly code lexicographic entry, a bunch of semantic components (semes) is explained semiotically twofold: through a verbal definition (through language signs), and through pictorial presentation (through iconic symbols). The two codes work in unison.

The verbal definition bears specific relationships with the pictographic presentation in the framework of a poly code text. The pictogram can: (a) duplicate a set of definitions, (b) transform them, (c) add new features, (d) establish paradigmatic relationships with other entries in the dictionary. Within the framework of the dictionary macrostructure a poly code entry is almost always an *asymmetric phenomenon*. It does not refer to the *whole* entry as a structural unit of the dictionary but to *one* sememe (out of several) and the icon whose meaning it illustrates. On the other hand, *asymmetry* also indicates that the image often represents a more significant

number of referents than mentioned in the verbal definition of the corresponding sememe, adding the so-called *information expanders*.

The research proves that the whole set of poly code dictionary entries reflects a particular view of the world characterized by absolute anthropocentricity and specific Anglo-Saxon bias. The results of the performed research are significant for English language teaching and learning as they prove that pictographic illustrations that accompany verbal explanations are not purely ornamental. They optimize the readers' activity of searching, understanding, and memorizing the necessary information.

References

- Landau S.I. Dictionaries: The Art and Craft of Lexicography (2nd ed.). Cambridge: The University Press. 2001.
- Stein G. Illustrations in Dictionaries. *International Journal of Lexicography*, 1991. 4(2), P. 99-127.
- Svensen B. A Handbook of Lexicography: The Theory and Practice of Dictionary-Making. Cambridge: Cambridge University Press. 2009.
- Tarp S. Functions of Specialised Learner's Dictionaries. In *O. A. Fuerte-Olivera (ed.)*. *Specialised Dictionaries for Learners*. Berlin: De Gruyter. 2010. P. 39-54.

Ulianova H.O.

Doctor of Law, Professor,

Vice-rector for academic affairs,

National University «Odesa Law Academy»

TRANSLATION AND COPYRIGHT

Protection of intellectual property is a relevant problem for the development of any state. In this aspect, the criminal law policy of the state plays an important role [Ульянова, Колодін, 2022]. One of the aspects of this problem is the protection of copyright in the field of translation.

In the copyright regime the relationship between authors and translators is said to be asymmetrical. The legal structures in this regime are installed to protect authorial interests, such that the author is generally treated as ‘a critical facet’ in discussions about intellectual property rights. The translator, by contrast, has been relegated to a much less enviable position in law. The act of translation is perceived to be an infringement of that work, having no claims to its intent nor to the full extent of its originality. Indeed, translation has always been something of a thorn in the flesh of copyright, such that «to contend with the translator is in some sense to unwittingly destabilize the category of authorship necessary for the analysis of intellectual property rights» [Tong King Lee, 2020: 241].

Legal culture, as an integral component of the translator's professional competence, consists of three components: cognitive (knowledge of international and domestic legal aspects of the translator's professional activity, professional legal thinking and legal awareness), activity (skills and ability to apply this knowledge in practice) and personal (moral qualities). From the point of view of the legislator, a translation is a separate literary work protected by copyright, which belongs exclusively to the translator. The translation of the work ensures compliance with the original as complete as possible, preserving its content, structure, ways of expressing feelings, etc. [Янишин, 2015].

Researchers claim that a translation becomes an object of copyright if it has a creative component and meets the criteria of originality. Therefore, translations of technical passports, instructions, certificates, etc. will not be objects of copyright, unlike translations of monographs, textbooks, manuals. In this regard, technical (scientific and technical) translations are divided into those protected and not protected by the norms of copyright. Since a scientific and technical translation is a derivative work, its implementation requires an author's contract between the author of the original work and the translator. Exclusive or non-exclusive property rights may be transferred under this contract [Мироненко та ін., 2021].

Back in the last century, reprinting of a book without the permission of the author was the most common way of violating property rights. Nowadays, the technical possibilities of reproduction have expanded significantly. Free access to a literary work on the Internet has become an everyday reality. Web pages appeared with the possibility of free copying of artistic and scientific literature. Other websites offer access to literature online, which is also essentially a reproduction, since the creation of a copy of a literary work in the format that allows you to read online using a computer or gadget is also available [Тарасова, 2014].

In the context of globalization, translators play an essential role in cultural and knowledge exchange on many occasions. Therefore, the value of translation should be taken seriously. Many creative translation efforts are not recognized enough in the copyright laws; such underestimation would discourage the translator's motivation to improve their translations because they will not receive enough requital both materially and emotionally [Zhengyan, 2022].

Since the translation is an object of copyright, it is important for the translator, to acquire knowledge in the field of intellectual property and the formation of the corresponding legal culture in order to prevent copyright infringement and obtain benefits from the results of the creative activity. Thus, legal aspects of a future translator training are a relevant issue of contemporary educational curricula.

References

Мироненко І. Є., Швець Є. С., Новородовська Т. С. Особливості правової охорони та використання науково-технічного перекладу як об'єкту авторського права. *Металургійна та гірничорудна промисловість*. 2021. № 1. С. 20–29. DOI: 10.34185/0543-5749.2021-1-20-29.

Тарасова І. В. Виключні майнові права авторів похідних літературних творів. *Право та інновації*. 2014. № 1-2. С. 51-58

Ульянова Г. О., Колодін Д. О. Кримінально-порівняльне дослідження законодавства України і ФРН в сфері захисту інтелектуальної власності. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 163-167. DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.25>

Янишин О.К. Формування правової культури перекладача у сфері авторського права: когнітивний аспект. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Дод. 1 до Вип. 35, Том VII (58) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К. : Гнозис, 2015. С. 573–581.

Tong King Lee. Translation and copyright: towards a distributed view of originality and authorship. *The Translator*. 2020. 26:3. P. 241-256, DOI: [10.1080/13556509.2020.1836770](https://doi.org/10.1080/13556509.2020.1836770)

Zhengyan Cai. More Creativity and Less Restriction: About the Relationship between Translation and Copyright. *International Journal of Social Science Studies*. Redfame publishing, 2022. vol. 10(5). P. 8186-8186.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ З ФІЛОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

**І міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 25-річчю Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Одеса, 24 листопада 2022 р.

*За загальною редакцією
кандидата філологічних наук, доцента Ю. О. Томчаковської*

Підписано до друку 15.02.2023.
Формат 60х84/16. Ум-друк. арк. 7,86.
Зам. № 2212-20.

Видавець ПП «Фенікс»
(Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com